

ÎN ACEST NUMĂR:

p. 2 - IN MEMORIAM
MARA PARASCHIV

p. 2 - BANI
de Mihai Buznea

Ordinul „Mihai Viteazul”
din patrimoniul Complexului Muzeal
„Iulian Antonescu” - Bacău

Imaginea obiectului a fost preluată
din volumul intitulat

Decorații din patrimoniul Muzeului de Istorie Bacău
autor dr. Anton Coșa

Onești, Editura Magic Print, 2025, p. 60, fig. 26a.

Imagine copertă propusă de: **Mihaela Băbușanu**

p. 3 - Marile Dicționare de Greșeli de Dactilografie Nedetectabile
– premiere lexicografice naționale într-un context
de premieră mondială –
de Constantin Dram

p. 4 - Angoasa și frica pictorului-poet sau o (co)relație a spiritului
cu el însuși
de Petre Isachi

p. 5 - În căutarea trecerii salvatoare. Polimorfismul limitelor
și mecanismul depășirii lor în povestirile lui Varujan Vosganian
de Petrance Plopeanu

p. 6 - „Fantasme, fantezii, himere, nedumeriri, dileme”
de Mioara Bahna

p. 7 - Pe urmele unei legende
de Ana Opran

p. 8 - PAUL VEȚAN – Seceră în grădina celor drepți
de Camelia Ardelean

p. 9 - Poetul, mai șmecher decât destinul
de Constantin Stancu

p. 10 - DESPRE „UN MIRACOL” ROMAȘCAN
de Adrian Dinu Rachieru

p. 10 - Nicoleta Vișan - „La mormântul lui Koyun Baba”
de Liliana Popa

p. 11 - Cercetând valențele limbajului cu Eminescu și Stagnelius
de Daniel Onaca

p. 13 - O poezie a esențelor
de Lucian Gruia

p. 13 - Japonia departe-aproape de Bacău
de Mălina Hardulea

p. 14 - DORA
de Livia Ciupercă

p. 14 - Versul și puterea sa
miraculoasă
de Ioan D.

p. 15 - Emil Horomnea - O Viață dăruită Școlii
de Cristina Ștefan

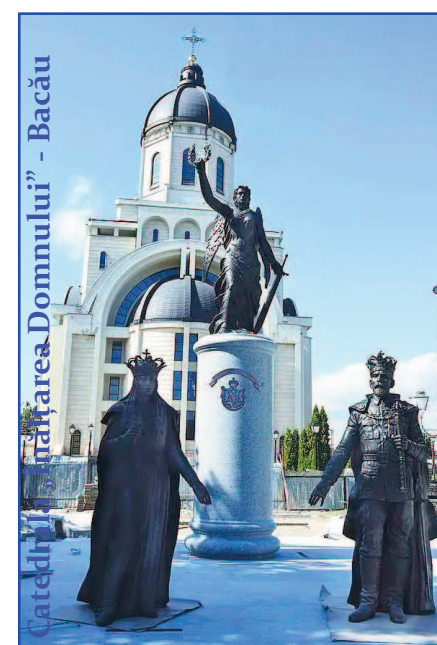
p. 16 - DRUMUL SPRE DESĂVÂRȘIRE
de Carmen Focșa

p. 17 - De la suferință la dorință
de Maria - Loredana Pleșca

p. 18 - Familia creștină -
între modernitate și tradiție
de Tincuța Horonceanu-Bernevic

p. 18 - Despre ultimul număr al
„Curierului Slănicului-Moldova”,
la final de poveste...
de Romulus-Dan Busnea

p. 19 - Nașul Fănuș (proză)
de Ion Dulugeac

Mara Paraschiv - la plecare

(n.2 ianuarie 1938 – d. 3 iulie 2025)

Moto: „În dimineața aceea
erai departe, nu mă vedeai,
eram aproape, nu te simțeam.
gândurile ningeau fiori de gheață
clădeau mormanii durerii
nemăsurați în privirile oarbe” –
vol. *Zbor de nălucă*, 2022

Scriitoarea **Mara Paraschiv**, a murit în dimineața zilei de 3 iulie 2025, fără ca noi colegii să ne fi așteptat vreo clipă la această despărțire.

Ea a fost mereu o luptătoare, optimistă, activă în cadrul filialei noastre, nelipsită la evenimente și o bună colegă, de ajutor și susținere pentru noi toți.

Membră a Uniunii Scriitorilor din România încă din 2008, cu o operă prodigioasă, din mai multe genuri literare, a fost și membru al S.R.Haiku, București, membru al S.R.Haiku, Constanța, membru al Societății Scriitorilor Români București, având o activitate cenaclieră intensă, debutând în 1987, când are loc prima apariție a schiței „Nedumerire” în revista Școlii Nr. 10 „Gânduri tinere”. În 1993 va fi din nou publicată, de data aceasta, în revista *Catedra* cu schița „Nedumerire” împreună cu nuvela

„Șotronul”. A debutat editorial cu volumul de proză pentru copii și tineret, (schițe și nuvele), *Speranțe într-un zâmbet*, Ed. Plumb, Bacău, 1995.

Dintre publicații, multe premiate, amintim:

-1998 - apare vol. de nuvele și schițe pentru tineret *Scrisori pentru Dimitria* din care nuvela *Măscăriciul* (*Le Buffon*) în versiune franceză, traducător Florentina Florin,

- 2002, vol. de proză (*Povești*), *Sepia și elefantul*, distins în 2003, cu Premiul U.S.R. Filiala Bacău, cu prilejul sărbătoririi „Galelor revistei *Cartea*”,

- Varianta engleză, realizată de Mariana Rotaru a volumului amintit, prezentată la Școala Eikin, din orașul Nashville-Tennessee, USA, cu prilejul Festivalului de Literatură pentru copii.

- 2003, romanul, *Decembrie '89* (eroii de azi și dintotdeauna), Ed. Plumb, Bacău;

- 2004, vol. de proză scurtă, *Cântecul nesfârșitului*, Ed. Corgal Press, Bacău;

- 2005 - vol. de poeme, *Alb în fereastră*, Ed. Opera Magna, Iași; Un grupaj de poeme inserat în Revista „Viața de pretutindeni;”

- 2006 - vol. între poveste și basm intitulat *Viața... o poveste!*;

- 2007 - vol. de poeme- literatură niponă, *Duminici la porți / Dimanches aux portes*- Florentina Florin/ *Sundays by The Gates* - Mariana Munteanu/, Ed. Opera Magna, Iași;

- 2008 - povestea modernizată *Răcușor și Brotăcica* și vol. de fabule modernizate *Întâlnire pe o nălbă*, ambele apărute la Ed. Erc Press, București;

- 2010 - vol. memorialistică *Respirația trupului*, Ed. Opera Magna, Iași;

- 2012 - romanul *Pecinginea*, Editura Junimea, Iași;

Pecinginea, un roman de reflecție asupra unei părți de istorie. Adevărul față în față cu minciuna. În contextul pecinginii, autoarea revelă întinderea comunismului peste satul românesc, într-un mod absurd. Paralizant. (Petre Isachi);

- 2015- cartea de poeme în proză, *Povara tăcerii* - Editura Junimea, Iași. -2017- *În luntrea nopții*- apărută la Ed. ArtBook Bacău, cu o prefață de Laura Văceanu, Staful SRH Constanța cuprinde o colecție de poeme de lirică niponă: *haiku*, *tanka* și (împreună cu D. Radu) poeme *tanrenga*. Cartea este ilustrată cu câteva imagini (foto haikuuri) realizate de poeta Virginia Popescu. Volumul de poeme apare trilingv, română-engleză-franceză, având ca traducători: Laura Văceanu, Virginia Popescu, Cecilia Moldovan, Alexandra Flora-Munteanu și Violeta Vartic. Traducerea în franceză a îi aparține poetei Nicole Pottier-Franța.

2018 - *Pe aripi de poveste* -Ateneul Scriitorilor Bacău;

2020 - *Agonia Păianjenului*, editura Corgal Press, Bacău;

2021 - *Grădina Magică* - Povestiri - Coresi Publishing house;

2022 - *Eroi băcăuani de azi și dintotdeauna*, Ateneul Scriitorilor;

-*Zbor de nălucă* - ArtBook, 2022 - O carte bilanțieră frumoasei vârste octogenare a autoarei, cuprinzând poezie, proză, eseuri, date biografice. O carte frumoasă având ca motor făptuitor pe poeta Mioara Băluță, cu o grafică de excepție, color, a doamnei Veronica Bocanet Calin. Coperta-Mioara Băluță, lector literar, Nicolae Mihai, text coperte, Petre Isachi, Nicolae Mihai, Petru Scutelnicu, Bogdan Ulmu.

2025 - *Jurnal de pisică* - *Firuța Clio* - ArtBook, 2025;

➡ p. 8

BANI

Motto

„Trebuie să iei banul de-acolo unde se găsește, adică de la săraci.

Sigur, de acord, nu au mulți bani, dar sunt mulți săraci”

Alphonse Allais

Așadar, sportul național pre numele său ”strânge cureaua, române!”, s-a realiniat la linia de start. Noii, și mai vechii, decidenți ai destinelor noastre prezente și viitoare sunt hotărâți să taie fără milă coada dinozaurului financiar care-i terorizează pe români hrănindu-se cu nesățioasă lăcomie din risipirile de tot felul, din răsfățul îndatorărilor externe scăpate de sub control, cât și din pușinul strecurat printre degete de către guvernanți. O operație extrem de complicată, cu diagnostic de urgență și cu efecte nedefinite, de genul ”vom trăi și vom vedea”, întreprinsă de protagoniștii recent instalați în cele două palate ale Puterii. *Vremuri grele, monșeri*, ar exclama și năstrușnicul maestru al cuvintelor cu tâlc pornit cândva spre gloria șaradelor din așezarea sa cu nume predestinat: *Haimanale*.

Programul de guvernare cu cele 100+ de măsuri fiscale menite să ne readucă țara la limanul echilibrului financiar (dă, Doamne!), pus în operă de prim-ministrul Bolojan și echipa sa de atleți ai reconversiei dezastrului național, le provoacă transpirații reci, deopotrivă pe șira spinării, cât și pe frunțile înfierbântate de căldurile acestei veri toride, fiecăruia dintre români. Sloganul sub care urmează a se împlini acest deziderat nefiind altul decât cel cât se poate de bine-cunoscut: „scoate bani din piatră seacă”. În accepție liberă, aceasta însemnând „de la fiecare român cât se poate, și chiar mai mult decât atât”. Pauperizare cu ștaif de reformă?, pentru a ne exprima în termeni acceptabili. Se poate spune și așa. Iar una dintre puținele consolări, menită să mai șteargă cât de cât din gustul acru/amar al nemulțumirilor și

CURBELE DE SACRIFICIU

deziluziilor ce ne sunt servite cu generozitate, poate fi și aceea conform căreia românii au mai trecut prin astfel de încercări în ultimele 9 decenii, și din care au izbutit să iasă de fiecare dată. Sigur, nu și fără sacrificii. Așadar: *de ce nu s-ar întâmpla și de această dată?*

Să ne reamintim: criza economică extrem de gravă din anii '29 - '33, cu împovărătoarele ei curbe de sacrificiu: guvernele țărăniste și liberale care s-au perindat la conducerea țării nu au găsit alte căi de ieșire din recesiunea economică severă și s-au văzut obligate să treacă la o politică de îngădare a cheltuielilor bugetare prin licențieri de posturi și reduceri de salarii, în faimoasele curbe de sacrificiu, trei la număr -ianuarie 1931, septembrie 1932, februarie 1933, cu tăieri succesive de salarii, între 10 și 30 la sută, dar și cu creșteri ale taxelor și impozitelor.

Cele patru împrumuturi externe angajate de național-țărăniști au acoperit datorii mai vechi. BNR a preluat datoria marilor bănci - 4. 168. 000. 000 de lei, care au fost acoperite prin împrumutul extern de stabilizare monetară. Oamenii de afaceri străini au repatriat profituri de aproape 18 miliarde de lei, iar bugetul țării a avut valori negative (deficit): 3,8 mld. în 1930, 9,6 mld. lei în 1931 și 5,7 mld. lei în 1932. La 1 ianuarie 1933 datoria publică se ridica la 127 de miliarde de lei. Anii care au urmat după război au adus cu ei alte curbe de sacrifi-

ciu, cu inflații galopante scăpate de sub control, însoțite de măsuri antisociale severe pe fondul obstrucționării oricăror forme de protest din partea populației orchestrate de instituțiile statale comuniste instalate la putere. După aproape cinci decenii de calm relativ, capacitatea de rezistență la criza economică și inflația severă din anii de început de după revoluția din decembrie '89 este probată din nou. Timpuri noi, cu provocări noi și inflație galo-

pantă, care aveau să recidiveze după mai puțin de două decenii, pe timpul preziden-țiabilului Băsescu, cu tăierile și impozitări de salarii, pensii și a altor drepturi cu alocări sociale, cu impozite și taxe împovărătoare și care au atentat direct și sever la standardele de viață.

De astă-dată nu au mai fost numite curbe de sacrificiu, acestea transformându-se în programe de austeritate, dar conținutul lor a fost/este identic cu cel pe care-l generează. Așa cum, de altfel, se poate spune și despre cele ce se întâmplă în prezent: restructurări de personal, înghețări de salarii și de pensii, politici fiscale însemnând noi creșteri de taxe și impozite, dar și inventarea altor dări și desființarea unor drepturi sociale prin care să se iasă din recesiune, spre a se ajunge la echilibrarea și asigurarea sustenabilității finanțelor. Auzindu-se, totodată, și voci care susțin creșterea taxării muncii, deja exagerat de mare - aproape 43 la sută, cea mai ridicată din Uniunea Europeană. Tot învârtindu-se în jurul cozii în speranța (deșartă) că vor face rost de banii care să ne scoată țara din criză, guvernării noastre nu suflă un cuvânt despre sinecurile ampoliaților de tot felul și care ar rezolva urgent problema: pensiile speciale, salariile astronomice și diversele prime și compensări, indemnizațiile de tot felul, gradul extrem de scăzut al colectării banilor din tva, recuperarea arieratelor, corupția generalizată și economia subterană... Și astfel, până la urmă, ieșirea din criză se va face tot pe seama celor mulți cu bani puțini. Se încearcă, astfel, acoperirea dezastrului continuu amplificate de politicile falimentare promovate de toate guvernele post-decembriste și care ne-au adus la un deficit uriaș de cont curent, cât și la o datorie externă ce se apropie cu pași repezi de pragul de 60 la sută din produsul intern brut: 100 de miliarde de euro! Halucinant! Toate acestea petrecându-se sub aco— perământul sloganului ipocrit ce încearcă să convingă de faptul că politicienii și politicile lor slujesc doar binelui public. După cum suna și un alt celebru slogan din vremea orizonturilor roșii: ce crește continuu, dar nu se observă? nivelul de trai...

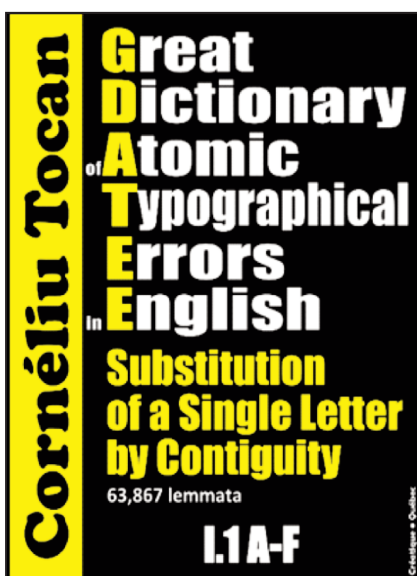
E, totuși, cazul să rămânem sobri, dar și să nu mai credem că ne mai putem îmbăta cu apa călăie a promisiunilor. Iar timpul suferințelor abia a început!

Gheorghe Iorga - cetățean de onoare al comunei natale

Reproducem motivația adresată Primăriei și Consiliului Local ale comunei Parincea, județul Bacău, de Societatea Cultural-Științifică „Vasile Alecsandri” Bacău; Având în vedere că printre personalitățile marcante ale comunei Parincea se numără și profesorul **Gheorghe Iorga**, născut la 18 aprilie 1954 în satul Nănești;

-luând în calcul ascensiunea semnificativă a dascălului, traducătorului, criticului literar, publicistului și managerului școlar în ultimele decenii ale secolului trecut și în prima parte a acestui secol;

-concretizând tabloul de mai sus cu un C.V. impresionant, care cuprinde titlurile lucrărilor din 1978 până în anul curent și responsabilitățile pe care **Gheorghe Iorga** le-a îndeplinit exemplar la nivelul Colegiului „Henri Coandă”, Colegiului Național „Ferdinand I” Bacău, al Inspectoratului Școlar al județului Bacău și în cadrul Ministerului Educației; considerând că este definitorie recunoașterea la nivel național și internațional a calității de traducător român din/în limba persană pe care o deține, argumente fiind multitudinea creațiilor din această categorie, precum și premiile speciale atribuite, propunem să i se acorde domnului **Gheorghe Iorga** titlul de **Cetățean de onoare al comunei Parincea, județul Bacău**, convinși fiind că prin aceasta va fi etalat un model de devotament spiritual, pentru întreaga comunitate.

Marile Dictionare de Greșeli de Dactilografie Nedetectabile – premiere lexicografice naționale într-un context de premieră mondială –

În fecundul și competitivul peisaj editorial contemporan, dictionarele dedicate greșelilor de dactilografie nedetectabile, semnate de scriitorul canadian de origine română/ ieșeană **Cornéliu Tocan**, autor poliglot și multidisciplinar, reușesc să surprindă prin originalitate și acribie metodologică. Aceste noi lucrări de referință – *Grand Dictionnaire des Fautes de Frappe du Français* (GDFFF, Créatique, Québec, 2022), *Great Dictionary of Atomic Typographical Errors in English* (GDATEE, Créatique, 2025) și *Marele Dictionar de Greșeli de Dactilografie în Limba Română* (MDGDLR, Créatique, 2025) – reprezintă nu doar o contribuție lexicografică fără precedent, ci și o abordare intersectorială: limbaj, tehnologie și eroare umană, lărgind conceptul de dictionar, ce devine astfel un instrument de analiză culturală, tehnologică, lingvistică și medicală. Ce aduc nou aceste valoroase lucrări?

1. O abordare inovatoare a erorii de dactilografie

Greșelile de dactilografie, adesea considerate simple accidente mecanice de sursă umană, dar în mod obligatoriu neintenționate, dobândesc în aceste dictionare o dimensiune complexă și sistematică. **Cornéliu Tocan** introduce termenul de „greșeală nedetectabilă” – acele erori de tastare care scapă corectoarelor automate deoarece produc cuvinte valide în limbă, dar diferite de intenția inițială. Această categorie de erori, denumite „atomice” în limba engleză, este explorată exhaustiv în cele trei mari familii de dictionare, care acoperă limbile franceză, engleză și română.

Greșelile de dactilografie sunt structurate în jurul a *cinci mecanisme de producere a erorii*: substituția unei singure litere prin contiguitate (FATA 6 • *cată* | dată | *gată* | *rată* | *tată* | *vată*), inversiunea a două litere adiacente (ACRE 3 • *arce* | *acer*), omisiunea unei singure litere (COASTE 5 • *oaste*: [-c/oaste | *caste*: c[-o/aste | *coste*: co[-a/sste | *coate*: coa[-s/sste | *coase*: coas[-t/e)], adjoncțiunea unei singure litere prin contiguitate (ARE 8 • *sare*: [+s/jare | *zare*: [+z/jare] arde: ar[+d/e] | aere: a[+e/re] arfe: ar[+f/e] | arte: ar[+t/e] | arde: ar[+d/e] | arse: ar[+s/e] și repetiția unei litere (MOTO 1 • *motto*). Mecanismele bazate pe contiguitate (substituție și adjoncțiune) sunt intrinsec dependente de infrastructura hardware și

software (tastatură fizică și virtuală). Din acest punct de vedere, autorul a recurs la configurații standardizate (*Standard Canadian Multilingual pentru franceză și engleză*, respectiv SR 13992:2004 pentru limba română). Astfel, fiecare «mare dictionar» este structurat în cinci tomuri I...V, înglobând o colecție impresionantă de leme: *GDFFF* numără 871 494 de leme și peste un milion de greșeli în 8 056 de pagini (25 volume), *GDATEE* include 191 340 de leme în 1 694 de pagini (11 volume), iar *MDGDLR* inventoriază 591 655 de leme și 739 559 de greșeli în 6 024 de pagini (17 volume). Aceste valori nu sunt doar o demonstrație a anvergurii proiectului, ci și o mărturie a complexității limbajului și a vulnerabilităților sale în era digitală.

2. Lucrări lexicografice cu implicații multiple

Dincolo de valoarea lor lexicografică, dictionarele lui **Cornéliu Tocan** transcend scopul pur academic, oferind aplicații practice în domenii variate.

Ele devin instrumente esențiale pentru dezvoltarea de tehnologii inteligente: de la tastaturi adaptive și sisteme de autocorectare mai precise, până la verificatoare lexicale capabile să semnaleze greșeli nedetectabile fără analiză gramaticală. Într-o lume în care comunicarea digitală domină, aceste dictionare propun soluții pentru reducerea erorilor în interfețele utilizator, optimizarea designului ergonomic al tastaturilor și chiar personalizarea experiențelor de tastare pentru utilizatori cu deficiențe motorii.

Un aspect artistic al *MDGDLR* este relevanța sa pentru „literatura constrângerii” sau „literatura experimentală”. Greșelile de dactilografie nedetectabile pot genera efecte comice, *quiproquo*-uri sau răsturnări narative neașteptate, oferind scriitorilor o sursă de inspirație pentru experimente literare.

În același timp, setul de date al dictionarelor – cu statistici subiacente detaliate despre frecvența tastelor/ literelor și a secvențelor de taste/litere implicate, a mecanismelor de producere a erorii, a pozițiilor erorilor în cuvinte, a zonelor de tastatură și a degetelor implicate – deschide noi direcții în cercetarea medicală, de la diagnosticarea tulburărilor neuromotorii la monitorizarea declinului cognitiv prin analiza tiparelor de tastare.

3. Act editorial remarcabil

Din punct de vedere editorial, apariția acestor dictionare marchează o dublă premieră: ele constituie primele lucrări dedicate greșelilor de dactilografie nedetectabile (în limbile franceză, engleză și română) și, în cazul *GDFFF*, primul dictionar de acest gen la nivel mondial.

Structura lor – clasificare în tomuri și publicare în volume, cu o organizare alfabetică și o prezentare vizuală clară (leme în majuscule aldine, cod cromatic și grafic pentru identificarea, poziționarea și explicarea erorii în cuvânt) – reflectă o atenție meticuloasă la detalii.

Cornéliu Tocan, fost și actual membru a șapte uniuni, federații și asociații de scriitori și traducători literari, face probă de versatilitate, activitatea sa ilustrând o pasiune pentru explorarea limitelor limbajului.

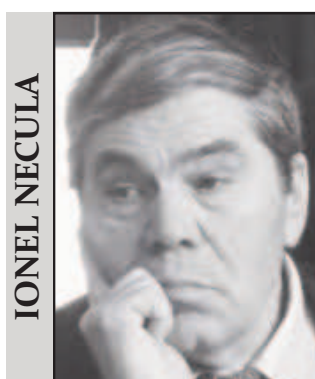
Astfel, el rămâne fidel literaturii cu constrângeri (creator al micronuvelei de lungime fixă cu obligativitatea răsturnării de situație, haikuuri, dictionare oulipeene – greșeli de dactilografie, anagrame, monovocalisme, bivocalisme, constrângeri ale prizonierului, polindroame, palindroame, vecini ortografici). Citatul din Jacques Derrida, care deschide *Cuvântul Autorului* – „Bat la mașină foarte repede, foarte rău, cu o mulțime de greșeli” – devine un motto ironic, dar profund, al acestui proiect, care transformă eroarea de dactilografie într-o sursă de cunoaștere.

Dictionarele greșelilor de dactilografie nedetectabile ale lui **Cornéliu Tocan** reprezintă un eveniment intelectual de anvergură, care combină rigoarea metodologică și viziunea creativă asupra limbajului.

Ele nu doar cataloghează erorile, ci le transformă într-un instrument de înțelegere a interacțiunii dintre om și tehnologie, oferind soluții practice și inspirație literară. Într-o epocă dominată de digital, aceste lucrări sunt un memento al fragilității comunicării și un elogiu adus imperfecțiunii.

MDGDLR deschide o nișă în lexicografia românească, invitând publicul și specialiștii să privească greșeala nu ca pe un defect, ci ca pe o poartă către noi explorări creative.

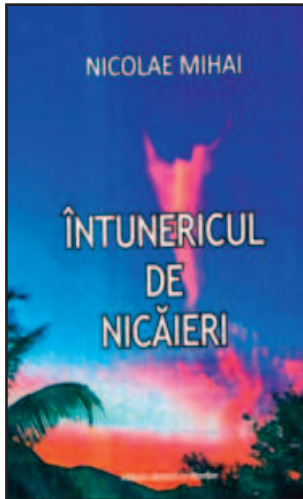
CONSTANTIN DRAM

IONEL NECULA

Nicolae Mihai și întunericul de nicăieri

De la Bacău, unde s-a transplatat de mai multe decenii, poetul **Mihai Nicolae** mi-a trimis, cu o întârziere inexplicabilă, ultima sa carte de versuri *Întunericul de nicăieri* (Editura Ateneul scriitorilor, Bacău, 2023). Pot spune că l-am regăsit, și în această nouă alcătuire livrescă, pe poetul de demult, din vremea tinereții noastre năvalnice, când sângele clocotea în artere, iar *Erosul hoinărea prin lunca Bârladului*, în căutare de grații și gingășii ascunse. Frecvența cenaclului tecucean, îl priveam cum își ia cunoștințe conștiincios și am anticipat încă de pe atunci că va

face poezie gustată și va deveni poet în sensul deplin al cuvântului.

Cartea beneficiază de o generoasă prefață semnată de scriitorul Ion Fercu care antrenează în dezbateră cărții o bogată bibliografie pentru a puncta *comme il faut* liniile de sens și de semnificație ale poeziei lui **Nicolae Mihai**. Evident, prefațatorul merită toate laudele.

Acum despre carte. Are vreo obârșie întunericul? De unde vine și încotro se duce, de ne antrenează în aventura lui emoțional, anxios, și infuzează subiectivitatea umană cu *Spaimă*, *Singurătate* și *Suferință* (cei trei S).

De regulă, întunericul este asociat cu duhul rău, cu tristețea, cu

nelineștea și această asociere se regăsește și în lirismul lui **Nicolae Mihai** – adumbrit de panică, de stres și angoasă. Nu ne miră că vorbește despre un spațiu dezgolit de sine, de osândă celui aflat în fața unui pluton banal de fulgi de zăpadă și despre emoția verbului a fi scăpat *teafăr/ pe străzile pustii/ ori despre rănile sufletului/ depuse mărturie în fața/ unui mâine greu de oprit (Delicte minore)*.

Mihai Nicolae ține o pupilă deschisă larg spre denunțarea răului din lume, ignorând parcă avertismentul lui Eminescu din *Memento mori*: *de văd răul ori de nu-l văd, el pe lume tot rămâne*. Disconfortului de viață resimțit îi caută o formă lirică de exprimare și-i induce imagini așa de personale și surprinzătoare încât conferă a utotului o distincție glazurată și bucură lectura oricărui cititor. Știu prin ce încercări de viață a trecut autorul și nu mă surprinde că le-a transfigurat într-un registru liric impresionist. Orfismul său nu-l duce spre Hades în căutarea Euridicei, dar îi simte lipsa dureros în ontologia terestră și-l obligă la acorduri terapeutice de harpă. Există în poezia lui **Nicolae Mihai** atâtea tristeți de pădure desfrunzită cât nu poate îndura un poet decât așezându-le în portativ orfic

Multe din poeziile lui **Nicolae Mihai** își resorb substanța din anotimpul toamnei – mai deschis spre tristețe și mai dispus pentru optimizarea adumbririlor de gând, iar meditația capătă o nuanță gravă și profundă. *Septembrie umblă pe străzi cu sufletul la gură (Strigăte lăsate singure)*, dar, bineînțeles, indiferent de vreme, nu lipsește magia atmosferei noptatice, umbroasă și plină de mistere.

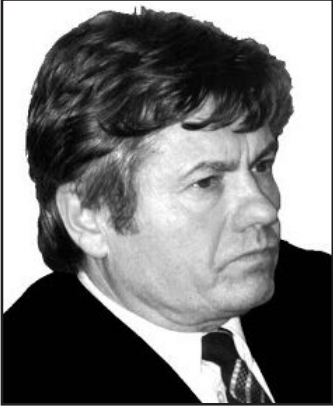
Există în poezia lui Mihai Nicolae o preferință pentru nocturn, pentru atmosfera vesperală, dar faptul în sine nu se decupează dintr-un romantism întârziat și desuet, ci mai mult din dorința de a imprima lirismului o nuanță sobră, cu o profunzime sfelnică și cu o încărcătură metafizică izbăvitoare.

I-am urmărit evoluția de la începuturi, i-am lecturat toate izvoarele livești și am dat seama despre fiecare treaptă parcursă cu hărnicie și cu dorința de a se împregna de frumos, de catarsis de melancolie.

Îl felicit sincer pentru această nouă ispravă poetică și-l aștept să expună în vitrina cu noutăți literare și alte alcătuiri lirice.

Angoasa și frica pictorului-poet sau o (co)relație a spiritului cu el însuși

PETRE ISACHI

Motto: „Nu există în literatură/ arte forme inactuale. Actualitatea unei scriituri o configurează receptorul, coautorul opere” (p. m-b.)

Trăirile artistului sunt locul de intersecție care aparține simultan celor trei lumi fenomenologice: - trecutului, prezentului și viitorului. Altfel spus, portretul interior al poetului-pictor, **Maria Cernătescu** -, „apa cu tumulturi”, cum se autocaracterizează metaforic în titlul, dar și în substanța unui volum apărut în 2021, ***Eu sunt apa cu tumulturi***, - cuprinde și tiparul trăirilor predecesorilor, al contemporanilor și al succesorilor, desigur, împreună cu toate (in)autenticitățile sufletești, mirările, întoarcerile, prejudecățile, visele etc. care i-au bântuit, poate încă îi bântuie, printre care, frica și angoasa. Frica este întotdeauna determinată de *Ceva* - necunoscut, trădare, nefericire, de tine însuți, război, iarnă, religie, senectute, înstrăinare, așteptare etc. -, deși, cioranian vorbind, cu adevărat nu există, în fond, decât frica de moarte, un fel de „frică de frică” (în expresia filosofului Alexandru Dragomir)-pe când angoasa prezintă efectul și afectul, parțial inexplicabil al nimicului. De reținut: întotdeauna există mai mult *nimic* decât *ceva*. Angoasa și nimicul își corespund prin indeterminare; angoasa fiind un afect/ efect ce se referă permanent la un gol interior/ vid - ne amintim gândul bacovian: „un gol istoric se întinde/ pe aceleași vremuri mă găsesc”. Prin urmare, golul există atât în afara noastră, cât și în noi. De la golul din noi ni se trag, probabil, toate tipurile de neliniști, anxietăți alimentate din frica originară, umană: frica de moarte. Angoasa ca „formă paradoxală a fricii” naște și perpetuează sentimentul absurdului, al inutilității, al tragicului și al căderii în abis. Deși este invizibil, doar golul se trăiește autentic - „cu frică, cutremur” și resemnare. Filosoful Jean Wahl este convins că doar „prin angoasa în fața morții experimentăm autenticitatea în cel mai înalt grad”. Prin urmare, golul sufletește/ angoasa se manifestă și se simte ca o surpare în tine și din tine, o fugă de sine și în sine, ca o fatalitate ce l-a determinat pe cugetătorul din Cărnul unui afurisit, Cioran, să considere că „nu există leac pentru frica esențială”. De fapt, nu există leac pentru nimic, nici chiar pentru *nimicul* care îmbrățișează protector cosmosul/ haosmosul. Căderea în abis (sub toate formele acesteia, psihologice sau existențiale) pare să fie (supra)tema preferată a volumului blagian-expresionist, ***Tăceri pe metereze albe***. Iată cum transfigurează/ vizualizează poeta **Maria Cernătescu** „fuga” în (nu din) iarnă/ angoasă: „Cu aripi înfrânte eu nu pot să zbor/ Mi-e teamă de moarte, e-un drum în pământ/ Sub norii de piatră cărare mi-aș face/ Și-n umbrele nopții poveri să-mi ascund.// Mi-e ziua înceată cu ceasuri răzlețe/ pe drum prins de ceață, uitare în dor/ Fac pașii sălbatici, cam grei, chinuiți./ Și-n teama de moarte, doar visul măsoară.// Aștept cu sfială o floare de laur/ În ningeri de taină să-nvăț a muri/ Și-n ghețuri prelinse pe

tâmpale uscate,/ Mă poartă sălbatic un dor de-a trăi.// Încerc, prinsă-n zbateri, s-alung teama grea,/ Când cerul se-neacă-n zăpezi care mor;/ Și lumea-i prea vie, în zgomot vibrând,/ Doar eu sunt ascunsă-n deșertul din dor.// Cu aripi înfrânte încerc iar să zbor/ Cu grabă-n ninsoare să fug, să nu mor!” (***FUGĂ ÎN IARNĂ***, p. 48).

De observat, aproape în fiecare elegie: cât dor de viață, atâta dor de moarte, cât eros, atâta thanatos. Gândirea poetică a artistei **Maria Cernătescu** este una vie, (i)reală, guvernată de dorințe plurale, (contra)zise de rațiune. Succint: artista gândește în existență, romantic-eminescian, învățând în „ningeri de taină”, arta de a muri. Fiecare repetăm sisific povestea căderii - „lucrul cel mai profund din câte s-au scris” (Cioran). În ansamblu, ***Tăceri pe metereze albe*** este o replică la capodopera ***Odă - în metru antic***, și la elegia filosofică, ***Mai am un singur dor***. Continuând în spirit cele două ***Texte eminesciene***, pictorița-poetă reconfirmă ideea că o scriitură nu supraviețuiește timpului, decât numai dacă în substanța ei coexistă într-o conexiune immanent-necesară, predecesorii, contemporanii și succesorii. Tablourile pictoriței confirmă același fenomen de continuitate. Pentru a intui cititorul, modul cum funcționează angoasa și mai ales cum se manifestă diferențierea față de frică, îi reamintesc un cunoscut exemplu sartrean: „Mobilizatul care-și primește ordinul de mobilizare la începutul războiului poate, în anumite cazuri, să aibă teamă de moarte, dar mult mai adesea, *îi este teamă să nu-i fie teamă*, adică se angajează față de el însuși”. Altfel spus, angoasa este o frică la puterea a doua -, o „frică de frică”. Dacă frica (spaima, neliniștea, teama) naște exclusiv reacții negative, antipatie - de pildă, frica subsemnatului de a nu-mi pierde șirul ideilor, de a deveni prolix, inconsistent -, angoasa, la fel ca melancolia („fericirea de a fi trist”, Hugo) provoacă o anume atracție, fascinație. Viața însăși este o mostră de profunzime și complexitate sufletească, potențată de suma acțiunilor noastre; nu suntem altceva, decât propriul proiect, propria acțiune. Iată în acest sens o admirabilă elegie

vii,/ Și nici nu simt că în destinul surd din vremuri zeciuite,/ Mă mistuiesc în foc și-n ninsori pe ghețuri nemurite.// Dar știu să tac în visuri gri pictate cu încrenșenare,/ În nonculori din ochiul ruginit, când curge o mirare,/ Și mă despart de ceasurile vechi din orologii sparte,/ Când zăpezi în nopțile pustii și oropsite-n moarte.// Aș vrea la schimb un lut arzând tăcut, visând la maci albaștri,/ Pe un ogor nuntit cu păpădii ascunse printre aștrii,/ Și-apoi s-adorm în murmur de-scântat și trupul să mă scalde/ Sub un copac, ce se usucă trist pe metereze albe.// Și pot să plâng, și chiar să tac, și-n dor să ard în ierni fugare,/ Ca să rescru în nopți târzii, poemul surd și care doare.” (***Tăceri pe metereze albe***, p. 1).

Un lirism eminesciano-bacovian, scris și pictat cu „încrenșenare” arghezană, într-o „tăcere” blagiană. În care Timpul corespunde râului lui Heraclit din cunoscuta și vechea parabolă, îi străbate poemele polivalent-surdo-mute. Prin urmare, noi, cititorii prezentului volum, vom fi întotdeauna Heraclit cel care-și vede chipul ogindit în apele râului (noi, cititorii, în cele ale scriiturii) - în orice Text (muzical, pictural, poetic, arhitectural etc.) nu vedem decât figura spiritului nostru - și se gândește că râul nu mai este același, fiindcă și-a primenit apele, iar noi la rândul-ne vedem/ știm că nu mai suntem noi cei din secunda trăită anterior, fiindcă totul curge, devine și revine. Cu alte cuvinte, suntem simultan *ceva* permanent și *ceva* schimbător în tainicele „vedute” ale vieții/ cărții albe. Poate și din această cauză, nu știm niciodată cine suntem cu adevărat... Problematika cameleonică a identității schimbătoare potențează starea de angoasă/ anxietate a artistei care se descoperă asemenea fiecăruia dintre noi, străină sieși, se redescoperă cu stupoare și uimire, tot mai înstrăinată de lume și de sine - sau în expresie eminesciană: „ajung pe mine însumi a nu mă mai cunoaște” ...

Nu e nevoie ca poeta să-și aducă aminte că a fost studentă la Institutul de Arte Plastice „Nicolae Grigorescu” - pictură, în clasa lui Corneliu Baba, pentru a fi cine este astăzi, adică ***Alta*** și ***Aceeși***. Izvorul lirismului reflexivo-interogativ își află rădăcinile în această irezolvabilă problemă a identității schimbătoare: „Mugește iar marea-n furtună de vară/ Pe valuri săltate pe cuiburi de ape,/ Și cerne-n puhoie o ploaie amară,/ Să stingă ecoul din inimi deșarte.// Pe trepte albastre curg ape cer-nite,/ Furtuni spulberate de vânt în tăcere,/ Și-n foșnetul nopții ce plânge-n orbite,/ Mai naște o scoică, o perlă-n durere.// Catarge-nvechite se clatină-ntruna/ Cu ochi de meduze și brațecleștate,/ Parâme cu flamuri și funii-mpletite,/ Strâng doruri închise în minți surogate.// Iar sufletul veșnic constrâns într-o humă,/ Ce roade-n tăcere o viață de vierme,/ Tresaltă-n mână și lasă în urmă/ O dâră de nume pierdut în caverne./ Corvoadă e timpul ce macină firea/ Sălbatică-n lutul, un rob în cutumă,/ Și oarbă-i trăirea, și-n stâncă-i cioplirea/ În marea cu valuri săltând în furtună.” (***Constrângeri în furtună***, p. 45).

Scriitura cărții transfigurează comitet două semnificații distincte ale conceptului de angoasă: prima se aplică unui afect sau grup de afecte adiacente psihologiei existențiale, iar a doua este una ontologică și revelă o relație a spiritului cu el însuși - prin urmare, angoasa ca o structură a ființei umane/ structură ontologică ce reconfirmă ideea permanenței în scurgerea timpului. Toți oamenii sunt singuri, dar la artiști, însingurarea este fondul ultim al condiției date.

Poeta **Maria Cernătescu** este

fascinată de verbul „a trăi”, dar aceasta înseamnă să te desparți de aceea/ acela care ai fost, ca să te cufunzi în ceea ce ai să fii, adică într-un viitor veșnic străin; să înveți să pierzi și să mori în tine însuși - moartea interioară pregătește genial moartea fizică. Ideea de viitor ar justifica convingerea lui Platon, potrivit căreia timpul este imaginea mișcătoare a veșniciei. Dacă timpul - niciodată recunoscător - este imaginea veșniciei vizualizată prin cuvinte-metaforă, viitorul ar fi înscrierea în devenire a sufletului. La rândul ei, devenirea ar fi întoarcerea la veșnicie. Așa se explică prioritatea „tăcerii” de pe meterezele „albe”, adică perpetuarea misterului existențial prin geniul morții. Albul - ce desemnează când absența, când suma tuturor culorilor, omniprezent în volum - trădează supremația estetică a pictorului asupra poetului care asociază vieții diurne, luminii, revelației, divinității, purității, și vidul morții - se știe, albul este culoarea spectrală din lumea de dincolo. Autoarea se definește autentic, cu liminară sinceritate, după felul cum se pierde „în marea cu valuri săltând în furtună.”

Poeta nu uită în poemele ordonate, aparent aleatoriu în volum, niciun moment de efectele benefice ale triumphiului: ***frică-timp-angoasă***.

Frica permanentă, piatra de temelie a umilității, a măsurii, prudenței, mântuirii - „***Cu frică și cutremur lucrați la mântuirea voastră, Filipeni***”, omeniei, împăcării cu lumea și cu sine, ne salvează de mânia zeilor, de vanitate și trufie, de orgoliu și riscul posibilelor catastrofe ivite imprevizibil în eternul conflict ireconciliabil, dintre un bine și un alt bine, dintre un rău și un alt rău... Prin urmare, nu miticul război ***Bine - Rău*** perpetuează omniprezența fricii care pretinde că guvernează Lumea, ci adevărul din spusa Sfântului Pavel: „Mor în fiecare Zi”. Prin urmare, ne naștem și murim neconținut. De ce n-am fi fericiți? Pentru că vrem „să știm”, ar răspunde Sfântul Augustin. Această dorință/ curiozitate de cunoaștere să fie oare prima virtute sau cel mai mare viciu al Artistului? Peste scriitură plutește invizibil o vagă stare de așteptare, de indefinit și sublim tragic, o stare consubstanțială „neajunsului de a te fi născut”, cum ar fi spus Cioran, și de a trăi sau de a fi trăit o viață în care nu contează cu adevărat decât un singur lucru: ***să înveți să pierzi***, adică să mori și să reînvi în fiecare zi, sub vraja așteptării, însingurării și melancoliei nemăsurate a creatorului - fie el pictor, poet, compozitor, critic...

Volumul *Tăceri pe metereze albe* ne sugerează cu eleganță și rafinamentul specific artistului născut: să nu căutăm niciodată în afară, ceea ce nu poate exista decât în noi. Mai precis. Totul există doar în noi.

După ce a scris patru volume de poezii și a pictat zeci și zeci de tablouri, artista completă, care este d-na MARIA CERNĂTESCU, ne-a făcut, de Sfintele Sărbători ale Paștelui 2025, o surpriză de proporții cu noul manuscris de versuri și picturi intitulat **TĂCERI PE METEREZE ALBE**.

Ne-a atras dintru început atenția acordată de poetă vieții înaintașilor, Contemporanilor și Succesorilor. În același timp, sufletul ne tresare sub influența versului sfleuit ca un filigran însoțit de epitețe, metafore și alte figure de stil. Naturalitatea exprimării și muzicalitatea poeziei, alături de sensibilitatea picturii, dau-cu siguranță- imbold lectorului de a face saltul de la concret la abstract. Se radiografiază chiar lumea, fără a se încerca pronunțarea unui Diagnostic.

Vedem încă o dată, și în această carte, Plusurile Artistului, acela care știe, doar el, că Dorința de Cunoaștere poate fi Virtutea Supremă sau Viciul Suprem. Ne aflăm, prin urmare, în fața configurării unui Labirint Interior dostoevskian, asemănător sau confundându-se, uneori, cu un Gol imens, care ar putea fi numit (de ce nu?) Bacovian.

Se înțelege, din întregul volum, că această ființă dilematică, Artistul, trăiește într-o zodie plină de căutări, de zbateri pentru a-și îndeplini Destinul, uneori Tragic. Totul, atât Binele cât și Răul, îl putem găsi sau imagina doar în Interiorul său. Felicitări, Stimată Doamnă a Poeziei și a Picturii!

CULTIȚA IOAN UȘURELU-Redactor șef al revistei „Salonul literar”

În căutarea trecerii salvatoare. Polimorfismul limitelor și mecanismul depășirii lor în povestirile lui Varujan Vosganian*

PETRACHE PLOPEANU

(Continuare din nr. 219)

Cea mai clară concretizare a limitelor și a lumilor pe care acestea le despart este în *Dincolo de lumea de dincolo*, încă din titlu, așa cum am observat anterior. Este în primul rând lumea celor vii, lume care se împarte în lumea gropii de gunoi și aceea a orașului. În al doilea rând stă lumea celor vii despărțită de aceea a celor morți, care ar putea fi lumea de dincolo. În dinamica creării structurii povestirii, autorul și personajele în dezbateră raportării lor unele la altele, la oraș și la groapa de gunoi, schimbă caracterizarea lumilor prin reatribuirea unor semnificații noi. Lumea orașului este în ochii „locuitorilor” gropii de gunoi, lumea de dincolo, dar nu un „dincolo” paradiziac/infernal, ci un dincolo social, atât de îndepărtat de aceștia, încât li se pare intangibilă și imposibil de accesat sau de așteptat ceva bun din partea membrilor ei. Astfel, lumea gropii de gunoi, lume creată de către oraș, prin acumularea aici a resturilor sale neînsuflețite, dar și însuflețit/umane devine o lume dincolo de lumea orașului, dar și dincolo de lumea celor vii, o non-lume, în care chinurile Iadului nu mai sperie pe nimeni și în care bucuriile Raiului nu sunt dorite, deoarece acestea sunt depășite de ceea ce trăiesc oamenii aparținând acestui spațiu-timp. Această lume „dincolo de dincolo” are locuitorii/personajele ei, cei care îi dau substanță și care sunt aidoma ei. M-am întrebat de ce autorul a făcut să se întâlnească la începutul povestirii cele două grupuri, cel al lui Pârnaie (Chisăliță și Iadeș) și cel al posibilibilor țigani reprezentați de Calu: Lucian, Magdalena, Isaia, Bunelu, Marchiza, gemenii Puțică, Mierlă, Faraon. Cei dintâi sunt români, ceilalți țigani (cel puțin prin limba în care se exprimă Faraon: „Kali bengă, socares?”). Sunt și aici două lumi dincolo de lumea Orașului (sic!), lumea „polisului” adică a „civilizației urbane”, a „gesturilor oficiale”, a „oamenilor grăbiți”: lumile dezmoșteniților sorții/societății din rândul majorității și a uneia dintre cele mai importante minorități din România. Autorul pare a ne spune că orice spațiu-timp, oricum ar fi acesta alcătuit, poate conține în sine sursa unui conflict. Ciocnirea civilizațiilor (Samuel Huntington) se poate produce oriunde, deci și în spațiul-timp al unei gropi de gunoi. Modul în care este atenuat și eliminat conflictul, aparent inevitabil, este exemplar: „E movila noastră! strigă Chisăliță, cu glasul lui pițigăiat. Noi am văzut-o primii...” Aceasta este cauza. Urmează rezolvarea: „Bine, hotărî Calu. Ziceți că-i al vostru mormanu’, atunci așa să fie. Luați-l în spinare și cărați-vă cu el!”. Odată depășit momentul inițial prin absurditatea propunerii și imposibilitatea acțiunii în sensul indicat, lucrurile intră pe făgașul normal al insolitului.

Personajele înseși, așa cum este cazul cu toate personajele lui **Varujan Vosganian** din povestirile sale cuprinse în această carte, conturează lumi indi-

viduale, fiecare cu trăsături/limite bine conturate și cunoscute de ceilalți. „Calu, după cum îi spune și numele, „...nu era nici om, nici cal, păstra câte ceva din fiecare...” Se produce aici o transgresare a speciilor, o metamorfozare a omului în cal și a calului în om, ca și în cazul lui Mierlă: „...omul-pasăre își ascuți limba între dinți, slobozind triluri suitoare. Se înalță, fâlfâind din aripi și desenă roto-coale tot mai mari și mai iuți. Sau cel puțin așa credea el.” E o precizare clarificatoare la sfârșitul citatului: „Sau cel puțin așa credea el” și am putea extinde folosind pluralul „Sau cel puțin așa credeau ei” despre multe dintre acțiunile, gesturile, gândurile și vorbele personajelor nu numai din această povestire, ci din toate povestirile care alcătuiesc substanța cărții. Pentru că lumile identificate de mine, limitele care le separă nu există decât în măsura în care personajele sunt bine conturate /definite. Personajele lui **Varujan Vosganian** sunt personaje emblematic, dotate cu trăsături puternic vizuale.

Lucian, Magdalena, Isaia vin din planul biblic și se mențin și acționează într-un registru derivat sau uneori parodic, cum este cazul ultimului atunci când ține o așa-zisă slujbă de priveghi la așa-zisa moarte a unei pendule stricate, ceremonie simbolică a morții timpului: „– Merge, hotărî Isaia. În cutia asta numa’ timpu’ e mort. N-are decât să iasă, să vedem și noi cum e când moare timpu’, că până acum numai noi am murit și timpu’ a făcut mișto de noi”, pentru că în această lume, dincolo de lumea de dincolo, nu acționează timpul cunoscut. Calu se exprimă semnificativ în acest sens: „Pentru noi săptămâna are șapte mii de zile și în fiecare zi e duminică”. Bunelu reprezintă lumea-memorie a lumii gropii de gunoi, iar el este conștient de faptul acesta: „Io știu mormanul acesta de când eram mic[...] – Aicea s-a făcut o gaură la război[...] A căzut un avion american[...] Și-acum uite-o câtă e, că nu mai știu care e orașul și care e gunoiul.” Chiar dacă lumea gropii este una parodică, oamenii care trăiesc pe seama ei, au trecut dincolo de parodie și ridicol în tragedie. Aici totul este nou, în ciuda faptului că toate lucrurile sunt vechi, distruse și și-au pierdut utilitatea și spun aceasta observând comportamentul personajelor care depășindu-și mirarea primară trec prin toate fazele adaptării acceptând în final noul, de multe ori creat tot de către ele. Acestea deși au conștiința ridicolului, intră în roluri extrem de serioase cu o gravitate care le transformă în creatori de noi lumi prin depășirea limitelor care altora li s-ar părea de netrecut: „– Gata, am murit? Întrebă Lucică, de parcă își lua de-o grijă. Dacă asta de aici e lumea de dincolo... – Depinde cum o iei, explică Bunelu. Adică de unde te uiți. De-o pildă, pentru noi, orașul e lumea de dincolo. S-ar zice atunci că noi suntem ăia vii, câtă vreme vedem și lucruri care nu sunt.”

Relativizarea realului reprezintă instrumentul cel mai la îndemână pentru ca acești oameni să-și păstreze echilibrul interior prin crearea oricărei lumi o doresc, prin depășirea oricărei limite li se ivește în cale. Ei sesizează că și cei din *oraș supraviețuiesc prin relativizare*, fenomen care însă depășește proporțiile oricărei gropi de gunoi:

„– Și mormanul de gunoi e mai mare ca înainte, spuse Bunelu. Poate că de-aia tot schimbă numele la republică, să uite lumea. Dar degeaba, că gunoiul se tot adună.”

Finalul reprezintă depășirea tuturor limitelor: groapa de gunoi este asaltată

de autovehiculele grele care „...de la depărtare ai fi zis că e un șir de blindate.” Era începutul unui război al orașului cu groapa de gunoi pentru a o face una cu pământul, dar rămâne concluzia unuia dintre cei trei de la început, Chisăliță. Acesta pare să pună sub semnul întrebării acțiunea: „– O să se facă la loc, gâfâi. Grămada asta de gunoi... câtă vreme există orașul. Sau te pomenești că mută și orașul din loc...”, ceea ce ar fi reprezentat mutarea tuturor limitelor într-un spațiu-timp nedefinit.

Ultima povestire din carte, **Jocul celor o sută de frunze** îl duce pe cititor într-un spațiu unic, bine delimitat, orașul Focșani (deși nenumit în povestire), dar într-un timp care se divide în timpul celor două lumi, cea comunistă și cea postdecembristă, ultima fiind și ea privită din cele două perspective temporale, cea a primilor ani tulburi de după 1989, iar a doua fiind cea prezentă. A doua perspectivă, aceea a prezentului creează cele trei lumi ale lui Tili, „cel ce numește”, a lui Jenică, „cel căruia îi e frică de norocul altuia” și a lui Maca, „cel ce adună înjurături”. Deși prieteni în copilărie, lângă ei fiind și prietenul lor Luca, „cel ce se răzvrătește”, anumite evenimente i-au separat, au creat lumi diferite în care aceștia și-au trăit viața/moartea, limite diferite pe care aceștia, ajunși adulți încearcă, târziu, să le treacă. Care sunt lumile reale sau convenționale create de autor? În

primul rând lumea veche, comunistă, lumea copilăriei celor patru de care primii trei în ordinea menționării mele, își amintesc încercând să o retrăiască /refacă prin reluarea jocului lor obsesiv, jocul celor o sută de frunze, supervizat de un „Mag al frunzelor”: adunând în ghiozdan o sută de frunze de castan jucătorul trebuie să parcurgă, mergând pe frunzele căzute din arbori, cât mai mult posibil, de la gară spre interiorul orașului, folosind atunci când frunzele lipsesc, frunzele proprii. Câștigă cel care reușește să străbată cât mai mult spațiu mergând numai pe frunze. Tot această lume este și aceea care îi cunoaște pe cei patru tineri ingineri angajați la o întreprindere din oraș, F.U.P.S.I.C. În paralel cu această lume este lumea liberă occidentală către care unul dintre ei, Luca, încearcă să fugă prin trecerea Dunării la sârbi.

Aceasta a fost soluția găsită de el pentru a trece din lumea sa spre o altă lume dorită și mult supraapreciată. Între cele două existau mai multe limite, politice, ideologice, de mentalitate, militare și fizice. Luca nu reușește să

depășească această limită fiind împușcat în timpul încercării de a trece granița fluvială. La fel ca în **Iacob, fiul lui Zevedei**, cele trei personaje principale au fost victimele profesionale ale schimbării regimului în 1989. În prezentul descris în povestire, nici unul dintre cei trei nu lucrează în domeniul în care s-a pregătit, ingineria: Tili lucrează cu un *Maestru păpușar*, creator de păpuși, cărora el (Tili) le dă numele într-un mod aproape magic; Jenică este vânzător într-o loterie, iar Maca este liber profesionist.

Lumile pe care ei și le-au creat sunt plictisitoare, banale și pline de teroare, a norocului clienților/a iubirii materne – în cazul lui Jenică, magice – în cazul lui Tili care are darul inexplicabil de a da numele potrivite păpușilor Maestrului păpușilor, pline de suspans inutil – în cazul lui Maca, cel ce-i provoacă pe oameni să-l înjure pentru a le colecționa înjurăturile. Și mai sunt acele două lumi suprareale, cele care apar în poveștile fetei din cârciuma lui Coropciuc, cea care se preface că le citește într-o carte, neștiind însă să citească: **Povestea trenului de argint privit dinăuntru și Povestea morții care are vârstele ei și care vine când e chemată**. Scena cheie care și explică, dar care totodată, le demonstrează celor trei incapacitatea de a găsi treceri salvatoare spre „altceva”, este încercarea eșuată de a relua jocul celor o sută de frunze. Schimbările produse în existența lor, a orașului, prin tăierea multor copaci ce mărgineau bulevardul gării și deci lipsa frunzelor, fac imposibilă desfășurarea jocului un timp mai lung. Jocul nu mai poate fi jucat, ei nu mai sunt copii, nu mai sunt toți, fiecare are alte preocupări, eșecul a devenit o constantă în viața fiecăruia, cu care se împacă sau nu. Jenică, tiranizat și de teama de norocul clienților, dar și de mama sa care-l iubește considerându-l în continuare copil, se spânzură acceptându-și eșecul în ceea ce spunea ucraineanul Coropciuc: „Moartea nu trebuie doar s-o învingi, trebuie s-o și convingi” despre condiția nemuririi. Maca dispare incert, fie într-o existență anonimă, fie într-o lume metaforică, după ce îl găsește mai întâi pe cel vinovat de moartea lui Luca, fostul milițian/sectorist, acum la pensie și după ce dă foc la rămășițele fostei întreprinderi unde lucra în 1989. Singur Tili continuă să dea nume păpușilor, acțiune cu multiple trimiteri sociale, economice și politice, în societatea românească actuală.

Temele alese de către **Varujan Vosganian** au „greutate” și prin importanța intrinsecă și specifică a semnificațiilor lor în societatea românească actuală, dar și prin dezbateră socială asupra „lumilor”/ fenomenelor /limitelor evidențiate de scriitor.

Peste ele nu s-a trecut/nu se poate trece ușor sau greu, chiar dacă s-ar vrea aceasta, ci într-un mod care trimite la acel model al depășirii limitelor la care am făcut referire la început.

Autorul are măiestria să creeze lumi care impresionează, lumi în care faptul gol, hâd este nu numai expus, ci îmbrăcat în metafore și o poeticitate care participă la conturarea acestor lumi și a soluțiilor, când este cazul, de depășire a limitelor, nu spre o utopie, ci spre o lume umană a implicării, a culturii, a empatiei, și solidarității, a adevărului și științei, a unei noi atitudini necesară călătoriei spre viitor.

***Varujan VOSGANIAN, Jocul celor o sută de frunze și alte povestiri, Polirom, Iași, 2013.**

MIOARA BAHNA

„Fantasme, fantezii, himere, nedumeriri, dileme”

Nepotul știe ori intuiește că, de fapt, micile inadvertențe apărute în poveștile spuse din nou sunt chiar binevenite, fiindcă și acestea contribuie la îmbogățirea folclorului, creând variante și transformându-i pe toți cei ce le transmit mai departe în co-autori ai lor, ca în cazul de față, mai ales că, spre exemplu, *Drăgaica, Sânzienele, Rusaliile*, tot felul de zâne, năluci, strigoi, „vârcolacii, moroi, pricolicii, stafii și tot neamul lor diavolesc” etc., în lumea la care se referă *moș Lazăr*, sunt, dă el mărturie, studiate în „școli de vrăjitorie”, „la taifas pe băncuța din fața porțiței” ori chiar „pe marginea șanțului”, întreaga comunitate despre care se vorbește în carte fiind, în felul acesta, impregnată de ingredientele folosite de asemenea făpturi, asumate ca parte firească, dintotdeauna a universului în care au trăit generații și generații de înaintași, cărora le-au ajutat, de multe ori, să-și găsească sensul vieții, drept care se impune ca urmașii să prețuiască și să ducă mai departe ceea ce au moștenit și la acest capitol.

O mulțime de teme în care se reflectă permanențele vieții oamenilor se regăsesc în relațiile lui *moș Lazăr*.

Astfel, nu lipsesc din dialogul celor doi nici referirile la „începutul lumii” și „sfârșitul acesteia”, pentru că bătrânul știe de toate și, în pofida împunsăturilor iro-nice ale nepotului – care caracterizează unele dintre spusele lui drept „Povești, baliverne, scorneli destinate maturilor aflați sub o strictă și permanentă suprave-ghere...” –, nu încetează să-i încante auzul și să-l

învețe...

Prin glasul lui *moș Lazăr*, așadar, autorul trasează imaginea lumii aflate la întretăierea binelui și a răului, acolo unde, de la începuturi, oamenii – simpli ori învățați – se lasă deseori seduși de o cale sau de alta, greșesc de cele mai multe ori, însă, mai devreme sau mai târziu, cu toții intuiesc existența unei forțe mai presus de orice, care le întinde mână, atunci când nu este prea târziu, când, adică, sufletul nu li s-a împotmolit cu totul, și-i trage înapoi la lumină.

Este ceea ce demonstrează cam toate povestirile pe care inițiatorul i le împărtășește mai tânărului său ascultător și pe care, în finalul lungii lor întrevăderi, după ce *nepotul* conchide și (se) întreabă, totodată, (da)că povestirile care i-au fost relatate ar putea fi adevărate sau doar „năluciri petrecute odată cu noaptea”, îl îndeamnă: „(...) *Fantasme, nedumeriri și dileme* peste puterea înțelegerii noastre!

Așadar, crede și nu cerceta, până când nu vei ajunge să te dumirești singur!”

„Cel mai bun poet” în Italia și Bangladesh, iar la București... tăcere

FLORENTIN POPESCU

Autoare a opt volume de versuri (potrivit informației dată de *Lucian Gruia* în prefața celui mai recent, al nouălea, hibrid) publicate în ultimii zece ani, laureată a unor importante festivaluri și concursuri literare internaționale din Italia și Bangladesh, d-na *Mirela Necula* este, în mod paradoxal, mai puțin cunoscută la București unde, într-o discreție totală, n-a forțat ușile redacțiilor și nici soneriile criticilor literari și a preferat să se manifeste în *tăcere* – termen, pare-se, predilect de vreme ce îl întâlnim și în titlul apariției editoriale de acum (*Restul e tăcere*, Editura Cervantes, 2024).

Dacă în cărțile anterioare d-na *Mirela Necula* ne-a oferit ceea ce s-ar putea numi o oglindă panoramică a liricii sale – suficientă pentru a da criticii de specialitate destule argumente să-i poată stabili un loc în câmpul atât de larg al poeziei care se scrie azi în România – în recentul volum propune cititorilor săi atât poezii și proze cât și o piesă de teatru.

Greu de spus pe ce criterii a alcătuit autoarea sumarul cărții, după cum e și mai dificil de a ști dacă noile genuri literare, respectiv proza și teatrul, s-ar vrea a fi porți deschise către scrieri viitoare, dat fiind că tema erotică, precumpănitoare aci, se cerea abordată și astfel decât prin poezie. Probabil că astfel se explică prezența în cuprinsul volumului a unor proze și a unei mici piese de teatru.

Versurile din această carte se înscriu în siajul altora anterioare, autoarea dovedindu-se a fi inovatoare de la un text la altul, răsturnând anume cutume la care ne-am fi așteptat când e vorba de poezie erotică. Abordările din varii unghiuri și în formule ce-i aparțin și-i dau originalitate conduc, nu de puține ori, la asocieri cu totul noi: „Și vine o zi în care toți ne vom lovi/ Cu capul de câte o floare/ De ștreangul aceluiași incendiat soare/ Și nădăjdii că visul neted se va ivi./.../ Și pictez zadarnic verde, nu verde măcăcine/ Ca apoi să te-asezi sub tristele arcade bine/ Cât te iubesc, cât te voi iubi, nici timpul nu va ghici/ O viață, și-n celelalte îmi vei supune bătăile inimii/... și ele ne vor spovedi...” (*Apoi! Apoi!*).

În toată poezia pe care o scrie d-na *Mirela Necula* există o căutare continuă, o neliniște, un joc al iubirii, când luminos, când, dimpotrivă, întunecat, căutându-se în tot locul și-n tot ceasul răspunsuri la întrebări existențiale legate de iubirea văzută aidoma unui copac în jurul căruia se învârtă tot. Nu e deloc de mirare că iubita, în neostoita-i dorință a împlinirii își poartă gândul către „cel din urmă foc”, într-o poezie ce poartă chiar acest titlu *Cel din urmă foc* și care se cere a fi citită în întregime: „Știu cum inima se fură/ Și făptura bate ca o clopotniță azură/ Cum brațele imploră noaptea sură/ Se-apropie contur lângă contur, pleură/ Cum ochii sunt solitarul joc/ Creierul zălud, sărutul troc/ Gândurile săgeată/Mâinile stăpâne, artă/ Dorințele șoc/ Dar chiar nu știu cum se numește cel din urmă foc”.

Șocante, poate, asocierile, comparațiile, metaforele greu confundabile trimit cu gândul la o poezie care, dincolo de sentimentul propriu-zis, tinde spre o

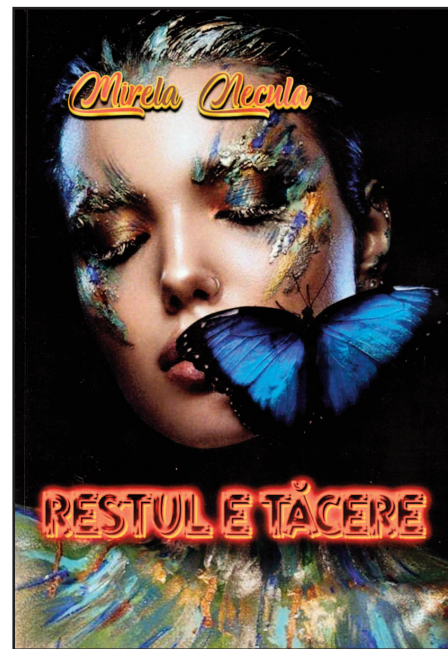
anume conceptualizare, menită să incite lectorul la exerciții de ducere mai departe a ideii/ideilor.

Nu se poate afirma că autoarea versurilor ar fi monocordă, deși toate textele au tematică erotică, din când în când, printre întrebările și neliniștile dragostei răzbătând și un optimism moderat, care consonează bine cu vârsta pe care „eul” povestitor și-o asumă întru totul: „În toamna vieții... simt/ Mai mult, mai săvârșit pământ/ Rogu-te, aprinde lampa infernului să vezi că sunt/ În liniștea vânt, prizoniera/ Tu, exces sublim pe Terra/ Care bucură bătu/ Dă drumul la beteală potolită, adorați/ De rumenel, de argințel, de albu’ răsfățatu’/... (*Eu, prizoniera*).

Cât privește proza, cele trei nuvele conțin o cazuistică redată în cuvinte puține, fără inserții psihologice ori de altă natură și, cum bine și exact observă prefațatorul, criticul *Lucian Gruia*, ele se pretează la a fi transformate ușor în scenarii de film, cu efect umoristic imediat.

Sunt texte ce par a-i fi fost inspirate scriitoarei de unele întâlniri fie trăite, fie auzite de la alții. În *Unique Love* întâlnim un comic de situații care ne-a amintit de unele dintre cele mai spumoase schițe ale lui *Ion Băieșu*, numai că la d-na *Mirela Necula* „evenimentele” se petrec în împrejurări ceva mai moderne – totul gravitând în jurul unor petreceri la iarbă verde, din care nu lipsesc sticlele de șampanie, producătoare nu numai de euforie, ci și de încurcături.

O tematică modernă aflăm și în *Tu ai decis* (cu peripețiile unor tinere participante la o serie de interviuri în vederea angajării la o firmă). Fără dragoste nimic nu sunt (parafrază după *Prima Epistolă către Corinteni* a Sfântului Apostol – „Dacă dragoste nu e, nimic nu e”) se vrea a fi o parabolă despre îmbătrânirea unei femei, care nu concepe ideea că i-a cam trecut timpul și trebuie să se împace cu gândul că chiar și așa, fără dragoste, viața trebuie și

merită să fie trăită până la sfârșit.

În totul, noua carte a d-nei *Mirela Necula* poate fi interpretată și ca o mărturie, viața omului este înnoibilă de frumosul și înălțătorul sentiment al iubirii. În jurul lui gravitează totul, „restul”, cum zice scriitoarea „e tăcere”.

Piesa de teatru *Nu există femei kamikaze*, pretabilă de transpunere pe ecran cuprinde un cumul de situații care de care mai neașteptate, cu „eroi” tineri, dedați petrecerilor și nicidecum încurcăturilor în care îi pune autoarea, încurcături de un comic savuros.

Piesa dă măsura posibilităților de dramaturg ale poetei și prozatoarei *Mirela Necula*. Rămâne de așteptat și de văzut dacă în viitor își va exersa condeiul și în acest domeniu, de altfel la ora actuală foarte sărac în texte.

Prețuind inepuizabila zestre folclorică

Valorificând imaginarul popular străvechi, *Gheorghe Ungureanu* aduce în fața pu-blicului cititor o carte care îl poartă între vis și realitate, întorcându-l la copilărie și la esențele vieții tradiționale, mai ales rurale. Enumerația din titlul acesteia – „*Fantasme, fantezii, himere, nedumeriri, dileme*”, ROVIMED PUBLISHERS, Bacău, 2025 – anunță dintru început obiectul preocupărilor lumii pe care o construiește autorul, pe temeiul solid al spiritualității ancestrale, în cadrul unei proze cu un conținut inițiat, unde un bărbat matur, *moș Lazăr*, cu o consistentă experiență adunată pe cale orală – amintind de perso-naje ale lui *Ion Creangă* și ale lui *Mihail Sadoveanu* –, într-un dialog amplu, avându-l drept interlocutor și, totodată, învățacel – deloc însă naiv! –, pe un tânăr Ștefan, cu plăcere evidentă, dar și cu grijă, își descarcă sacul de amintiri, de informații adunate prin timp, care alcătuiesc un tot eterogen în care coexistă aspecte din folclorul autohton, din religia ortodoxă, dar și ecouri din spiritualitatea altor popoare, fiindcă poveștile pe care le împărtășește cu entuziasm vorbesc despre solomonari / vrăjitori, stafii, despre Dumnezeu, îngeri, demoni, balauri, covoare zburătoare etc., etc., gestul naratorului părând menit să-i transmită celui pe care vizează să și-l transforme astfel în ucenic toată zestrea aceasta, făcându-l, tacit, legatarul unei misiuni de importanță aparte și anume de a duce (și) el mai departe toată această avere.

Cu un asemenea posibil obiectiv, cartea apare, astfel, ca o scriere situată la granița dintre creația artistică și culegerea de texte literare populare, în care „subiecții”, cu gravitate și blândețe din partea bătrânului și, deseori, cu umor sau ironie înțelegătoare, admiratică, din partea tânărului, trec în revistă tot bagajul de cunoștințe legate de credințele lumii lor, pe care *moș Lazăr*, în primul rând, le consideră „lucruri de căpătâi” ce trebuie neapărat transmise, prin nepot, generației tinere: „să-ți mai spun și alte câteva lucruri de căpătâi”.

Concesiv în privința modificărilor ce apar în relațiile lui *moș Lazăr*, atunci când revine, fără să-și dea seama, la câte o întâmplare, nepotul manifestă, de fapt, bucuria de a-l asculta și de a-i observa plăcerea cu care vorbește despre lucruri pe care le crede cardinale pentru formare și pentru viața cuiva.

De pildă, când bătrânul îl întreabă, în legătură cu povestea pe care tocmai i-a depănat-o, pe tânărul său interlocutor dacă este „mulțumit de cele ce a auzit”, acesta din urmă îi spune deschis:

„- Mulțumit! Mulțumit, *moș Lazăre*, deși tot de la matală o aflasem, acum câteva seri, în mare măsură, la fel fiind spusă, numai că necuratul nu dispăruse cu tot cu birja trasă de alți diavoli sadea!

-Iaca, se poate! Se poate pentru că dacă stau să mă socotesc, nu-s numai eu uitucul! (...)

-Fie, *moș Lazăre*! Fie! Cum spui dumitale!”

PE URMELE UNEI LEGENDE

De la „Blăstăm de mamă”, de *George Coșbuc*, la *Ismail Kadare*, „Kostantin și Doruntina”

ANA OPRAN

Legenda, „această știință auxiliară” a istoriei, care sublimează faptul real în artă, este adânc infiltrată în mentalul tuturor popoarelor vechi ea fiind, în timpurile de început ale conștiinței colective, calea de a asigura accesul la eternitate a omului simplu. Este aici, la interferența istoriei cu arta, explicația marii circulații pe spații ample și a rezistenței sale în fața timpului. Luând cel mai adesea forma artistică a baladei populare ea a trecut apoi în balada cultă, în romanul medieval, în lirica și eposul romantic și, în cele din urmă, în literatura modernă și postmodernă.

Una din aceste legende, cu o răspândire quasitotală în spațiul european este cea pe care a cules-o/ versificat-o **G. Coșbuc** și pe care a publicat-o pentru prima oară la Sibiu în **Bi-blioteca populară** a revistei *Tribunei*, în 1885 cu titlul **Blăstăm de mamă Legendă populară din jurul Nășăudului**. Textul este aproape același cu cel cules (2016) de profesoara **Ileana Bonto** de la **Ileana Dochiții Licului** din localitatea Șișești, jud. Maramures, la granița cu județul Bistrița Nășăud, text numit **„Blăstăm de mamă”**- baladă veche. Putem presupune, mai ales dacă ne gândim la motivul călătoriei nocturne a viului cu mortul pe care îl găsim și în folclorul german, preluat apoi în ba-lada cultă romantică (printre alții de Gottfried August Bürger- „Lenore”) că această legendă populară a ajuns în jurul Nășăudului prin filieră germană, iar G. Coșbuc a cules-o dându-i versificatia caracteristică stilului său. Motivele din „Blăstăm de mamă” se regăsesc în balada „Voichița” („Voica”, „Boghița”, „Bodica”)- una din operele etnografico-folclorice de maximă circulație pe tot teritoriul României. Mai ales motivul fratelui-strigoi este prezent în toate cele 79 de variante culese. Varianta română și traducerea ei în italiană, publicată de Alexandru Ion Amzulescu în **„Balada Familială. Tipologie și corpus de texte poetice”**, Ed. Academiei R.S.R., București 1953 (p 168-175) curge pe același fir narativ, cu foarte mici deosebiri de conținut (există un singur frate, întâlnirea mamă -fiică se termină cu transformarea lor într-un stei). **Al. I. Amzulescu**, în lucrarea amintită mai sus are un capitol în care numește majoritatea localităților din România în care s-au găsit variante ale baladei. Localități ce cuprind întregul areal locuit de români. El specifică, de asemenea, că aceste cântece reprezintă variante românești ale unor teme de largă circulație din folclorul european și universal. „Voica” de pe albumul **„Antologia muzicii populare românești”**, vol. 1, lansat în 1976, vine cu motivul cifrei 9 („9 chelare”, „9 umbrare”, „9 legăioare”), motiv pe care îl vom găsi în balada populară albaneză **„Kostandini și Garentina”** (cei 9 frați ai Doruntinei). Circulația ei mai largă în spațiul sud-estic european (sârbo-croat, albanez și românesc este prezentată de **Mircea**

Muthu eseist, istoric și critic literar român, prof. universitar la Cluj în studiul „Kostandin și Doruntina” în „Panoramic sud-est european”, editura *Eikon*, Cluj-Napoca, 2012. Oricum se vor fi împletit temele și motivele acestei legende în mentalul diferitelor popoare și comunități se poate vedea prin comparația variantelor o închegare a lor într-o unitate remarcabilă stând sub semnul filozofic și estetic al omului medieval profund ancorat în valorile tradiționale, în credințe și eresuri ce trec din viața cotidiană și se convertesc în artă. Mircea Muthu, încercând o definiție a balcanismului îi distinge printre alte elemente definitorii, o componentă a „răscumpărării prin artă cu funcție compensativă, provocată dar și întreținută de regimurile autocratice...” (Mircea Muthu, **Balcanismul literar românesc**). Tocmai această putere vie ce emană din imaginarul popular a făcut posibil ca el să fie un izvor de inspirație pentru scriitori, poeți, muzicieni, artiști plastici din mai toate țările. La noi, după **Coșbuc**, prelucrarea legendei a fost făcută de **Lucian Blaga** în „Înviere”-pantomimă în 4 acte.

Legenda cu același conținut o găsim, în prelucrare modernă, la cel mai reprezentativ scriitor al literaturii albaneze moderne, **Ismail Kadare** (ian. 1936-1 iulie 2024). Unul din cei mai importanți scriitori europeni ai secolului al XX-lea, comparat adesea cu Gogol, Kafka, Orwell, Ismail Kadare publică între 1977 și 1986 (decii 100 de ani mai târziu față de „Blestemul de mamă” a lui G. Coșbuc) o serie de volume de povestiri și nuvele printre care și **„Aprilie spulberat”** ce va apărea în 1990 la Editura *Univers* în traducerea lui **Marius Dobrescu**. Volumul acesta conținea 4 nuvele dintre care prima este **„Kostandin și Doruntina”** sau **„Cine a adus-o pe Doruntina”**. Punctul de plecare al nuvelei este în balada albaneză „Kostandini și Garentina” din care autorul asimilează integral motivul folcloric al călătoriei

fratelui mort din folclorul tuturor popoarelor sud-est europene cu „blestemul mamei” sau al surorii (în variantele sârbo-croate), cu „călătoria nocturnă” (la sârbi sau în folclorul german). La **Ismail Kadare** fidelitatea față de balada populară se explică și mai bine pe fondul specificității culturii populare albaneze potrivit căreia încălcarea jurământului de onoare (besa- importantă componenta a „codului”, juridic medieval popular albanez, „Kanun”) are consecințe în viața de apoi. De aici o continuitatea de tematică și viziune între nuvela postmodernă a lui Ismail Kadare și balada populară. Pe de altă parte, nu poate fi neglijată nici opinia că nuvela ar avea la bază „conform mărturiei autorului, o baladă veche germanică” (Issabela Cotelin- recenzie la „Aprilie spulberat”). Se afirmă, de asemenea, că toate aceste variante ale baladei populare, având la bază credința puternică a balcanicului în puterea blestemului, cu alte cuvinte în

puterea magică generată de cuvântul rostit, pornesc de la un cântec bizantin din Asia Mică (*Politis*).

Kadare păstrează neschimbate elementele epice ale baladei: căsătoria Doruntinei departe de casa părintească, jurământul lui Kostandin (BESA) că îi va aduce sora ori de câte ori bătrâna mama i-o va cere, moartea imprevizibilă a celor nouă frați ai Doruntinei, blestemul mamei la mormântul lui Kostandin, ridicarea mortului din groapă și călătoria lui cu sora, întâlnirea acesteia cu bătrâna, moartea celor două femei.

Până aici naratiunea este identică celei din „Blăstăm de mamă” a lui G. Coșbuc. Este exclus ca acesta publicând în 1875 „Blăstăm de mamă” să fi cunoscut nuvelele lui Ismail Kadare care s-a născut în 1936 și a început să fie cunoscut ca prozator după 1963. Nimic nu dovedește, de asemenea, că scriitorul albanez ar fi avut cunoștință despre această legendă coșbuciană. E vorba de o mulțime de variante și motive populare ondulate, după cum e specificul folclorului, al miticului și al legendei, după spiritul bazinelor etnografice care le-au coagulat.

În nuvelă, Kadare scoate elementele de legendă din atemporalitatea lor, fixează cadrul social, spațiul (principatul Arber, din nordul Albaniei) și timpul (Evul mediu timpuriu) construind un nod dramatic nou în jurul dezlegării misterului sosirii inopinate a Doruntinei la casa mamei, în puterea nopții. *Cine a adus-o pe Doruntina* este întrebarea la care trebuie să răspundă Stresi, căpitanul ținutului. Locuitorii din sat, apoi din localitățile învecinate, apoi din întreg principatul sunt cuprinși de agitație. În scenariile imaginate de ei își fac loc eresurile vremii, neliniștile și viziunile apocaliptice proprii Evului Mediu timpuriu. Să nu uităm că suntem într-o Albanie în care Biserica ortodoxă a Bizanțului își dispută influența în ținuturi cu Biserica de la Roma. Arhiepiscopul principatului nu poate admite

erezia ieșirii din mormânt a lui Kostandin și-l presează pe Stresi să găsească repede pe însoțitorul real al Doruntinei, sugerând chiar posibilitatea unei înscenări care să liniștească poporul. Căpitanul își intensifică eforturile dar cercetările înaintează sinuos. Natură complexă, analist fin și profund al naturii umane, cunoscător al psihologiei colective, Stresi descoperă înșe-

lăciunea pusă la cale de arhiepiscop pentru a liniști spiritele. El însuși, încercând să cunoască profunzimile din mentalul popular, parcurge un proces de schimbare lentă, dar esențială. În fața unei mari adunări populare la care participă toate notabilitățile Principatului, Stresi urmează să-și facă publice rezultatele cercetărilor sale, dar acesta nu poate dezvălui numele însoțitorului misterios. Accentul se deplasează din nou trecând din realul strict al faptelor (cu logica și materialitatea lor) în cel al istoriei și al viitorului cu aerul lor de atemporalitate (v. *Eternitate*). Cuvântarea lui Stresi cu dezvăluirea tuturor peripețiilor cercetării este ea însăși o poveste fascinantă (un fel de „poveste” a „poveștii”) în care numele făptașului nu mai are importanță. Ceea ce a adus-o pe fată acasă a fost besa, jurământul fratelui Kostantin, activat de puterea dorului mistuitor al omului de a se revedea cu fiintele dragi trecute într-o altă dimen-

siune spațială și temporală (moartea). Acesta este forța imensă din sufletul balcanic, forță pe care nici biserica, nici autoritatea statală nu o poate destrutura. În fața amenințării invaziei otomane, a furtunilor apărute la orizont, poporul albanez trebuie să se autodisciplineze și toate formele statale de opresiune să se mute în interiorul său. Discursul lui Stresi se ancorează aici în contemporaneitate, **Kadare** dovedindu-se un maestru în a construi poduri peste distanțe istorice. În ceremonialul de pregătire pentru despărțirea de cei vii și intrarea în mormânt, legenda s-a insinuat firesc, continuând să cucerească mentalul colectiv, dincolo de raționalitate, tocmai pentru că moartea e misterul total. Stresi a asistat la nașterea legendei. Bocitoarele vor continua incantația, dincolo de căutările unei explicații raționale, bocetul lor funebru va trece în epos, va căpăta apoi nuanțe fantastice pe drumul sublimării faptului real în artă. Stresi va încerca demitizarea prin căutarea unui răspuns logic la întrebarea „cine a adus-o pe Doruntina?”, dar tot el se va lăsa cotropit de procesul de mitizare. Stresi va dispărea în ceață, se va estompa ca un fapt secundar și neconcludent în această vâltoare a istoriei ce va să se aștearnă peste oameni, în această eternitate care soarbe neesențialul. („*Ne aflăm într-un spațiu exclusiv sufleteș, într-o ambianță pur balcanică, supra-saturată de mitologie*”- Marius Dobrescu. Să nu uităm că „*această peninsula a fost în întregime atelierul lui Homer!*”- Sylvaine Pasquier.) În această direcție Mircea Muthu conchide: „*Kadare evocă un spațiu mental în care se produce atât continuitatea cât și ruptura resimțită ca dramatică între oralitate și scriere, între vorba auzită și cuvântul scris, între ureche și ochi.*” E un spațiu pulsativ în care interferența mitizare/demitizare e unul din atuurile subtile ale artei scriitorului albanez. Despre creuzetul folcloric sud-est european și reflectarea lui în literatura cultă modernă se mai poate reține, în aceeași ordine de idei, felul cum s-au inspirat sârbul Ivo Andrić („E un pod pe Drina”) și albanezul Ismail Kadare („Podul cu trei arce”) din legenda **Meșterului Manole**.

Raportul istorie și legendă, mitizare și demitizare la trecerea în speciile culte este, iarăși, un aspect important care jalonează parcursul omului la trecerea sa prin Timp.

*Din volumul în lucru **Pași în labirint- interferențe culturale**

2. Scurt fragment din

Blăstăm de mamă

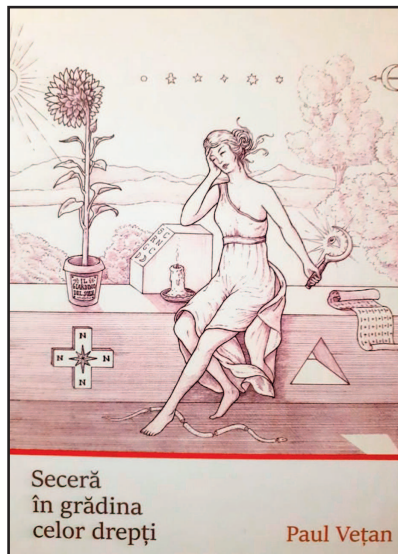
...Și din suflet cuvânta:
Dragii mei! D-al vostru dor
Stau pe gândul să mă-omor,
Fie-vă somnul ușor!
De-altă dată blăstăma
Și blăstămând cuvânta:
Tu ai dat-o, blăstămate,
Pe hotară-ndepărtate;
Dar te blăstăm, blăstăm greu
Din tot sufletul meu:
Pământul nu te primească,
Țărna nu te mai voiască,
Lutu-afară te izbească,
Căci de dorul Lenuței
Rumpu-mi firul vieții!
Astfel dânsa blăstăma
Și-azi și mâini și-alaltă mâini
Și zile și săptămâni.
Și de multul blăstămat,
Vai, blăstămul s-a legat...

PAUL VEȚAN - Seceră în grădina celor drepți

natură, în legile fizicii etc. – autorul susținând: „Creștinii trebuie să privească în oglinda publică și să recunoască unde nu este Dumnezeu”.

Referitor la *cunoaștere*, Paul Vețan afirmă că aceasta se obține prin studiu, cercetare, meditația asupra celor citite și introspecție (p. 16). Așadar, el identifică *acțiunea* ca fiind „cheia” ieșirii din *ignoranță*. A nu face nimic și a aștepta rezultate este, de altfel, un nonsens valabil în orice domeniu al vieții. Utilizând pe alocuri un limbaj frust („Descoperim tot mai multe, dar tot tâmpiți rămânem” – p. 14), autorul (își) exprimă dorința arzătoare de a trece dincolo de aparențe, pentru a atinge profunzimile existenței sau a gusta din esența divină. De remarcat este sinceritatea sa: Paul este un nonconformist declarat, care nu se ascunde în spatele unor măști convenabile doar pentru a răspunde așteptărilor societății. El conștientizează că întreaga viață presupune o luptă cu *frica* de a fi criticați, judecați, ostracizați, cu presiunea de a ne conforma normelor impuse de societate, cultură sau religie. Consideră că religia, în mod special, nu ar trebui să însemne îndoctrinare, nici să devină un instrument de anulare a identității personale, și percepe supunerea oarbă ca pe o slăbiciune a

spiritului. Autorul mai susține că există multiple căi către cunoaștere și că liderii – spirituali sau de altă natură – nu ar trebui să le impună celorlalți propriul traseu, chiar dacă acel drum le-a adus succes. Extrapolând, el afirmă că limitele unui lider spiritual nu trebuie să devină obstacole în calea împlinirii unui vis sau a căutării adevărului. Ar trebui respectate atât credința individuală, cât și libertatea fiecăruia de a-și urma propriul drum spre adevăr și împlinire spirituală. În acest sens, autorul amintește de liberul arbitru oferit de *Creator*, care nu își dorește ca oamenii să fie slujitori habotnici, dar lipsiți de sinceritate, ori simpli actori într-o „piesă” regizată cu acrimie de alții.

Exemplul *transformării cubului în sferă*, oferit de Paul, ne arată că doar ridicându-ne deasupra tuturor lucrurilor și privindu-le cu detașare putem percepe realitatea așa cum este (p. 40). Doar astfel ne vom conecta cu persoanele necesare evoluției noastre spirituale și vom atrage în viața noastră situații care să ne ofere experiențele de care avem nevoie. În ceea ce privește moartea, autorul o „vede” ca pe o poartă prin care cei ce și-au recunoscut esența divină – adică identitatea lor de fii ai lui Dumnezeu, prin credința în Hristos – se întorc la Creator, sufletul lor continuând să trăiască în eternitate, eliberat de suferința lumii căzute și de limitările trupului pământesc.

În carte regăsim multe alte subiecte interesante, demne de menționat, cum ar fi: cele *cinci motive pentru care ne dorim să fim practici* (p. 30); reflecții despre: *dragoste, gelozie, infidelitate, prietenie, suferință* și scopul acesteia (p. 62); teme precum *succesul, discipolatul, subestimarea, negarea, smerenia și bunul-simț, mândria, acumularea; dorința de dominare sau de control* (p. 64); *apetitul sau lipsa acestuia* (p. 66); *loialitatea față de Dumnezeu și de ceilalți*, dar și față de funcția deținută sau de putere; *distanțarea* tot mai accentuată de *adevărul originar* (p. 56); *nevoia de plictiseală* (considerată necesară pentru reflecție și *conștientizarea de sine*); repere care ne ajută să nu ne pierdem pe noi înșine și nici pe Dumnezeu (p. 61); *atracția față de sexul opus sau față de același sex, deviațiile sexuale* (p. 68); *atașamentul față de lumea materială* (p. 96); *singurătatea și necesitatea acesteia* în procesul de autoanaliză – autorul susținând că cei care se tem de solitudine sunt oameni superficiali (p. 32); *sinceritatea și nevoia ca aceasta să fie însoțită de diplomatie* pentru a fi eficientă, mai ales în actul rugăciunii ș.a.m.d. Alte aspecte ale viețuirii noastre pe pământ, regăsite în volum, sunt: *diferența dintre credința adevărată și cea „trucată”*; *datoriile unui creștin față de ceilalți* (p. 74); *iubirea față de aproapele; balansul dintre bine și rău; dorința libertății totale*, despre existență – „cel mai greu lucru care ni se putea întâmpla” (p. 99); *realitatea din vis și felul în care acestea ne reprezintă* (p. 104); *constrângere și moralitate; minciună vs adevăr* (sau invers); *altruism vs egoism; dorința de a experimenta sau de a schimba* (p. 111); *arta și impactul acesteia asupra omului*, Paul fiind de părere că arta este unul dintre factorii care ne umanizează, alături de credință, sex și cultură; *păcatele acceptate* (p. 80) și *dictatorii în devenire* (p. 81), ascunși printre liderii creștini etc. Nu în ultimul rând, aflăm că frica nu este mereu distructivă, ci poate fi chiar necesară, atunci când ne motivează să acționăm în folosul nostru (p. 34); că „orice frică poate fi învinsă printr-o frică mai mare” (p. 35) și că atât dragostea, cât și frica sunt energizante ale voinței.

La finalul cărții, aflăm care sunt *cele mai dificile cinci tipologii ale individului* și găsim câteva aforisme desprinse din experiența de viață a autorului, dar și din lecturile sale, de la Freud și Nietzsche, până la învățăturile regelui Solomon și ale altor învățați cuprinși în *Scriptură*. Toate acestea reflectă, de fapt, *vulnerabilitatea* ființei umane și dorința acesteia de a găsi un sprijin în brațele unei ființe superioare, care să o protejeze și să o îndrume.

În concluzie, avem în față un volum interesant, complex și necesar în biblioteca fiecăruia dintre noi, fie că este vorba despre un începător sau un inițiat în studiul biblic, fie despre o persoană laică. Informațiile cuprinse în el ne pot îmbogăți sufletește, dacă suntem deschiși la minte, sinceri cu noi înșine și dispuși să evoluăm. Autorul ne reamintește, printre altele, faptul că suntem cu toții „piese” ale aceluiași „joc” numit viață, chiar dacă nu toți îl jucăm după aceleași reguli, dar și că nu trebuie să devenim șablonul gândirii altora, ci, prin prisma *Cuvântului* lui Dumnezeu, să ne căutăm propria cale și identitate. Felicitări, **Paul Vețan**, și mult succes în continuare!

MARIAN OPREA

Scriu și pentru cei ce nu citesc pentru cei ce nu scriu și vorbesc ce nu știu îmi fac datoria poate o atrag și pe delia să-ncepem călătoria poate-i spune sora sa cum ne delectează cu ce încă nu știe ea

Acu' nu-i mare scofală să ai școală gramu' de practică te măsoară noua ordine delirează evenimentele au scăpat de sub control banu-i tot mai sărac tot mai gol nu-s mai negri ci africani acu-s romi adio țigani nici în socialism n-a fost bine partidu' unic nu avea rime în vers alb nu se descurca

Umbre ale altor fantome și umbre pentru ei previziunile-s sumbre sărmanii politicieni pentru dolari euro yeni se folosesc alții de ei n-au drept de veto nici în vis n-au auzit de Vallejo scriu de la miază- zi spre noapte să creadă și cei ce cred că așa ceva nu se poate

Poate ești timid reiei toate drumurile ei cu surâsuri dese și pentru alte alese cu alte continuări ce întind chemări

(Continuare din pag. 2)

Mara Paraschiv - la plecare

(n. 2 ianuarie 1938 – d. 3 iulie 2025)

Colegi, prieteni, rude și-au luat rămas bun, îndurerați, de o pierdere ireparabilă a unui coleg talentat, apreciat, îndrăgit. Mulți au făcut public mesajul lor de rămas bun:

Rodica Dascălu: „in memoriam: ~**Mara Paraschiv**, înainte de toate celelalte calități, un om luminos. O scriitoare cu mult har pe care l-a va-lorificat până în ultima clipă. O prietenă alături de care am petrecut momente de neuitat. Cu ocazia lansărilor de carte sau plimbându-ne prin grădinile orașului, bucurându-ne de mireasma arborilor înfloriți. Sau dialogând la telefon, pe diverse teme. Mara era un izvor nesecat de povești, sursă inepuizabilă de întâmplări cărora voia să le dea viață. Să nu li se piardă esența.”

Mihaela Băbușanu: „Am aflat astăzi cu tristețe că doamna **Mara Paraschiv** a plecat dintre noi.

Sufletul frumos și tenace al Marei Paraschiv va rămâne mereu în amintirea noastră, iar moș-tenirea ei literară va continua să dăinuiască. În cadrul proiectului „Bacău – personalități ale locului”, în ianuarie 2023, alături de Rodica Dascălu, am inițiat o întâlnire la care au participat scriitori și poeți băcăuani, în care am discutat despre operele și proiectele Marei Paraschiv, dar și despre spiritul său tenace și creativ. Tot cu acel prilej i s-a acordat diploma onorifică „Bacău – personalități ale locului”. A fost o întâlnire care a bucurat-o tare mult și pe care o pomenea mereu. **Mara Paraschiv** a fost o prezență constantă și apreciată în peisajul literar local, oferind iubitorilor de carte volume de poezie, proză, literatură pentru copii și literică japoneză. Spiritul său creativ și energia inepuizabilă au fost un exemplu pentru toți cei care au cunoscut-o”.

Tincuța Horonceanu Bernevic: „Ieri, 3 iulie 2025, s-a stins din viață scriitoarea **Mara Paraschiv**, om de cultură, nelipsită de la activitățile literare, o prezență elegantă și distinsă, o prietenă într-ale scrisului care m-a însoțit la lansările mele de carte de la Bacău sau București, la Târgul de carte *Gaudeamus*, un om pe care l-am simțit aproape mereu și cu care am împărțit clipe speciale.”

Dumnezeu să o odihnească în pace!

Condoleanțe familiei!

Condoleanțe, colegi!

Filiala Bacău a Uniunii Scriitorilor din România, iulie 2025

CONSTANTIN STANCU

Poetul, mai șmecher decât destinul

Radu Ulmeanu ne oferă volumul de poeme *De ce arde soarele*, unul dens, apărut la Editura *Grinta* din Cluj-Napoca, în anul 2023. Este o recuperare a unor poeme scrise în anul 1977, prezentate cititorului cu generozitate și deschidere. Textele sunt susținute și de imagini ale sculpturilor realizate de Valentina Boștină, în aceeași perioadă, cu o încărcătură artistică certă, revelatorie. Acest *remember* este semnificativ din mai multe puncte de vedere: avem un poet adevărat, dedicat lucrării sale în lume, valorile literare sunt evidente, generația de astăzi poate înțelege ce însemna un poet ancorat în viață, dincolo de propaganda oficială a vremurilor, care impunea scriitorilor o conduită conformă cu ideologia epocii, o „modă” impusă.

Titlul este aparent obișnuit, dar în legătură cu poemele publicate are o altă dimensiune, una a lucidității lirice și existențiale, a pasiunii constante pentru poezie, energia care pune în dans universul său, original și deschis, soarele care revarsă luminile. Agitația utilă a materiei în Soare se transmite a tot ce este viu pe Pământ. De aceea arde soarele? El pune în mișcare sistemul său de unică folosință, pentru o emanație universală. Rezistența prin poezia de felul acesta este una veridică și ne arată că sensul în istoria literară depinde de relația poetului cu omul dedicat, cu arta ca formă dinamică de a genera procese generatoare de frumos. Presiunea epocii se simte în unele poeme, apar ușoare sentimente de dezamăgire, dar proiectul poetului își continuă linia. Era normal ca atmosfera din epocă să-l atingă, energia luminii din literatură însă dă volumului valoare. Poeziile rezistă între linia lirică și imprecizie, depășind dezamăgirile de moment.

Temele sunt consistente, arborescente, ating limite și margini, au la bază motivele culturii universale, de la miturile egiptene, asiatice la cele greco-romane, la elemente de creștinism. Mitologii urbane și actualizări ale vremii, din perioada armatei, din călătoriile veridice și imaginare, din religiile păgâne ale vremii, fășii de idei, dialoguri, mituri construite de oamenii în mers prin viața lor. Iubirea ardentă, specifică vârstei, cu accente de revoltă, dă direcție unor poeme, revine pentru a masca dezamăgirile, sentimentele negative, cum ar spune un poet, evită „ruina unui samovar”...

Volumul debutează cu un poem semn: *La Babilon*. Mitologia Babilonului a influențat multe opere de artă, religii, a modelat creștinismul, a readus speranța într-o lume ocupată. Tabloul este descris cu realism și luciditate: „Și am găsit cetatea Babilon/ plesnind de veselie și gudron/ înmiresmată ca-n Apocalipsă/ târfă de lux intrată în eclipsă” (p. 15). Poetul, prin mijloacele poeziei, descrie exact atmosfera din istorie și din istoria prezentului pe care-l trăia. O muzică păgână, coruri ale oportuniștilor religioși, cu instrumente luate din tehnica muzicală și din cea a creșterii animalelor, unele de jertfă, cu eroi care au devenit umbre pe culoarele istoriei. Personajele pot fi mereu actuale, evadează din timp, se reciclează în fiecare epocă pe treptele căderii în abisul

puterii. Poetul e și el prezent: „...M-am dus și eu la Babilon să plâng/ cu pasul meu molatic și nătâng,/ cu sufletul bolnav și răpuciugos,/ ca lov de trist, ca luna de frumos” (p. 18). Un poem construit cu migală din resturile istoriei, un peisaj pentru poetul treaz, fără beția gloriei de moment. Nu cred că un astfel de poem ar fi putut apărea în epocă, e actual și acum, liniile existențiale se mențin în ciuda demitizărilor de orice fel.

Am putea reține, din economia volumului, faptul că lumea e bolnavă, aflată pe o pantă, pe drum de ceață, că exodul poate reveni, la fel spectacolele vremii. Există un ou al lumii, o umbră fericită, un infern asumat, un nebun în peisaj, o lume promisă, sonete care modelează realitatea, arta, iubirea. În toate există o poveste, în relația dintre ea și el, o viață eternă, un sistem care ar trebui să interzică poezilor accesul la lumină, o patrie, o muzică, o muză, copii care plâng, poezia în clipe aspre. De aceea arde soarele, el generează lumină, îmbracă poezii în sonete și iubire, dezbracă femeile frumoase de ipostazele unui timp fals, eroii de miturile impuse.

Ultimul poem, *Delirul*, aduce o religie a existenței crude, trecând prin labirinturile vremurilor. Te poți crede nebun pentru că: „Nu e așa că totul în jurul tău e o spumă? Un vârtej, o mișcare de electroni care-l scaldă pe Dumnezeu?” (p. 225). Poetul simte suprarealitatea, totul se mișcă, e undă și electroni, sub paradigma lui Zenon, o dinamică ce scapă omului limitat. Concepțiile asupra lumii sunt luate sub beneficiu de inventar, lumea reală, lumea iluzie, lumea canibală, o lume fără timp și spațiu, o realitate care doare ca o rană: „Celor care stați la jumătatea drumului/ și spuneți că sunteți deja la capătul lui. Drumul, de fapt,/ nu există. Numai convențiile noastre vorbind despre el./ Negându-l pe Dumnezeu cu trufie” (p. 226).

Poetul stă în mijlocul lumii, în punctul acela unic și vede delirul omului limitat, încercând să măsoare ceea ce nu se poate măsura, dar are trufia de a afirma că el știe, de fapt mascând fricile necesare. Un poem construit cu migala celui care poate fi dezamăgit de vremuri, de arta proprie, de bolile existențiale, dar care are bucuria de a vedea dincolo de marginea poemului... Este tehnica sa de a învinge timpul mundan care... nu există... În fond, fiecare poem poate genera un timp al său!

Fiecare poem are o cheie, una care oferă cititorului mirajul poeziei, chiar dacă unul subiectiv, dar cu liniile culturale științifice, acolo unde știința este artă și arta este știință, chiar linii religioase.

Soarele este o prezență care marchează tablourile lirice și existențiale,

el este lumina, luminile: „Vei putea oare să hotărăști acum/ în care ev să mai răsară vreun soare,/ când sufletele noastre sunt un subțire parfum/ și caută noaptea de vânt născătoare” (p. 19). Sub un cer uriaș și solemn vin zăpezile, viața, anotimpurile...

Raportul Dumnezeu / Om este văzut din perspectivă creaționistă, generații sub pecetea divină: „Să uiți că nume ai și Dumnezeu,/ că ești un soi ciudat de minereu/ din care iese al-noptii-obscure metal,/ substanța unui univers letal” (p. 40).

Dragostea este o boală sacră, poetul surprinde momentul la o vârstă acută, își vorbește, vorbește iubitei în dinamica unui sentiment copleșitor: între atracție și ură, carnea femeii se învață cu bărbatul, gura femeii îl constrânge pe iubit, aproape blestem al prezenței abisale, o zbatere de fum, de foc, toate pun în mișcare viața din mările ancestrale din care ne-am ivit: „Atinși de boala sacră, lumina lăudând,/ murim ca niște păsări, pe-un colț suav de gând” (*Atinși de boala sacră*, p. 55).

La vârsta cruntă a tinereții, bărbatul poartă oul lumii în mâna dreaptă, semn al puterii creatoare a omului, acolo sunt „germenii preafabricatei lumi”. Din acest ou se ivește un univers, chiar ființa apare sub cer: „Îmi purtam crucea spaimei și-a îndoielii/ și luminam, primind gravitația astrilor” (*Purtam oul lumii*, p. 66). O imagine a creației privită spre galaxiile aflate la îndemână, vizibile, acoperind alte galaxii invizibile.

O dedicație patetică, într-o lume a ideologiei atroce, poezia are sensul ei în patrie: „Toate poemele pe care le scriu le scriu pentru țară...” (*Pentru țară*, p. 73). Dragostea pentru țară e abisală, nu se descrie prin „gogoșile din gazete”, epocile de falsă exaltare „au fost epoci de crimă”. Radu Ulmeanu declară: „Mi-e frică să scriu direct despre patrie,/ ar fi cum aș cânta în urechile mamei un cântec erotic”. Este o revoltă împotriva falsului patriotism, împotriva celor care au făcut o afacere din a „cânta” țara, patria are o dimensiune înaltă, el și-o asumă prin poezia sinceră, imperfectă, dinamică în temele și ideile ei, cele care aduc un tsunami în ființa unui poet dominat de propria poezie, apăsă de metaforă și realism dureros, dar respirabil, asumat.

Arta înseamnă suferință, acceptarea unui drum abrupt, uneori periculos, cu sens abscons inițial, dar care se descoperă cu timpurile poetice asumate: „Din momentul când ai început să scrii, ți-ai asumat infernul” (*Ți-ai asumat infernul*, p. 95). O afirmație aparent curajoasă, dar este tragică, literatura lumii o probează cu Hamlet, Faust, Eminescu, toți „se azvârleau cu capul în gropi metafizice,/ rupându-și picioarele și gâtul,/ înghițindu-și strămoșii / deopotrivă cu urmașii născuți și nenăscuți/ și dispărând cu toți împreună”. Efectul? „Îți mai rămăsese de trăit moartea” (p. 96), mai „șmecher decât destinul”, dar era acolo, „în aerul rarefiat”...

Poetul are darul de a alătura cuvinte, stări, elemente ale culturii, părți din existență, sentimente divine, ramuri de gând, toate formând realitatea poemului, una între iluzie și durere. Formele sunt clasice, cu ritm și rimă, în unele locuri, altele luate din poezia modernă, angajată spre o existență crunt de reală. Fiori de romantism aspru, sonete ivite sub gânduri ardente, simboluri peste semnele realismului dureros. Sunt influențe din alte ramuri ale artei. Sculptura, amintind de Brâncuși (*Oul lumii*), de cea bazată pe cinetică; din documentare despre știință și cosmogonie; din teatru (zicerile, dialoguri lirice); din pictură (*Babilonul*, *Apocalipsa*, *Turnul Babel*) etc. Există o

legătură cu poezia românească, amintind de Philippide, Arghezi, Nichita Stănescu, Eminescu...

Iubirea revine în poeme scrise, este o forță care pune în mișcare lumea, ființele, galaxiile: „Ca să pot iubi cu adevărat ar trebui să fii făcută din antimaterie” (*Antimaterie*, p. 121). O mângâiere cu destinele, o lipsă fragrantă de univers, perechea ar putea „dispărea”, bucurându-se astfel că există... O privire lucidă asupra lumii, acceptarea contrariilor ca soluție de evadare din timp.

La Paris, privind Sena, poetul inventariază istoriile lumii, hronicul obraznic ar fi greu de scris, izvoarele pot seca, religiile ar putea fi mult prea liberale, cunoașterea va fi goală sub „eterne revoluții”, „lumina taumaturgă” va atinge epocile tot mai absurde (*Hronic obraznic*, p. 129).

Sunt multe tablouri prinse în aceste poeme strânse sub aripa unui poet clasic de rebel, recunoscutor pentru existență, pentru poezie, pentru suferință și absurdul în care se mișca, un climat „de trăsnet prăbușit din senin” (*Toast*, p. 178). Prin acest toast dedicat lui Dumnezeu, poetul pare să se fi împăcat cu sine pentru că a participat la marea beție, cu esențele tari ale poeziei și existenței: „Voi bea pentru oasele noastre/ din care-ți vei face brățări, coliere, tacâmul obișnuit,/ căci sufletul ne-am convins că nu e,/ iar beata mea carne și-a celorlalți,/ carne de bărbat și femeie, cea pentru care se fac/ toate nebuniile lumii,/ se va-ntoarce-n țărână, pe ea nici măcar tu/ nu vei putea fi stăpân” (p. 176).

Volumul este unul compact, făcut pe o țesătură deasă, aspră și delicată, în același timp, iar imaginile sculpturilor incluse între poeme aduc consistență mesajului, stărilor, culorii poeziei. Adrian Țion în prefață susține că toate aceste recuperări au un cod special, unul care ne permite să privim spre eternitatea poeziei, pornind de la un timp concret, pe care-l putem atinge cu privirea: „Cam aceasta e fresca trăirilor și mărturisirilor pre versuri tocmit ale poetului **Radu Ulmeanu** la 31 de ani, învârtit, descumpănit, dezamăgit și vesel totodată, pregătit să ia în nări aerul înălțimilor. Sunt anii în care își ducea cu destul stoicism <<destinul mătăhălos în spinare>>, ca mulți alții” (p. 13).

Definiția poetului, însă, vine din poezia sa: „iar eu nu sunt decât un om după ce am trăit aproape o viață,/ și-am scris aproape o poezie întreagă” (*Aproape o poezie*, p. 224).

**SCRIITORI
din
FILIALA BACĂU a U.S.R.
născuți în luna iulie**

LIVIU POPESCU
7 iulie 1948

LUCIAN STROCHI
23 iulie 1950

NIADI-CORINA CERNICA
28 iulie

CAMELIA-IULIANA RADU
29 iulie

SILVIA MILER
30 iulie

LA MULȚI ANI!

LILIANA POPA

Nicoleta Vișan „La mormântul lui Koyun Baba”

Recenta nuvelă a **Nicoletei Vișan** „La mormântul lui Koyun Baba” este o povestire inspirată dintr-o legendă, din legenda lui Koyun Baba, un personaj legendar din Babadag.

În nuvela „La mormântul lui Koyun Baba”, autoarea își exprimă în mod indirect gândurile, ideile, sentimentele dar găsește și soluții prin intermediul personajelor și acțiunii. Acțiunea pare să fie inspirată dintr-un fapt real.

La mormântul lui Koyun Baba este o nuvelă fantastică și evident psihologică. Tânărul aflat la o răscruce a vieii sale se simte privit în același timp de VIAȚĂ dar și de MOARTE.

Este o nuvelă frumoasă și tristă: „Îngenunchat în fața Vieții care mă privea de sus, zâmbindu-mi, biruitoare. Mai fusesem în acest loc, de multe ori și, de fiecare dată, plecasem încărcat cu energie pozitivă, dar acum locul părea pustiit ca și mine. Degeaba se străduia vântul să dirijeze frunzișul codrului făcându-l să cânte și să mă înveselească, nu-i auzeam foșnetul, doar vedeam frunzele arborilor dansând. Degeaba iarba îmi zâmbea cu ochii ei strălucitori, de smarald, gâdilându-mi tălpile, dorind să smulgă de la mine măcar un surâs, nu reușea. Stăteam în mijlocul poienței, cu capul în mâini, trist și sleit de puteri. În mine se instalase o tristețe adâncă.

Bătrânul, personajul fără nume, întâlnit în luminișul poenii îi daă o lecție : „Of, fiule, nu s-a lăsat bătrânul, privindu-mă intens. De cine și de ce mi-ar mai fi frică? Nu mai am nimic de pierdut. Nici măcar Femeia cu Coasa nu mă mai sperie. Tot ce-am avut mai drag am pierdut: oamenii pe care i-am iubit și care mă iubeau, totul... Se pare că sunt condamnat să port povara singurătății și a amintirilor. Mult timp mi-am pus întrebarea: Cu ce am greșit ca să merit soarta asta?”. Am fost un copil fericit, părinții m-au iubit mai presus decât pe ei înșiși, făcându-mi toate poftele. Am fost un adolescent fericit: fetele erau topite după mine, băieții mă respectau. Mai târziu, mi-am întâlnit iubirea vieții mele. Împreună am avut un copil. Eram o familie frumoasă. Nu credeam că viața mă va pălmuî vreodată. Acum, mulți ani, soția, fiul și nora, care purta în pânțele ei o

viață, au părăsit lumea mea. S-au ridicat la ceruri, lăsându-mă pradă deznădejdiei. Concluzia? Viața mi-a dat o lecție: trebuia să cunosc, și eu, durerea. Am fost un arogant, și un mare egoist, care a crezut că fericirea i se cuvine, de drept. Aveam un singur scop: să-mi umplu buzunarele cu fericire, fără să o împart cu alții, dar în viață, ca și în natură, există un echilibru.”

Accentul în nuvelă e pus pe caracterizarea celor două personaje atât de diferite datorită vârstei, un tânăr și un bătrân, un personaj real și unul venit din altă lume. Naratorul relatează totul la persoana întâi.

Finalul planează învăluit în mister lăsându-l pe cititor să își imagineze cine putea fi bătrânul apărut de nicăieri și dispărut într-o clipă:

„-Domnule, cine sunteți dumneavoastră?

-Un trecător prin această lume!

Culmea, vorbele noului meu prieten își făcuseră drum în mintea și în sufletul meu. Mi-am ridicat privirea, dorind să-i mulțumesc bătrânului pentru conversația avută și să-l întreb cum îl cheamă, dar el dispăruse.

În fața mormântului lui Koyun Baba, vântul se juca cu o cârpă albă.

Adormisem și visasem sau?...”

Creația literară a **Nicoletei Vișan** este una profundă și captivantă, ce poate servi ca punct de plecare pentru un viitor roman. Premeditare?

Ca și celelate scrieri epice ale autoarei, proza sa poate fi dramatizată, poate fi pusă în scenă sau transpusă pe peliculă cinematografică.

Gabriela Adameșteanu a realizat de mai multe ori scrieri ample pornind de la o nuvelă scrisă de ea, cum a fost **Dimineața pierdută**, roman publicat în 1984.

Și iată, nu mă dezminț și afirm iar: „Nicoleta Vișan este o scriitoare contemporană îndrăgostită de frumos, de oameni, de păsări, de florile de primăvară, de fluturi albaștri care o însoțesc în dansul ei contemporan hotărâște granița dinreal și ficțiune până acolo unde retina ei se oprește.

Nicoleta Vișan sculpează destine, străbate mări și oceane, vorbește cu toți oamenii și pentru toți oamenii”.

ADRIAN DINU
RACHIERU

DESPRE „UN MIRACOL” ROMAȘCAN

Cu un impozant volum, îngrijit cu pioșenie și pricipere de Emilia Țuțuianu, fosta sa elevă, revine în actualitate, la centenar, „patriarhul” culturii romașcane, profesorul **Gheorghe A. M. Ciobanu** (1925-2020). Oplu cu pricina, **Gând testamentar**, apărut la editura **Mușatinia** (2025) se vrea cu adevărat testamentar. Prin grija editorului (doamna Țuțuianu mai tipărind la **Mușatinia** alte 15 volume ale profesorului Ciobanu), noua apariție include și documentele (scanate) prin care autorul ne transmitea ultimele sale dorințe. Cartea ne prilejuiește întâlnirea cu primele zămisliri, eminescienizând, de pildă, o **Glosă** (din 1940); sau lansând, pasionat de știință, „programul” unei noi discipline, **astrofilosofia**, schițat un an mai târziu.

Surprinde, desigur, larga paletă problematică pe suportul transdisciplinarității. Junele se încearcă în roman (de pildă, **Răsbunarea văzduhului**, în 1943), vorbește de reversibilitatea biologică și originea vieții, e interesat de structura fundamentală a Universului și, anticipând, pomeneste de cucerirea lui prin rachetele cosmice. Sunt însemnări diverse, „de la mine, tot pentru mine” (cum notează undeva), vădind un surprinzător enciclopedism.

Dacă volumul **Primii flori**, tipărit în 2005, ne dezvăluia, recuperator, harul liric, să nu uităm de alte ispite (scenarii de film, nuvele, teatru, eseistică) și, mai cu seamă, pregătirea muzical-pedagogică, logodind, într-un triumvirat fericit, matematica, muzica și filosofia. Fenomenul muzical l-a atras irezistibil, oferindu-ne o interpretare originală. Iată, **Mileniul trei pe portativ**, glosând despre **ontifonism** (2006), **omnifonism** (2008) și **olnefonism** (2010) poate fi, s-a spus, „o trilogie avangardistă”. **Miorița. Mit triadic** (2007) a fost considerată o carte „năzdrăvană” (cf. Tudor Ghidreanu). **Portrete printre rame** (2012) sau albumul **Irimescu** (2015), considerat de exeget „Demiurgul de Tăceri” sunt alte (câteva) titluri, culese dintr-o bibliografie impresionantă. Culminând cu **Scrieri**, în cinci vo-lume: **Litera, Picta, Glipta, Vibra, Varia** (editura **Mușatinia**, 2019). Dacă **Gheorghe Ciobanu** începea, în 1998, cu **Locul și spiritul – valori artistice din Roman**, dacă a pus umărul (coautor) la alte câteva titluri, de la **Pagini din istoria liceului Roman-Vodă** (1972) la **Istoria orașului Roman** (1992), volumul din urmă (postum) ne propune un prețios *remember*; dezvăluindu-ne *rolul* uriaș asumat de „creatorul în domeniul literaturii” (cum se prezenta, cu neprefăcută modestie) profesorul; despre locul lui, ca eminent intelectual și neobosit animator, în urbea mușatină a Romanului. Să amintim, tot în treacăt, despre colocviile mu-zicale de la Iași, alături de George Pascu, despre dragostea sa pentru muzică („nesfârșită”, zicea Liviu Dăncăanu). Era convins de potențialul meloterapeutic al creației muzicale românești; iar faimosul Iosif Sava nu ezita a-l califica „un miracol” (neștiut, din păcate). Eseistica sa e bogată. A scris, temeinic, despre Eminescu („de la astral la floral”) și Ion Luca, nu l-a ocolit pe vulcanicul Păunescu, a revenit, în dese rânduri, asupra unui „suflet hotarnic” (Irimescu) și, inevitabil, asupra lui Sergiu Celibidache. A susținut mii de conferințe acest „cioban”-romașcan, o figură luminoasă a urbei, punând în lucrare (și zidindu-se în fapte) energiile Provinciei, risipind emoții și idei, cum spunea Valentin Ciucă.

Iscodelnic, a încercat să talmăcească secretele artei „dincolo de perceperea ochiului”, constata sculptorul Irimescu.

S-a bucurat de re-cunoaștere arhierească și a încercat, pe suportul sincretismului spiritual, să desfășoare o viziune asupra lumii, transpusă, sub modelaj filosofic, și în practica didactică, căutând – fără istov – „metafizica fericirii”. Un umanist cordial, așadar, slujind, în numele localismului creator, urbea în care a văzut lumina zilei. Iar fosta elevă, ca admirabil editor (Emilia Țuțuianu) i-a fost mereu aproape, îngrijind cu devoțiune acest **Gând testamentar**, respectând puzderia de notițe și manuscrise (ca dorințe și intenții împărtășite). Apărând memoria celui care a fost „un miracol pentru toți”.

IOAN DĂNILĂ

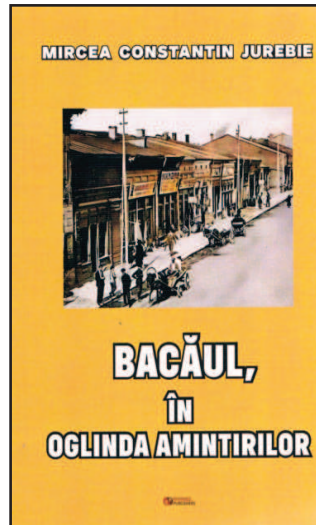

În numele nostalgiei

următor și plonjând în anii 2000, când localnicii au descoperit că nu au făcut destul pentru a-și aprop(r)ia satura veghe-toare a tribunului. De la el avem „un monument de stihuri, noblețe și cultură”, înaintașul fiind „un patriot de seamă, boier în fapt și-n gânduri”

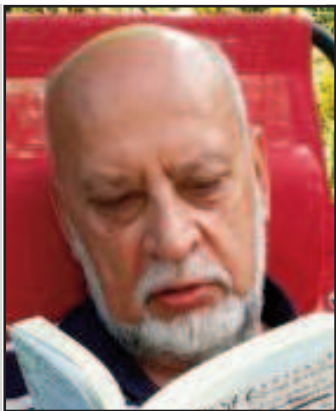
Sunt multe chipurile în care poate fi imortalizată imaginea unei urbe: de la monografia clasică la scrierea autobiografică directă, de la tratarea cu uneltele științei documentare la pachetul de amintiri mai mult ori mai puțin romanțate. **Mircea-Constantin Jurebie** alege o cale proprie nu atât prin maniera de comunicare cu cititorul, cât mai ales sub raportul conținutului propriu-zis.

Parcurgându-i versurile din volumul **Bacăul, în oglinda amintirilor**, am revăzut parcursul unui concetățean atent peste măsură la realitatea care-l înconjură și pe care a transfigurat-o în imagini artistice. Nu e nevoie să ai buletin de Bacău pentru a confrunta datele din discursul liric cu cele de recunoscut pentru un om al locului și de altminteri nici nu prezintă interes anumite elemente din acest areal, cât mai ales starea, trăirea și atitudinea poetului-localnic. Este acel

„Muzeu sentimental” (titlul primei poezii din volum) întâlnit la un Ion Minulescu, Ion Pillat ori, mai aproape de noi (de fapt, în zilele noastre), de un **Ovidiu Genaru**. Reperele geografice (**Parcul Trandafirilor**, cu neuitata fanfară militară) ori sociale (bibliotecile vaste prin zestrea de gândire, simțire și cunoaștere depozitată în slova tipărită) sunt suficiente pentru a-și da mâna ca amândoi (omul și urbea) să se reverse „spre veșnicie”. Un subiect drag autorului și necesar nouă, iubitorilor de Alecsandri, este dat tocmai de vechimea, dimensiunea și destinul acestei embleme de cea mai mare înălțime pentru Bacăul secolului XIX (începutul, odată cu ivirea pe lume, aici, a viitorului poet, la 14 iunie 1818), traversând cu folos veacul

(„Odă poetului Vasile Alecsandri”), încât finalul e o înflăcărată chemare la reînvierea trecutului, spre binele prezentului și viitorului: „O liniște șoptită în timp apus ne cheamă / Să poposim, cu pașii, în vechi așezăminte / Și să cinstim eroii cu pieptul de aramă / Care s-au pus de strajă cu crucea pe morminte”. Înălțurând, deloc ușor, vreun „oftat al neputinței”, ne vom îndrepta gândul către cei ce au pornit un plan de salvare din uitarea dureroasă a sălașului din centrul urbei, care își duce demn istoria, păstrând acel „aer de noblețe” („Casă veche”). De altminteri **Mircea-Constantin Jurebie** a fost mereu alături de apărătorii culturii locale, un exemplu fiind tocmai acest subiect: la fiecare 22 iunie, ziua botezului (în 1818) al lui Vasile Alecsandri la Biserica „Precista”, era prezent în așezământul religios ridicat de Alexandrel, pentru a înveșnici o dată și încă o dată chipul scriitoricesc și cel uman al autorului „Horei Unirii”. Am găsit în volumul discutat aici versuri pe care autorul le-a citit cu patos între zidurile ctitoriei fiului lui Ștefan cel Mare, apreciat fiind de asistență pentru cursivitatea mesajului și melodicitatea discursului liric. Sunt numeroase indicii ale Bacăului de ieri și de azi în versurile puse la îndemână de **Mircea-Constantin Jurebie** în decena sa carte, iar titlul ne duce cu gândul la paradoxul oglinzii: un ciob redă întregul de parcă el însuși este un tot. Îl sprijină și iconografia asigurată de piese din colecția de ilustrate cu **Bacăul vechi** aparținând unui pasionat de această temă – **Mihai Ceucă**– „ceea ce completează fericit descrierile rezultând din versurile autorului. O simplă enumerare a punctelor de interes local e suficientă, credem, pentru a-l ispiți pe cititor să deschidă volumul: „Un Bacău patriarhal”, „Vine-n târg Poștalionul”, „În cartierul Letea”, „Stejarul Unirii”, „Piața”, „În Parcul Bistriței”, „Stadionul Dinamo”, „Iarmarocul”, „În Grădina Publică”, „În crâșma La pui de lup”, „La Pufoaica zburătoare”, „Pe strada Lecca”, „La crâșma Calul bălan”, „La Anticar” etc. Cu o astfel de hartă sentimentală ne iese înaintea autorul, iar noi îi respectăm statutul de ghid atotștiutor.

Cercetând valențele limbajului cu Eminescu și Stagnelius

Literatura romantică europeană din secolul al XIX-lea a fost marcată de figuri complexe, profund influențate de idealuri metafizice și de trăiri lăuntrice intense. În acest context, **Mihai Eminescu** și **Erik Johan Stagnelius**, una dintre cele mai enigmatice figuri ale poeziei suedeze, reprezintă două spirite înrudite, deși s-au născut și au trăit în spații culturale diferite. Au murit amândoi la o vârstă când încă ar mai fi avut multe de spus; **Eminescu**, la 39 de ani, **Stagnelius**, la nici 30 de ani împliniți. Biografiile și limbajul lor poetic lor prezintă numeroase puncte de convergență. În acest eseu, consider limbajul - la fel ca teoreticienii textualiști francezi -- nu doar un instrument de exprimare, ci într-un sens mai larg: un sistem de semne care facilitează comunicarea și construirea de sensuri. Dacă acceptăm această definiție a limbajului, putem observa că ea oferă o grilă de interpretare care susține o paralelă relevantă nu doar pentru înțelegerea creației celor doi poeți, ci și pentru un fel al lor, propriu, de încadrare în spiritul romantic al epocii.

Atât Eminescu (1850-1889), cât și Stagnelius (1793-1823) s-au născut în provincii relativ periferice din punct de vedere cultural - Eminescu în Moldova, la Ipotești, iar Stagnelius pe insula Öland din Suedia. Copilăria în mijlocul naturii și într-un mediu profund spiritual - religios în cazul lui Stagnelius, în cel al lui Eminescu, unul animat de tradiții populare și mituri -- a fost un factor esențial în dezvoltarea sensibilității lor poetice. Fiecare a fost atras, încă din tinerețe, de lectură și de meditația asupra condiției umane, ceea ce desigur că le-a determinat, ulterior, traseul intelectual și artistic.

Formarea lor educațională a fost marcată de contactul cu ideile romantismului german. Eminescu a studiat la Viena și Berlin, unde a fost influențat de filosofia lui Schopenhauer, budism, idealismul lui Kant, mitologia indiană și literatura lui Novalis. În mod similar, Stagnelius a studiat la Universitatea din Uppsala fiind influențat de filosofia idealistă germană, în special de Schelling, de conceptele neoplatonice despre suflet și divinitate precum și de mistică creștină. Lecturile lui Eminescu au contribuind la conturarea unei viziuni pesimiste și ciclice asupra existenței. La Stagnelius, viziunea pesimistă nu este la fel de pregnantă dar și el expune o realitate spirituală superioară, la care sufletul aspiră, dar nu poate ajunge. Această abordare comună face ca poezia lor să nu fie doar expresie a unor sentimente ci și meditație metafizică, în care suferința devine condiția conștiinței lucide; componente spirituale reflectate pregnant în opera ambilor poeți. Teme precum efemeritatea, aspirația către absolut, iubirea neîmplinită, drama geniului neînțeleș etc. sunt abordate și explorate în mod recurent.

Păstrând convenția despre limbaj, propusă mai sus, el devine, în mod firesc, și un mediu prin care se conturează identități, relații sociale și structuri culturale. Observăm astfel că viața personală a celor doi poeți a fost profund marcată de suferință deopotrivă fizică și psihică. Stagnelius a trăit o viață retrasă,

afectat de boli cronice, posibil o tulburare genetică sau epilepsie, care i-au provocat dureri intense și l-au izolat de societate. Eminescu a fost și el afectat, în ultimii ani, de tulburări psihice și neurologice, care au condus la internarea sa și, în cele din urmă, la o moarte prematură, în condiții obscure. Astfel, biografiile lor se încadrează în tiparul poetului damnat, un geniu izolat, neînțeleș și distrus de propria sa sensibilitate, ilustrând exemplar drama și sublimul poeziei romantice europene. Destinul tragic, solitudinea, influențele intelectuale comune și sublimarea suferinței în creație -- toate aceste similitudini, fundamentale și definitorii pentru cele două spirite, justifică o analiză comparativă a operei lor. Asemănările dintre ei sunt decelabile atât în privința temelor abordate, cât și la nivelul viziunii lor poetice.

În acest sens, aș nota mai întâi preocuparea pentru absolut și ideal. Amândoi caută iubirea perfectă, adevărul suprem, infinitul. La **Eminescu**, apare acest aspect, cu pregnanță, în poezii precum „Luceafărul” sau „Ođă (în metru antic)”. La **Stagnelius**, el se reflectă în viziunea mistică asupra lumii și în dorința de transcendență. Găsim apoi, așa cum am menționat, o serie întreagă de teme comune, precum: iubirea, moartea, natura, timpul. Iubirea, dacă nu e idealizată, este văzută adesea ca dureroasă, neîmplinită.

Moartea este percepută ca o eliberare sau o trecere spre un alt plan.

Natura este prezentă ca un spațiu simbolic, misterios, uneori mitic.

Timpul este perceput ca o forță distructivă sau ireversibilă. Dacă suntem atenți la tonul poeziilor el este preponderent elegiac, adesea melancolic, plin de nostalgie și reflecție. Sentimentul de singurătate metafizică este omniprezent la amândoi.

Văzut ca un element dinamic, limbajul este influențat de contextul cultural și social în care e utilizat. După cum se știe, romantismul, se caracterizează printr-o profundă valorizare a subiectivității, a naturii, a visului și a idealului inaccesibil. Sub acest aspect, **Eminescu** și **Stagnelius** construiesc universuri poetice dominate de tensiunea între finitudine și infinit, între lumea reală și cea ideală, între iubirea ideală și imposibilitatea ei tradusă prin aspirația spre absolut. Cum romantismul european s-a afirmat nu doar ca o reacție estetică la rigorile clasicismului, ci și ca o paradigmă ontologică, ce pune în centrul creației conștiința rănită, cei doi poeți par să respire aceeași atmosferă spirituală: aerul rarefiat al solitudinii, al melancoliei și al ideii că adevărul lumii nu se găsește în vizibil, ci în transcendență. Se poate spune, deci, că, dincolo de expresia lirică, poezia celor doi constituie un exercițiu filozofic.

Limbajul nu doar descrie realitatea, ci și o construiește. El joacă, astfel, un rol esențial în felul în care percepem și interacționăm cu lumea din jurul nostru. Poetul român conține existența ca un ciclu al suferinței și al iluziilor. Hyperion, devenit „nemuritor și rece”, este emblema conștiinței care a renunțat la dorință pentru a atinge cunoașterea pură. Pentru Stagnelius lumea materială este o cădere, iar poezia devine instrumentul recuperării unei lumi ideale, a unei frumuseți ce poate fi atinsă doar

prin revelație interioară. Versurile sale sunt marcate de un lirism mistic, în care suferința eului devine cale de iluminare.

Reducând limbajul doar la funcția de mijloc poetic, remarcăm că ambii poeții cultivă o spunere gravă, ritmată, încărcată de muzicalitate. Antitezele sunt frecvente (viață - moarte, vis - realitate, trup - suflet etc), iar sintaxa, mai ales la Eminescu, are uneori notă solemnă, de incantație. La nivel stilistic, ambii poeți folosesc un limbaj simbolic și sugestiv. Eminescu preferă antitezele cosmice, imaginea infinitului, miturile și personajele arhetipale. Stagnelius, în mod similar, recurge la simboluri ale efemerului (floarea, tinerețea), dar și la imagini mistice (flacăra sufletului, visul, lumina interioară). Elementele cosmice (cum ar fi luna, stelele, focul, apa) exprimă stări lăuntrice. Pentru a crea tensiune între condiția umană și cea ideală ambii autori folosesc imagini contrastante (rece/cald, viață/moarte, efemer/etern).

Aș exemplifica o parte din considerațiile mele de mai sus comparând câteva versuri din finalul poemului „Luceafărul” cu o strofă din poemul lui Stagnelius, „Melancholi”.

Mihai Eminescu: „Trăind în cercul vostru strâmt/ Norocul vă petrece,/ Ci eu în lumea mea mă simt/ Nemuritor și rece.”

Erik Stagnelius: „Vad du ej, hur allt förgår?/ Livets blomster vissna./ Skönhet,

kraft och ungdom dör -/ Själens ensam brinna.” (Au nu vezi cum totul piere?/ A vieții floare se frânge/ Morunețea, frumosul, puterea/ Sufletul singur se stinge.

Tema ambelor poeme este singurătatea spiritului în fața lumii efemere. La amândoi poeții, iubirea este internalizată ca mit, ca proiecție arhetipală, nu ca relație umană, în timp ce natura este și ea un decor arhetipal - nu realist, ci transfigurat. Iubirea exprimă conflictul insurmontabil dintre natura spirituală a eului poetic și materialitatea lumii. Hyperion, întruchipare a geniului absolut, se delimitează de oamenii „din cercul strâmt”, refuză să coboare în lumea materială, limitată, efemeră pentru a nu-și altera condiția divină. Eul liric stagnelian contemplă degradarea lumii sensibile și deplânge imposibilitatea comuniunii cu idealul. Tot ce este frumos și viu în lume - frumosul, tinerețea, puterea - piere, în timp ce sufletul, flacăra interioară, arde solitar. În contextul solitudinii lui metafizice iubirea devine doar reflexul unui absolut imposibil de atins. Ambele strofe opun lumii efemere eternul spiritual, într-un contrast dureros; în ambele, sufletul superior e izolat.

Tonul ambelor creații este melancolic, meditativ, grav. La Eminescu, mai rece și distanțat, sugerând dispreț față de limitarea omului comun, dar și o tristețe latentă. La Stagnelius el emană regret și resemnare în fața degradării inevitabile. La amândoi, însă, transpare aceeași durere de a fi diferit, de a aparține unei lumi spirituale care nu poate fi împărtășită.

Limbajul este sugestiv și de un simbolism rafinat: „cercul strâmt” al lui Eminescu este echivalent cu „totul piere” în viziunea lui Stagnelius. „a vieții floare”, „frumosul” și „tinerețea” simbolizează valori trecătoare; „sufletul arde” este propriul foc interior al poetului, dorința lui

de absolut. Tonul dominant al versurilor este melancolic, elegiac, iar ritmul lor molcom creează o atmosferă meditativă, proprie unui ritual religios.

Mihai Eminescu și **Erik Johan Stagnelius** nu sunt doar doi romantici izolați geografic, ci doi vizionari ce împărtășesc aceeași durere a cunoașterii și sete de absolut, aceeași melancolie a imposibilului, aceeași credință că adevărul se află dincolo de aparențe. Pentru amândoi poeții, arta este un vehicul de transgresare a realității. Prin limbajul lor poetic ei încearcă să instituie o anume ordine a lumii. Eminescu construiește o mitologie a geniului neînțeleș, în vreme ce pentru Stagnelius poezia e un fel de rugăciune - amândoi fiind purtători ai unei înalte conștiințe tragice. Asemenea podului *Bifrost*, din mitologia scandinavă, poezia lor este o punte între două lumi: între vis și realitate, între efemer și etern, între om și divinitate. Prin creația lor, ei devin profeții unei lumi care nu există decât în poezie - dar care, tocmai prin poezie, devine reală.

În ceea ce privește receptarea postumă a creației lor, ambii autori au cunoscut o reevaluare semnificativă după moarte. În timpul vieții, Stagnelius a fost aproape necunoscut; după moarte, manuscrisele sale au fost publicate și apreciate deopotrivă pentru profunzimea filozofică și frumusețea limbajului liric. Eminescu, deși relativ cunoscut în timpul vieții, abia după moarte, a fost ridicat la demnitatea de simbol național fiind canonizat ca exponent suprem al poeziei noastre și, nu în ultimul rând, ca unul din întemeietorii limbii literare românești.

Nimicul de-o clipă

Alerg după tine dar nimeni nu mă bagă în seamă

poate doar tristețea rămasă orfană
îmi aruncă în trecut
câte o privire
spusă în șoaptă
din alte ceruri
de nimeni private ochii mei
abia își trag răsuflarea
iar nimicul de-o clipă
grăbește pașii
să mă ajungă din urmă

Șoaptă sătulă de vecie

Șoaptă luată
în stăpânire de fluturi
fără nici o șansă sătulă de vecie
mă umple de goluri
ciopârțite cu cazmaua
ori mi se surpă în brațe
zălog al deznădejdi
întru sihăstrie

Mama ei de viață!

Am vrut s-amestec stele
cu mesteceni
dar vântul ce aleargă
ca o înjurătură mă ia de gât
de parc-aș fi o zdreanță

Aminte spun nu-mi este dor
de nimeni
înfrigurat trăiesc cu lupul
deopotrivă
eu sunt și lacrimă și dor
asurzitor
mi-i viața cântec
închis într-o arhivă

NICOLAE MIHAI

Nina Toma - Poezia inimii

La unele popoare există un singur cuvânt pentru inimă și suflet. Frumoasa și bogata limbă română conține expresii poetice, sintagme metataforice grele de conținut: „inimă de piatră”, „cu inima zdrobită”, „a-i crăpa inima de necaz”, „a muri de inimă rea”, ș.a.m.d.

O cardiogramă critică ne-ar putea arăta și cum anume este inima poetei Nina Toma și mai ales cum este poezia inimii sale. Dedicția poetei este un „Captatio benevolentiae” sensibil și generos.

„Cu sufletul în palme, pentru Omul generos, iubitor, nobil, elegant, luminos, pasional, onest, sensibil, tandru, omenos, liniștit, armonios, candid, harnic, echilibrat...”, ceea ce în zilele noastre, trebuie să recunoaștem, este o „rara avis”.

Inima este deopotrivă și centrul iubirii, tema dominantă a celor trei volume.

Fiecare inimă are povestea ei care, prin împletirea cu alta, poate deveni o singură poveste. Eminescu însuși avea predilecție pentru acest cuvânt: „Crăiasa din povești”, „Călin, file din poveste”, „Povestea codrului”, „Povestea teiului”, „Povestea magului călător în stele” ș.a.

O frumoasă poveste de dragoste este intitulată „Iubirea mea” și cuprinde o mărturisire emoționantă:

„Iubirea mea,/ atunci când îmi spui/ că mă iubești/ și mă dorești,/ inima se tânguie/ de dorul tău,/ străbate drumuri lungi,/ prin rătăcite singurătăți,/ trece peste munți și ape,/ până la tine,/ tânjind adânc/ după clipa regăsirii. (...) Iubire,/ ne suntem unul altuia,/ cu tot ce e între

noi,/ pământ fără de margini,/ și cer fără de prag.” (pag.24).

Nu-i ușor să prinzi în cuvinte mănecile iubirii și bătaile inimii. Un cântec de inimă presupune și tristeți, melancolii, nostalgii, regrete, despărțiri și lacrimi ș.a.

O frumoasă elegie este „Când voi pleca”:

„Și dacă îmi vei spune c-ai închis/ toți zorii dimineților târzii/ mă voi ascunde-n/ taina unui vis,/ să mai trăiesc o noapte și-nc-o zi.”

Câteva poezii poartă titluri îndrăznețe. „Te iubesc” tratează tema vergiliană „Fugit irreparabile tempus”, „Eheu! Fugaces... labuntur anni”, prezentă în toate volumele, începând cu „Metamorfoză” (pag.45). „Unde e fata de altădată?” se întreabă, nostalgic, poeta.

Când intervin neînțelegeri, supărări, certuri, atunci „se rupe timpul”:

„Mă împresoară un fior de moarte,/ Când lupi flămânzi fac luna să tresară/ De-al urletului tunet și mi-e teamă/ Că vor mușca din mine astă-seară.”

Nu vom insista asupra altor simboluri întâlnite în poezia **Ninei Toma** (fluturi, lună, apă etc), dar nu putem trece cu ușurință peste simbolul lupului. Dacă ținem seama de faptul că lupul vede noaptea, atunci simbolul lupului apare ca pozitiv: „el este simbol al luminii, solar, erou războinic și strămoș mitic”. Lupul poate fi încarnarea dorinței sexuale, dar

poate avea și funcție psihopompă, după cum o dovedește un bocet românesc: „Și-ți va mai ieși/ Lupul înainte,/ Ca să te spăimânte,/ Să nu te spăimânte!/ Frate bun să-l prinzi,/ Că lupul mai știe/ Seama codrilor/ Și-a potecilor./ Și el te va scoate/ La un drum de plai,/ La fecior de crai/ Să te ducă-n rai” (op. cit., p. 252).

Iubirea nu înseamnă doar aceea pentru o ființă pământeană, ci și pentru un ideal, pentru creația artistică văzută ca un zbor, ca un dar „Din vara mea cu flori de sănziiene”:

„Viața să ne fie/ blândă poezie,/ ca o zi senină,/ în lumină lină./ Versul să răsune/ dincolo de lume,/ tril de ciocârlie,/ dragostea să-nvie.”

De remarcat faptul că poeta, deși abordează cu succes versul alb, excelează și „În dulcele stil clasic”. La un popor născut creștin, iubirea față de „Pater Noster”, este firească, aceasta devenind în poezia **Ninei Toma**: „Dumnezeul meu Mare!”, cel față de care se roagă, cel pe care îl slăvește și căruia îi cere ajutorul, atunci când nimeni altcineva nu i-l oferă: „nimeni nu m-a ridicat,/ când m-am prăbușit,/ nimeni dintre muritori/ nu mi-a dat ascultare,/ nimeni!/ Numai Tu,/ Dumnezeuul meu mare!” („Umbra călătoare”).

Natura, și ea creație dumnezeiască, „prin toate frumusețile și tainele ei nedescoperite, te învață arta de a trăi simplu și frumos.” (pag.72).

Temele și motivele creațiilor sale lirice au un evantai larg, Nina Toma elogiind dansul („în ritmul iubirii”, „jocul simțurilor”), anotimpurile vârstei, după celebrul vers rimbaudian „Eu este un

altul”. În acest fel dorința poetei este îndeplinită:

„Vreau să stau/ față în față/ cu inima mea” și cu sufletul, desigur: „Suflete chinuit,/ pe care cruce de vânt/ ai fost răstignit?” (pag. 89).

Unele dorințe neîmplinite se răzbună:

„Sufletul meu se află într-o tăcută,/ dureroasă suferință/ în care se zbate un dor imens.” („Dor de mare”).

Un amalgam de sentimente capătă „veșmintele vorbirii”, prin pana talentatei și frumoasei poete: gelozia, tristețea, golul interior, Însuși Dumnezeu constatând cu satisfacția Creatorului că:

„Ești minunată, femeie!” (pag. 110).

„Inima mea” și „Iubirea mea” (pag. 112 și p. 119) caută și-și găsec „Un rai de trandafiri”. Cel de-al doilea volum de versuri „Liniștea lumii rezemată de cer” beneficiază de prefața „Tablouri dintr-o expoziție de suflet” a editorului Valeriu Stancu. Ultimul ciclu, al șaselea, are un crez poetic memorabil:

„Primul meu cântec de leagăn/ Din glasul mamei răsună/ Dulce ecou fără seamăn/ În Sfânta Limbă Română.”

Asemeni **Lucefărului** poeziei române, poeta Nina Toma își desfășoară cititorii „Cu gânduri și cu imagini/ Înnegrit-am multe pagini/ Ș-ale cârții, ș-ale vieții/ Chiar din zorii tinereții.”

Pentru cel care și-a trăit copilăria în

raiul de la țară, o imagine cu turta aburindă strânsă „în mâini mici de copil” face cât o mie de cuvinte.

Poezia din debutul volumului, intitulată „Nume pe-o carte”, este dedicată „Bunicilor mei, Maria și Gheorghe Toma”, cărora, cu toată dragostea, poeta le face o promisiune:

„Cu binecuvântarea lor/ Voi scrie mai departe.”

Maica Domnului, slăvită de marii noștri poeți, este o prezență vie și în creațiile Ninei Toma:

„Maria, Maria, Preasfântă Maria,/ rămâi lumina vie din inima mea,/ icoana jertfei de veacuri moștenită,/ Maria, Maria Preasfântă iubită!” („Moștenirea”).

Lira poetei adaugă o coardă sensibilă pentru vârsta de aur a omului, a propriilor copii: „Pentru tine, drag copil!”, „Inocență”, „Rugă pentru Ami”, „Cântec de leagăn”, „Chipul tău frumos ca o icoană,/ îngeresc surâde, când și când,/ dormi, Andreea, buni e cu tine/ și-ți șoptește rugăciunea-n gând.” (pag. 34).

Pentru frumusețea versurilor, pentru profunzimea ideilor și sentimentelor și farmecul umbrit de tristețea gândurilor poezia „Se scutur florile de tei” (pag. 37) ar trebui reprodușă în întregime, păcat că spațiul nu permite.

Pe simezele inspirației sale tot alte și alte tablouri: „Izbăvire”, „Menire”, „Căutare” (de negăsire, spunea Noica despre dor).

Al treilea ciclu („minunile nu așteaptă lauda nimănui, ele doar sunt”) vine cu daruri proaspete, vorbindu-ne despre „jocul de-a fericirea”, despre o „Întâlnire-amăgitoare”, despre „Duminica Magnoliilor”, invitându-ne, într-o înserare, mai spre primăvară, desigur, să deschidem fereastra și pe aceea a sufletului, evident: „Deschide fereastra,/ om bun,/ Și lasă-te condus/ de vraja salcâmlor în floare” („Înserare”).

Elegii, lieduri, madrigaluri, epitalamuri, haiku-uri sunt ornate, din când în când, cu câte un „Pastel”: „Minunile coboară/ cu-aripe de curcubeu,/ pe suflete-arămite/ pictează Dumnezeu.”

Haiku-urile, care dovedesc virtuozitatea poetei, încheie acest ciclu, izbutind și o încercare de definiție:

„Haiku, poem,/ tăram desprins din soare/ în flori de cireș.” (pag. 87).

Ciclul al IV-lea, intitulat „Niciodată singur, Dumnezeu”, debutează cu o creație antologică, „Nimeni niciodată”: „Niciodată singur, omul, niciodată,/ chiar de-i plângă ochiul, inima-i se zbate,/ niciodată singur, nu-i nici Dumnezeu,/ mângâie și-alină sufletele toate./ Niciodată singur, nimeni, niciodată,/ nicăieri în lume, fără Dumnezeu!” (pag. 91).

A doua creație „Nihil sine Deo” reiterează ideile și sentimentele din prima creație, concluzionând:

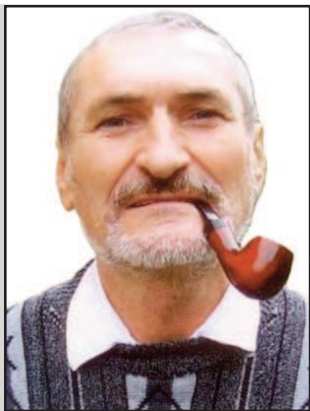
„Nimic pe lume nu-s nici eu/ Fără de bunul Dumnezeu!” (pag. 92).

Poezia religioasă a Ninei Toma este de asemenea una a inimii, repertoriul ei fiind autentic și bogat: „Dincolo de nori”, „Cuprinde-mă, Doamne”, „Între cer și pământ”, „Darul divin”, „Rugă în Casa Domnului”, „Florile raiului”, iar noi, citindu-le, învățăm „Arta de a trăi frumos.”

Al cincilea ciclu pare construit pe principiul heraclitian „Ta panta rhei”: Totul vine, totul trece mereu”. Și în acest ciclu sunt „Împliniri”, „Ecouri în pustiu”, „Flori de lumină”, poeta oscilând „Între veșnic și efemer.”

Două creații sunt dedicate doamnei profesoare de limba și literatura română Lucia Blănaru, pe care și noi am cunoscut-o și apreciat-o: „Fără doamna mea Lucia” și „Dor de Lucia”.

O bijuterie asemenea creațiilor eminesciene inspirate din folclor, admirabile prin perfecțiunea formei și profunzimea cugetării, este poezia „Teiule, ce plângi așa?”

Emilia Dănescu s-a născut în data de 24 iunie 1948 la Râmnicu Vâlcea și a absolvit Facultatea de Matematică-Mecanică, specializându-se în informatică și stabilindu-se în București. Este secretar general de redacție la revista *Rotonda Valahă* din Râmnicu Vâlcea, redactor la revista „Climat literar” din Târgoviște și membră a Societății Scriitorilor Târgovișteni.

A publicat, până în prezent, 9 volume de versuri dintre care amintim „*Odiha pietrei*”, Ediția I (Editura Ștef, Drobeta Turnu Severin, 2015) și „*Odiha pietrei*”, Ediția a II-a revăzută și adăugită (Editura eLiteratura, București, 2025) pe care o comentăm în continuare, reamintind că prima ediție, reprezintă pentru autoare, în arderea etapelor, „*Drumul Damascului*”. Înainte de „*Odiha pietrei*” din 2015, autoarea a publicat volumele „*Zestrea toamnei*” și „*Recurs la memoria nopții*”, iar după momentul de cotitură din 2015 a publicat volumele importante, moderne, „*Vocile umbrei*”, „*Mărul insomniei*”, „*Înger întinerind*” și „*Din propria cenușă*”.

Revenind la ediția a II-a revăzută și adăugită a volumului „*Odiha pietrei*” 2025, constatăm că trei teme rezonante conferă unitate vizionară cărții: dragostea, trecerea timpului și arta poetică.

Iubirea, îndeobște, se împlinește în peisajul marin, în care neodihna valurilor rezonază cu zbuciumul sufletesc, spațiu privilegiat în care sentimentele se metamorfozează în stihii ale naturii: „Lasă-mă!/ să te privesc/ cu ochii măriei,/ să te mângâi/ cu brațele vântului,/ să te ascult/ cu urechea nopții./ Lasă-mă!/ să te respir/ cu nările nisipului./ Miroși a ploaie.” (*Miresma ploii*).

Dragostea echilibrează sufletul prin trăirea unei noi tinereți în toamna vieții: „Voiam să te trezesc,/ șoptindu-ți:/ Hai să tragem perdeaua/ peste lumea întregă!/ Și să ne învelim iubirea/ cu toamna asta...” (*Venise toamna*).

Iubirea profundă a devenit indispensabilă componentă a vieții: „Nu poți să respiri/ fără mine?/ M-ai întregat./ Nu mă mai întreba/ nicicând!/ Ți-am spus// Tu ești respirația mea, tu ești luna nopților mele târzii/ și soarele zorilor de zi./ Tu ești izvorul din care sorb, astâmpărându-mi setea/ și pâinea caldă de cuptor/ hrănindu-mi foamea./ Tu ești TU./ Și EU nu pot respira/ fără tine./ Nu mă mai întreba!” (*Nu mă mai întreba!*). Poeta este conștientă că iubirea este reciprocă: „Am urcat pe nori/ și

O poezie a esențelor*

Te-am văzut/ la capătul drumului./ Atunci am știut/ că Tu ești acolo/ Pentru totdeauna.” (*Pentru totdeauna*).

Poezia de iubire este balsamul sufletului în momentele de însingurare: „Ți-aș mai scrie/ un poem,/ să ți-l tatuezi/ pe partea albastră/ a sufletului./ Un poem cum/ nicicând/ nu ți-am mai scris,/ să ți liniștească/ neliniștile./ Un poem cât o tăcere,/ să-l ascuți/ în clipa ta/ de singurătate.” (*Un poem cât o tăcere*). Poeta crede în nemurirea sentimentului iubirii: „Și atunci Dumnezeu a zis:/ Nu mă ruga!/ Am pus deoparte/ pentru voi/ o primăvară,/ o jumătate de lună/ și-o stea./ Le-am potcovit cu argint/ de icoane./ Luați-le voi!/ Eu am îmbătrânit,/ vecia mea s-a sfârșit,/ a voastră abia începe.” (*Începe vecia*).

Trecerea timpului induce nostalgia copilăriei fericite, paradisiace: „Am deznodată cu grijă/ panglica,/ am șters de praf amintirile,/ am răsfoit prin mușenia/ gândurilor/ și am dat peste o pagină/ de agendă îngălbenită,/ mirosind a copilărie.” (*Cutia cu vise*).

Originală este arta poetică a **Emiliei Dănescu**, sugerată în poezia Învăță-mă!: „Eu am ales/ să fiu OM./ Tu m-ai învățat/ ce este o piatră./ Acum aș vrea/ să afl/ cum poți fi PIATRĂ/ cu suflet de om./ Învăță-mă!”. Autoarea intuiește semnificația eternității pietrei. Arta poetică înseamnă însuflețirea pietrei, adică transferarea eternității teluricii asupra poeziei. Astfel, materia și spiritul se contopesc. Procesul începe prin descifrarea memoriei pietrelor, martore la atâtea evenimente istorice: „Stai și ascultă!/ Auzi piatră?/ Câte are să-ți spună!/ Mărturii dintr-un veac/ demult uitat.” (*Tălpi de înger fugar*). În

dumnezeiască: „Ar trebui să înțelegem/ limba pietrei,/ să îi ascultăm povestea,/ să devenim/ mai înțelepți./ Ar trebui să vorbim/ cu piatra/ pe limba ei/ și să ne îndumnezeim,/ ascultându-i tăcerea.” (*Pe limba pietrei*).

Noua poezie a **Emiliei Dănescu** conferă sens existenței autoarei. Zilele săptămânii trec trudind asupra versului. Revelarea eternității pietrei conduce spre meditație ontologică și, pe de altă parte, produce alunecarea sensurilor cuvintelor spre tăcere.

Este tentația necuvintelor nichita-stănesciene.

Volumul conține un set de poezii inedite pe care le comentăm în continuare. Noile poezii au frisonul modernității fără a fi postmoderniste. Iată o frumoasă poezie de dragoste în care cuvintele scrise împreună ar împlini în etern, sentimentul: „Pe drumul înspre Tine,/ urmele mele dispar,/ se prefac/ în cuvinte...// Merg drept înainte/ pentru că știu,/ la capătul drumului/ ești Tu.” (*Drumul înspre Tine*). Sau: „Sunt două universuri/ venite din galaxii diferite./ Am putea fi un singur/ univers./ Dacă ne-am suprapune/ perfect,/ dacă poemul pe care/ l-am scris împreună/ ar rima/ vers cu vers,/ fără a putea fi/ șters.” (*Două universuri*).

Apoi registru devine grav: „Îmi ascult/ moleculele/ cum mor./ Așez sufletul/ într-o ramă/ și o agăț în cui./ Apoi îmi fac cruce/ cu mâinile amândouă,/ ascultând/ cum plouă/ ochii lui Dumnezeu.” (*Ochii Lui*).

Și iarăși ne întoarcem la influența lui Nichita Stănescu: „Nenăscuții copii/ miros a uimire/ de înger/ cu aripile frânte./ Ninge printre cuvinte,/ în timp ce moartea/ mă privește din/ Fotografia lui mâine.” (*Fotografia lui mâine*).

Încheiem cu o poezie care reprezintă o metaforă a vieții efemere, din care nu poți evada decât prin extincție: „Locuiesc într-o colivie de carne/ cu zăvorul și grătile ruginite./ Le-aș putea sfărâma/ și aș evada/ cu ușurință,/ dar asta ar însemna/ plecarea pe drumul/ fără întoarcere./ Sufletul meu, încă tânăr,/ se zbate neputincios,/ continuând să viseze,/ să spere, să tresară/ la fiecă sunet/ din afara coliviei,/ până ce aceasta/ va fi abandonată/ Într-un final imprevizibil.” (*Într-un final imprevizibil*).

În concluzie, până la volumul „*Odiha pietrei*”, ediția princeps (2015), poeta **Emilia Dănescu** cultiva o poezie a aparențelor, însă începând cu acest volum abordează o poezie a esențelor, care ridică importante probleme existențiale.

Prin această carte incitantă, **Emilia Dănescu** și-a definitivat stilul specific, caracterizat prin expresia frustă și năzuință formativă elementarizantă.

***Emilia Dănescu** – „*Odiha pietrei*”, ediția a II-a, revăzută și adăugită (Ed. eLiteratura, 2025)

Japonia departe-aproape de Bacău

Am fost onorată să particip la evenimentul organizat de doamna **Mihaela Băbușanu**, „Japonia departe-aproape de Bacău”, ediția a VII-a, cu ocazia sărbătoririi culturii japoneze și a artei poetice japoneze haiku.

Am fost încântată să afl că se organizează astfel de evenimente și la Bacău și am citit cu multă admirație poemele din volumul doamnei Băbușanu lansat cu același prilej: **Eternitatea unei clipe/The eternity of a moment**, Editura PIM, Iași 2025.

Doar citind titlul, devii curios deoarece te întrebi ce înseamnă „eternitatea unei clipe”?

Un singur moment, o amintire, chiar și de scurtă durată, poate trezi în noi o serie de sentimente puternice și semnificații profunde care rămân în sufletul nostru toată viața.

Observăm, astfel, paradoxul esenței noastre: cele mai scurte clipe pot deveni veșnice.

În limba japoneză există un cuvânt care simbolizează această veșnicie, și anume えいえん/永遠 (eien). Înseamnă „eternitate”, „nemurire” sau „permanență”.

Astfel de clipe „nemuritoare” se regăsesc în volumul de poeme haiku al doamnei **Mihaela Băbușanu**. Sunt tratate diverse teme: natura, familia, iubirea ș.a.

În momentul de față, o temă importantă pentru mine o reprezintă iubirea. Sunt multe astfel de poeme deosebite, extrem de sugestive însă nu o să menționez decât câteva dintre ele, lăsându-vă dumneavoastră, cititorilor, plăcerea de a le descoperi. Totuși, nu pot să nu îl aduc în atenție pe acesta care pentru mine una este cu totul și cu totul spectaculos, declanșator de emoții puternice și bruște, asemenea unei avalanșe:

„primul sărut-
stârnită de nicăieri
o avalanșă.”

Probabil cu toții cunoaștem acele sentimente care izbucnesc înăuntrul nostru la prima întâlnire.

„în prag de an nou-
în ochii iubitului
foc de artificii”

Sau
„prima întâlnire-
mușcata-mbujorată
la mine în geam.”

Există, de asemenea, poeme care tratează altă temă, și anume, efemeritatea. O să menționez două dintre ele care mi-au plăcut în mod deosebit:

„la treizeci de ani-
pe un paravan pictați
cireși în floare”

Acest haiku îmi amintește de efemeritatea noastră ca oameni și de lucrurile sau obiectele care rămân în urmă după ce dispărem și care aduc aminte a ceva ce a fost cândva.

„după ierni nesfârșite
primul ghiocel”

Ghiocelul reprezintă un simbol al speranței, după momente dificile și posibile suferințe, și în același timp, speranța unei dezvoltări a comunității iubitorilor de limbă și cultură japoneză în România.

Prof. **MĂLINA HARDULEA**
Traducător

Director
IOAN PRAJIȘTEANU
*
Redactor - șef:
DUMITRU BRĂNEANU

Consiliul editorial

Președinte:
CONSTANTIN DRAM

membri:

OVIDIU GENARU
VIOREL SAVIN
IOAN CULIȚĂ
UȘURELU
GRIGORE CODRESCU
ION TUDOR IOVIAN
DOINA CERNICA

Director economic:
Loredana DĂNILĂ

ISSN 1841-9437

Adresa: str. OITUZ,
nr. 32, Bacău

telef. 0741 110 005

Colaboratori:

Prof. univ. dr.
ADRIAN DINU RACHIERU
Prof. univ. dr. IOAN HOLBAN
Conf. univ. dr. IOAN DĂNILĂ
Conf. univ. dr.
VICTORIA FONARI (Chișinău)

Redactori:
Dr. DAN ARVĂTESCU,
VIOREL DINESCU, LIVIA CIUPERCĂ,
DORU CIUCESCU, PETRUȘ ANDREI,
MIOARA BAHNA, NICOLAE MIHAI,
PETRONELA APOPEI
IOAN BĂRBUNȚOIU,
GHEORGHE UNGUREANU,
MIHAELA BĂBUȘANU,
TINCUȚA HORONCEANU

Red. șef-adj.: Cristina ȘTEFAN
Secretar de redacție:
Mihaela BĂBUȘANU

prezentare grafică: Ioan BURLACU
Corectură: PETRONELA APOPEI

Ilustrații revistă: Radu MIHAI
CRISTINA ȘTEFAN - ad. SITE;

Adresa: str. OITUZ, nr. 32, Bacău
telef. 0741 110 005
E-mail: revista_plumb@yahoo.com
Distribuție-curierat:
Toader Titi ROZNOVANU

DORA

este sănătos”. Ei bine, acest „întreg” reprezintă firească țință profesională, trimitând, în contemporaneitate, la specialistul francez Jeanine Fontaine cu ale sale binecunoscute preocupări, privind „medicina corpului energetic”. Și ce „remediu” ni se recomandă? Dragostea. Însă, conform preceptului creștin, vom alătura, și Iertarea. În acest mod ne vom putea bucura de acel benefic „flux de lumină” binefăcător. Și urmând „calea arătată de Hristos” (Petre Țuțea), doar astfel, putea-vom dobândi sublimile calități care să înnoabileze ființa umană: „credința, tăria de caracter, simțul moral, înmulțirea talanților”. Dacă ne gândim cu câtă emoție abordează autoarea tema suferinței (spre exemplu, în capitolul „Medici pe care i-am cunoscut, victime ale regimului comunist”), vom înțelege că valorile de durere (care se succed, prin exemplificări concrete) nu pot fi

înfrânte decât prin Tăcere.

Lată cum, *Dragostea*, *Iertarea* și *Tăcerea* devin piloni ai Biruinței! Evidențiem înclinațiile artistice ale poetei **Elena Armenescu**, dar, în acest context, și dominanta științifică a expozeului romanesc (autoarea fiind doctor în medicină, cu specialitatea pediatrie și cardiologie infantilă). Doar așa ne putem explica de ce a considerat necesară adăugarea unui număr de argumentări suplimentare, care să însoțească romanul.

Concluzia? **Dora**. Dincolo de surâs este un roman-avertisment: Să nu ni se amputeze memoria! Trezie și trevie! Vigilență sporită! Și astfel, din depărtarea veacurilor, benefice fi-vor șoaptele Cronicarului: „Trec zile ca umbra, ca umbra de vară, / Ceale ce trec nu mai vin, nici se întorc iară / Treace vacul destrănat [neînfrănat, trec anii cu [ca] roată / Fug vreamile ca umbra și nici o poartă / A le opri nu poate; trec toate prăvălite”.

Memoria să rămână trează! Dincolo de surâsul înduioșător al unor trecute fărâme de viață autentică,

Dora ne oferă o interesantă acumulare de date învăluite în maramă ficțională, care se impun cunoscute și prețuite – întru neuitare!

Lectură binecuvântată!

Versul și puterea sa miraculoasă

Am fost, ca unii dintre semeni, în situația de a cere cu insistență și cu credință în justetea gestului ca o abatere de la drumul drept să-mi fie spusă ori măcar sugerată. Motivul care mă apăra în solicitarea mea era rostit cu sinceritate: „Vreau să mă îmbunătățesc”. Mai apoi, în plan strict profesional, adresam aceeași rugămintă, numai că termenul era unul de specialitate științifică: *ameliorare*. Voiam cu tot dinadinsul ca la capătul unui drum mai scurt (o oră demonstrativă, să zicem, în cadrul comisiei pedagogice ori al cercului pedagogic) sau mai amplu (un ciclu didactic ori măcar un an școlar) să mi se înfățișeze neîmplinirile, pentru a nu repeta ambianța care le-a produs. Cu o terminologie din psihopedagogie, aceasta s-ar numi *ameliorarea actului didactic*.

Mi-am amintit de această nelișițe ceva mai veche parcurgând cartea lui **Vasile Iscu-Lăcătușu** „Citesc versuri ori compun, să devin și eu mai bun!” (Bacău, Editura *Egal*, 2024), al cărei titlu a fost reorganizat de Biblioteca Națională a României. Editura l-a trimis sub forma unui distih, cu bara oblică de după primul vers și cu majuscula cerută de începutul versului următor („...compun / Să devin...”), dar serviciul de specialitate de la Programul național CIP a considerat că mesajul real trebuie decodificat dintr-o frază gramaticală (două propoziții principale și o circumstanțială de scop) și nu dintr-o succesiune de versuri, așa cum le-a gândit autorul. Rezultatul e în avantajul nostru, al recenzentului, care se descoperă însoțit de specialiștii în catalogarea înaintea publicării. Și unii, și alții zic odată cu autorul că poezia este deținătoarea unei puteri miraculoase, orientată către mai binele omenirii.

Idealul îmbinării artei cu morala este străvechi, iar volumul lui **Vasile Iscu-Lăcătușu** ilustrează convingător adevărul topit în această ecuație. Cel ce o viață a fost învățător devotat, dar și artist (a absolvit Școala Populară de Artă din Bacău, la clasa de sculptură în lemn a profesorului Alexandru Huțanu, și a oferit publicului lucrări mult apreciate) a alcătuit un tablou în versuri complex și vast, pornind de la o tematică majoră – realitatea în toate articulațiile sale – și așezând-o în arhitectura impusă de aceasta.

Găsim aici atât poezia pentru cei mici, cu vădite accente didactice, cât și textele descriptive largi, cu țință pe oamenii și locurile care au populat memoria sa afectivă. Consecința este cea din titlu: cititorul se regăsește în mesajul lirico-epic și aderă cu totul la intenția autorului de a ne determina să alegem din ceea ce ne înconjoară binele cel curat și binefăcător.

IOAN D.

Desemantizare

Ascultă orbii cuvântul tăcând.
În bezna ideilor noastre se-adună praf pe cărți și-n livezi.
E vina absenței voastre.
Suntem gălăgioși spunând nimic,
căci suntem mereu împotrivă.
Ne plângem de timp când nu facem nimic,
și timpul se scurge-n clepsidre.
Și orbii văd în noapte, târziu,
cuvântul golit de semințe....

Purpuriu

Crepusul al iubirii, înserarea aduce umbră,
ei și lui, prelungă pe alea mărginită de mireasmă,
că-n mai e multă floare-n tei.
Lin curg, mână în mână, aceste umbre cu pasu-agale.
Se opresc ușor, și el i-așază-n păr o sărutare.
Umbra tresare-n purpuriu, surprinzător!
A fost născând lipsită de scântei.
Răsare luna și-i salută.
Ei o privesc, și nu o văd.
Cu zâmbet palid îi lucește fața,
știind de umbrele pierdute-n asfințit.
Ei stau solari sub luna plină și simt o veșnicie-n palma lor.
Când umbra lui cuprinde a ei umbră, alunecă o umbră pe alei.
Și luna-i însoțește până zorii-i pierde,
așa cum s-a-ntâmpat și ieri, cu-ai lor.

Căutare

Mi-e-atât de cald,
că aș deschide universului fereastră
și aș pofți în casa sufletului infinitul său.
Răcoarea depărtării încălzi-va oare dorința arzătoare să îl știu?

Mi-e atât de sete, că m-aș scufunda-n adâncul verde:
pădurea, legământul strămoșesc.

TALIDA VĂȘÎ

Nina Toma - Poezia inimii

(Continuare din pag. 12)

„Pomii frunzele-și jelesc,/ oamarii, ce pătimesc,/ nimic nu este ușor,/ totul este trecător.”

Ciclul al VI-lea are drept titlu un catren-testament asemănător celor ale lui Ienăchiță Văcărescu, Eminescu, Arghezi ș.a. „Primul meu cântec de leagăn/ din glasul mamei răsună,/ dulce ecou fără seamăn/ în Sfânta Limbă Română.” Poeziile acestui ciclu au o însemnătate deosebită: „Luceafărului” (în acrostih Mihai Eminescu), „Limba română”, „Îngerul necuvintelor”, „La Centenar”, dorindu-se „Unirea țării-n România Mare”, „Auschwitz” (*Osvecem*, cum spun polonezii), „Locul unde îngerii mai plâng și azi”, iar în încheiere, câteva fabule pentru oameni mici și mari: „Viespea creată”, „Păunița înfumurată” și o „Dorință”, din care cităm un catren: „Mă rog de primăvară/ să facă o minune/ s-alunge întristarea/ și răul tot din lume.” (pag. 154).

Cel de-al treilea volum, „Străfulgerare de clipe fugare, timp câștigat”, se bucură de prefața semnată de reputatul **Valeriu Stancu**, scriitorul vorbind „Despre dragoste și nu numai”.

Poeții înzestrați cu har au o menire, aceea de a înfrunta timpul, pe tiranul Cronos, cel care își devora pe rând copiii de îndată ce se nașteanu.

Profesiunea de credință a poetei **Nina Toma** sună astfel: „Nu pot pleca,/ dincolo de lume,/ cât timp/ mai am în inimă/ atât de multă iubire/ de dăruit.” „o inimă/ bolnavă/ nu poate/ opri/ timpul./ O inimă/ îndrăgostită,/ da.” („Poem simplu”). Nu lipsește din acest volum nici filonul religios:

„Timpul șterge amintiri și nume,/ Veșnic este numai Dumnezeu.” (p. 21). Asemeni vestalelor din antichitatea romană, poeta Nina Toma oficiază arghezian, în templul limbii române, adunând „Cuvinte potrivite” pentru a scrie „un poem de iubire.”

Nu întâmplător, într-una din creații apare un „zburător răătăcit”, venit din paginile lui Heliade Rădulescu sau Mihai Eminescu. „Jocul iubirii” continuă. Faptul că fiecare strofă dintr-o poezie începe, eminescian, cu „Și dacă” ține de „niște potriviri întâmplătoare.”

Notăm încă o „Mărturisire” a poetei:

„Dincolo de o mână de oase/ Albe ca fildeşul,/ Nu mai am decât sufletul. Uneori, „cu sufletul bucăți”, poeta rememorează „drumurile toate” pe care am mers cu inima în mână.” (p. 98). Chiar și atunci când „Se duce vremea de iubit”, poeta îl sfătuiește pe cititor „Fă ce-ți spune inima.” (p. 107). O „Reflecție matinală” lasă un gust amar pentru că „Nu toate poveștile de iubire/ au un final fericit.” (p. 131).

O „Pădure de tei” este plină de farmec și armonie: „Din taina nopților de mai/ Parfumul teilor să-mi dai/ Și-un strop de miere picurat/ Pe gura arsă de păcat.” (p. 132).

Poeta **Nina Toma** ne-a invitat „sub bolți de aur” să ascultăm muzica sferelor și cântecul iubirii din poezia inimii.

De menționat grafica talentatei Mădălina-Ioana Virgolici și faptul că „Acest volum a apărut cu sprijinul Primăriei și al Consiliului Local Bârlad.”

Felicitări tuturor pentru această superbă pledoarie în favoarea iubirii, a poeziei și a limbii române, frumoasa stăpână căreia ne închinăm cu toții.

Emil Horomnea - O Viață dăruită Școlii

Ce reprezintă cartea profesorului universitar doctor emerit **Emil Horomnea** pentru miile de cititori, economiști sau nu, carte cu titlul **O Viață dăruită Școlii. Confesiuni, reflecții, amintiri**, tipărită la Editura Sedcom Libris Iași, în anul 2025?

În primul rând este darul primit la Întâlnirea de 45 de ani a promoției 1976-1980 a Facultății de Științe economice, Universitatea „Alexandru Ioan Cuza Iași”, prezentată de autor în discursul luminos pe care l-a ținut la cursul festiv al întâlnirii din 4 iunie 2025 în aula „Mihai Eminescu” a celei mai vechi universități din țară. A fost o surpriză emoționantă și fiecare coleg prezent a primit cartea cu autograf. Condiții grafice excepționale.

Apoi, acest volum face parte din cultura contemporană, asimilabil unui jurnal de idei, fiind prezentată de somități academice: profesor universitar doctor inginer Ion Bold, academician Viorel Barbu, profesor universitar doctor emerit Mihai Ristea, cu o prefață a autorului în care mesajul este clar și concis: „Prin scrisul meu, iubite Cititor, doresc să te conving că nu pot fi absent, indiferent, îmi pasă de tot ce se întâmplă în jurul meu! Deci și de tine, dragul meu, oriunde și oricine ai fi! E verbul care poate să ne scoată din starea noastră de apatie, de „dolce farniente”, din egoism și lașitate, uitând de ne iubire și de „copiii” ei, indiferența, invidia, ura...”

Așadar, o carte atât de actuală, adresată contemporaneității și prezentului tulburat, în continuă schimbare, de atâtea ori șocant, pe care îl trăim cu toții. Este o carte adresată tuturor generațiilor locuitoare azi în țara noastră sau oriunde pe planetă.

Să purcedem în frumoasa călătorie a unui destin dedicat școlii, dedicată nouă, tuturor!

Volumul este structurat în cinci părți tematice sub auspiciile înțelepciunii căpătate de-a lungul unei cariere didactice performante, autorul publicând peste 50 de manuale, tratate, cărți de specialitate și trairându-și destinul în mediul academic, ca dascăl erudit. În **Partea I. Despre lumea noastră** – ne întâlnim cu o reală filozofie a vieții de azi, privind comparativ cu trecutul generației noastre, ca actori sau spectatori la propriul destin. Mesajul domnului profesor este clar: „o rază de speranță... Cei care scriu despre iubire cu harul ei divin devin nemuritori.”

Continuăm cu „Pe meandrele destinului, în căutarea fericirii prin iubire”, apoi, „Destinul, întâmplare, fatalitate sau blestem”. Remarc susținerea metafizicii domniei sale cu versuri sensibile:

„Ca-n basme-i a cuvântului putere/ El lumi aieva face din păreri/ Și chip etern, din umbra care piere/ Și iarăși azi, din ziua cea de ieri.” Nostalgii care îndeamnă a ne întoarce în trecut, poezia fiind cea care întinerește spiritul, ea fiind „magia cuvântului intrat în armonia sublimă a comunicării”.

Povestirile evenimentelor din anii '70-'80, readuc vii acele vremuri; este impresionant numai dacă reconstitui seara de 4 martie 1977, a cutremurului devastator, trăit ca studenți, în Iași. Pentru mine a fost, paradoxal, o semnătură de

destin: din acea noapte cumplită petrecută în căminul Codrescu, apoi pe străzi ca să vedem dezastrul (căzuseră statuile de la Universitate) eu și soțul meu am rămas împreună, azi avem 48 de ani aniversați. Dl. Horomnea narează aceste trăiri atât de firese, atât de convingător, de parcă nu ar fi realitate, ci o ficțiune dramatică, spusă ca de basm, dar noi le-am trăit aieva.

Un alt eseu remarcabil este cel care se referă la lumea de apoi. Aici, considerentele autorului reflectă clar erudiția, lectura și cunoștințele din acest vast domeniu, comparând, judecând, gândind. Concluzia este una demnă de aforism: „În lumea noastră există religii, culte și biserici, dar fiecare... cu Dumnezeu ei! Ne întrebăm, firește, care e calea dreaptă și ce învățătură ne duce către ea? Încerc să îți expun părerea mea! *Eu am un singur Dumnezeu!* Nu e catolic, ortodox, hindus, șit, mahomedan sau protestant. *E Dumnezeu!*”

Întregul volum conține un mesaj solar, optimist, așa încât oricine l-ar citi, devine mai bun, mai știutor, mai împlinit. Este o filozofie a optimismului vieții, o lecție a alegerii binelui, chiar trecând prin încercări grele. Este o terapie a vindecării aici!

„*Lată de ce oamenii adevărați dovedesc prin fapte o bunătate aparte, un altruism prin care s-au îmbogățit mereu. Viața noastră, o pendulare între răsărit și apus, ar trebui să ne facă mai buni și mai generoși. Doresc să-ți fac o mărturisire de credință: deși sunt plin de orgolii și păcate (vai, cine nu le are?) intenționez să nu mă mai cert cu nimeni. Mi-e teamă că nu voi mai avea timpul să mă și împac... Cândva a spus-o literatul nostru, Nichita Stănescu.*” Eșul „Despre tinerețe, iubire și bunătate” p. 83.

Confesiunile adresate direct cititorului, de parcă am sta de vorbă la o cafea sorbită calm, cu înțelepciunea anilor trecuți, doar suntem din generații apropiate, fac din discursul profesorului, nu unul didactic, ci unul al privilegiatului ascultător al unei povești de viață exemplară, din care avem indirect a învăța să ne definim singuri viața prin bunătate și iubire. Înlățător! Nicio pagină, niciun temei, niciun reper din această carte nu sunt de pierdut! O mare pierdere ar fi doar răsfoirea cărții, iar cei care au achiziționat-o deja să fi trecut ca găscă prin apă prin ea, mulțumiți că o au în bibliotecă și atât. Cartea trebuie citită integral, pentru că reflectă cam toate aspectele importante ale sensului vieții.

Lată, despre educație, cam ce principiu aplica tatăl autorului, acum două generații în urmă și sunt convinsă că vă veți regăsi în cuvinte părinții și bunicii: „*Pe copiii mei i-am învățat, în primul rând, să muncească și să se străduiască a fi corecți. Învățătura, nu atât teoretică, ci mai ales practică, după exemplul pe care l-am oferit o viață întreagă și încă... îl mai dau și acum. Fiecare să pretindă ce i se cuvine, dar numai după ce, mai întâi, a dat ceea ce i se pretinde și dacă e posibil, mai mult decât i se cere.*” - Eșul „Despre păcatele și capcanele tinereții”, pag. 89.

Spre deosebire de multe cărți pe care le-am recenzat și din care am citat selectiv sau ce mi-a părut semnificativ, cu mesaj important sau caracteristic autorului, aici, din această carte mi-ar prii să o citez filă cu filă. Nu am cum selecta, căci la fiecare eseu, în fiecare parte găsesc adevăr, găsesc demnitate, găsesc dragoste de oameni, de învățătură, de meserie. De pildă, vorbind tot despre educație, povestește domnul Horomnea, mai multe episoade cu doctorul docent **Dumitru Rusu**, care ne-a onorat cu deschiderea cursului nostru festiv, ca boboci universitari în anul 1976.

După al doilea război mondial, în treaga Europă a suferit dramatic, și România la fel, și învățământul românesc, așijderea. Profesorul **I.N. Evian**, autorul celebrei **Teoria Conturilor** a trăit epurarea nedreaptă a luptei de clasă, fiind exclus și trimis la pensie înainte de vreme, de către chiar studenții lui deveniți activiști de partid. Tânărul profesor Dumitru Rusu l-a căutat și l-a găsit undeva la țară, în condiții mizere, pe el care strălucise cu eleganța și rafinamentul ținutelor sale. Lată un dialog, deloc banal, relevant nouă, celor care am trăit în ambele sisteme:

„-Dumneavoastră aici, domnule Profesor Evian? Cum se poate? Ce faceți aici?

- E simplu, dragul meu. Întotdeauna am iubit logica. Și de aceea încerc o ultimă soluție...

- Nu vă înțeleg. Vă rog să fiți mai explicit.

- Te-am ascultat și sper să fie o lecție de bună cuviință. O viață întreagă am căutat să educ și să cresc oameni și caractere. Spre marea mea mahnire, de cele mai multe ori au ieșit niște porci. De această dată, am început să cresc porci, cu unica speranță că poate vor ieși, în sfârșit... oameni.” (Eșul „*Sindromul datornicului, o boală a tineretului de azi?*” pag. 10.)

În datele biografice, realizările sale profesionale ca un veritabil combatant a mediului academic exercitat timp de peste patru decenii, în locașul academic cel mai vechi din țară, Emil Horomnea nu scapă analizei statutul ignorantului, ubicuu, cu păreri ieftine și proaste despre tot, chiar dacă incultura și fala îl caracterizează. Trăim un timp al puterii ignoranților, mai bine zis al prostiei ajunsă la rang de conducător:

„Nimic nu m-a deranjat mai mult decât tupeul deșăntat al individului neinforma, needucat, iar uneori chiar agramat. M-a iritat la culme dezinvoltura specimenului ce exprimă atâtea păreri, dar totuși... nicio singură idee. Fără îndoială prostia nu suportă în apropierea ei inteligența și cu atât mai greu, genialitatea. Prostia este odihnitoare, îți lasă mintea în repaus. Lipsită de căutări și de eforturi, ea se complăce în stagnarea unei

vieți comode, liniștite.

Privind la lumea zilelor noastre, observ că, uneori, eroii de ieri au devenit contestații de azi, iar mișeii de altădată s-au transformat în port-drapel, în oameni de onoare. Nu voi putea înțelege niciodată încotro mergem, spre care zări, spre care azimut și, Doamne, sub bagheta cui?! În comedia **Prea multă minte strică**, scriitorul Aleksandr Criboedov lansa, la vremea lui, un mesaj bizar: *Te-ai născut deștept, să te pregătești de*

suferință!” esul **Despre tupeul ignorantului**: „Ne sutor ultra crepidam” – pag. 139.

Aș vrea să subliniez faptul că fiecare pagină, fiecare eseu, fiecare capitol al volumului ar trebui menționat ca mesaj, ca îndemn, dar și ca stil literar, liber, de confesiune, apropiat sufletului, convingător. Descrisă de către profesorul universitar doctor inginer **ION BOLD** în cuvinte introductive drept o manifestare a unui om „liber, cumpătat, echilibrat, ordonat și rațional păstrând drept cea mai statornică pasiune, studiul și scrisul, transformând ideile în sentimente care trăiesc dincolo de noi.”

De aceea, las la liberă lectură întregul volum nu înainte de a vă deschide apetitul lecturii cu câteva fragmente menite a vă stârni interesul. Autorul ne dăruiește fragmentele remarcabile ale unei experiențe existențiale exemplară, constituind astfel model de viață și de carieră, model de luptă cu vicisitudinile inevitabile ale căii spre succes.

„Avem mereu de învățat din ceea ce ni s-a întâmplat, dar, în același timp, din strălucirea unor oameni luminați, piscuri semețe de curaj și limpezime a minții.” **Partea a II-a, Întoarcerea la rădăcini**

Când, copil încă fiind, lecturezi opera lui Voltaire, Hugo, Goethe, Iorga, **Memoriile lui Napoleon** sau **Contractul social** al lui Rousseau, calea este sigur trasată spre înțelegerea lumii, dincolo de sistemul în care ai trăit vrând-nevrând. Confesiunile despre părinții viețuind în vremuri politice tulburi, dar pe care avem datoria să-i iubim chiar dacă nu se mai află aici cu noi, ci Dincolo, despre copilăria în care „foamea frica și nesiguranta sălășluiau din plin în casa părintească”, dar cu întâmplările hazlii inerente vârstei poznașe, urmate de foamete, de calvarul sărăciei și disperarea părinților.

Apoi deceniul negru și absurd care a trimis la închisoare și la moarte mii de oameni, trăit de toți părinții și bunicii noștri și despre care s-au scris mii de pagini, l-au marcat și pe tânărul **Emil Horomnea**, căci „istoria a fost cu unii mai crudă decât crezi.” Apoi, amintirile din **Dragoste cu năbădăi, De ziua tatei..., Amintiri despre iubirile tinereții..., Idilă între Miss și...un infatuat, Un scurt dialog cu tinerețe** sunt povestiri și din tinerețea unei întregi generații, pe când iubirea era mai presus de dorințele carnale sau de cele pecuniare. S-au dus, dar savoarea lor rămâne într-o lume mai bună! „*nu-ți reproșa niciodată trecutul! Oricum, el s-a întâmplat deja! Cel mult, învață din fiecare lecție de viață și încearcă să zidești, cu încredere ziua de mâine. Și dincolo de toate, te rog să mai reții un adevăr: nimic din ceea ce ni se întâmplă nu este-ntâmplător!*”

Despre profesia milenară, contabilității, în **Partea a III-a** a volumului, profesorul emerit **Emil Horomnea** se află în lumea rezervată de destinul său, făcând o incursiune profesionistă atât în istoria acestei profesii cât și în tainele aplicării ei în condiții optime. După propria considerație, acest capitol este un „omagiul pentru Marea familie a profesiei contabile din România”.

Trebuie să menționez, în această recenzie, un citat prin care onorez pe profesorul doctor docent pe care am avut privilegiul de a ne fi profesor și deschizător de drum, Dumitru Rusu: „Școala contabilă românească a tradus integral, a avut onoareă să traducă integral lucrarea savantului italian **Luca Paciolo**, grație Școlii contabile de la Iași și Profesorului doctor docent **Dumitru Rusu**. Probabil unii dintre dumneavoastră l-ați cunoscut, cu mulți ani în urmă, pe adeptul înflăcărat al devizei: „**Cultura înainte de toate!**”. Da, am avut onoare și privilegiul de a-mi fi profesor!

Emil Horomnea - O Viață dăruită Școlii

(Continuare din pag. 15)

Despre *Partea volumului* dedicată învățământului actual, intitulată „*Reflecții asupra Școlii Românești și-o singură întrebare: Quo vadis?*”, autorul demonstrează o implicare profundă în schimbările și eșecurile pe care le trăim, împreună cu noile generații de elevi și studenți, departe de principiul prin care „*Scoala cea mai bună este aceea care te învață să înveți în cultul muncii, al iubirii și al onestității.*”

Așa am fost noi învățați, așa am muncit 40 de ani și mari traume trăim cu ceea ce se întâmplă azi în educație, rezultatele dezastruoase văzându-se la tot pasul.

Ici-colo, copii supradotați au rezultate prestigioase la olimpiade internaționale, numai bune de sarcasmul majorității agresive, inculte, dezinteresate de învățământ.

Neliniștile profesorului, date de actualitatea educației azi ar fi:

– „Abandonarea și marginalizarea culturii generale;

– Promovarea unor schim-

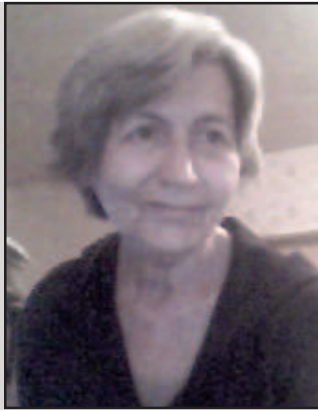
bări continue și fără noimă, schimbarea de dragul schimbării, într-un mimetism numai pentru a fi în rând cu cei ce se pretind modele, dar nu-s neapărat!

– Cultivarea omului robot, lipsit de spirit și umanitate și, implicit, de propria personalitate.”

Despre soluțiile propuse de profesor, despre ce principii temeinice ar trebui să se aplice în educație, las cititorii cărții să învețe, dar nu numai ei ci și autoritățile implicate în dirijarea și îndrumarea noilor generații. Un singur îndemn voi cita, ca reper: „*Piatra de temelie a unui neam se așază, în primul rând, pe experiența celor dinaintea noastră, căci nimeni nu se naște învățat.*”

Așadar, am citit o carte de căpătâi, o carte cât o viață dedicată educației, meseriei, bunelor maniere și bunului simț, o carte de impresionantă cultură generală, erudiție, menită să ne mențină energia, întrebările, dar și găsirea de noi soluții aplicabile contemporaneității cât nu este prea târziu. Acest volum aduce împlinire spirituală! Vă mulțumim, profesor drag!

CARMEN FOCȘA

Când nu vorbim despre baladă, sau poeme de mare amploare în care pasajele intens lirice alternează cu cele epice, eventual, cu inserții de dialog, poezia este, prin ea însăși, un monolog menit să sugereze trăiri, sentimente, filtrate prin maniera de abordare a autorului. Această definiție se regăsește în versurile cuprinse în volumul **FĂRĂ ANESTEZIE**, semnat de **Carmen Dora Steinhagen**, apărut în 2025, la Editura Bifrost.

Poezia care dă titlul volumului este o mărturisire despre autocunoaștere și efortul evoluției spirituale: „Mă cioplesc singură, pe viu, fără anestezie”. Refuzul comodității, al retragerii din calea dificultăților-condiție a drumului spre desăvârșire: „Nu mai vreau să îmlânzesc clipa, / Nu-mi mai trebuie răgazul molatec”.

Sentimentul dorului, greu de tradus în limbaj comun, se întrevede pe tot parcursul poemelor. Absența, pierderea, dispariția persoanei asupra căreia se proiectează sentimentul de dragoste la maximă intensitate, se resimte ca un anotimp etern, în care predomină frigul-cel fizic, în paralel cu cel interior, al neputinței de a depăși suferința: „Și tu tot mai iarnă îmi ești, / Și viscol, și ger, și polei... / Și ninge bezmetic de ieri, / Fără să-mi dai un răspuns. / Doar albul ne-ngheață pe rând / Și smulge din pași, din cuvânt / Din tot ce credeam că mai sunt” (*Iarnă îmi ești*). Tonalitățile bacoviene se

DRUMUL SPRE DESĂVÂRȘIRE

regăsesc în majoritatea poemelor volumului, inclusiv în „Fără iubire”: „Știi, Doamne, de ce mi-e teamă? / Că într-o zi o să-mi înghețe și mie sufletul, / De la atâta urât, / viclenie și lipsă de căldură...”. Este invocată divinitatea, în neputința de a gestiona suferința: „Ce să fac, Doamne, cu lacrima din suflet? / Să mă așez cuminte și să tac / Când îmi vine să urlu? / Și cu furia asta ce să fac?” (*Urlet*). Uneori, dragostea se conturează pe plan imaginar, într-un elan adolescentin: „Nu m-ai privit în ochi / Nu ți-am mângâiat părul, / Nu mi-ai atins mâna, / Nu știu cum zâmbești, / Nu ți-am auzit glasul...” (*Poveste de dragoste fără nume*).

Sondarea cotloanelor ascunse ale sufletului implică întrebări absolut retorice, care permit o multitudinea de ipoteze: „Ce se întâmplă să fiu?! / Întrebări multe, tipătoare? / Ce perversitate de situații! (*Se întâmplă să fiu*).

Sonoritatea unui vals pornit dintr-un gramofon întregeste o imagine dezolantă, cu personaje în atitudine stranie, acordurile valsului fiind întretăiate de tipătul unei păsări, imagine sugerând finalul unei lumi, în acord cu trăirile care au străbătut-o: „Numai gramofonul se mai rotește, trist, / Valsează pentru ultima dată” (*Vals trist de toamnă*). Începând cu titlul, acest poem -și nu numai-arată o marcantă influență bacoviană, despre care am mai amintit, deși poeta are capacitatea de a-și marca personalitatea- una dotată cu forța de a transfigura drama într-o nouă existență, pliată pe noua realitate: „Fiecare ureche care mă auzea, erai tu, / Și fiecare privire care mă vedea, erai tu... / Vorbele se împleteau în șiraguri / Nesfârșite podoabe de grație, / Sfâșietoare rugăminți de iubire.” (*Povești despre tine*). Nostalgia se proiectează și se întregesc într-un decor autumnal: „Pașii mei căutau urmele pașilor tăi / Într-o trăire de sep-

tembrie galben” (*ULTIMA DATĂ*), sau într-un decor de basm amintind de Eminescu și a sa „pădure de argint” (*ĂȘTEPTÂND INOROGUL ALBASTRU*). În general, poeta este reținută în etalarea unei palete coloristice diverse, căci sobrietatea stilului indică o asimilare benefică a poeziei clasice dar și a postmodernismului în egală măsură, economisind epitetul, în favoarea evidențierii unei muzicalități intrinsece.

Poezia acestei autoare-din păcate, până acum, necunoscută publicului larg-seduce prin cursivitatea discursului, prin abilitatea de a transforma suferința într-o cale de autocunoaștere, efort la care îl face partaș pe degustătorul de poezie adevărată.

Printr-o întâmplare benefică acestui volum, poeta este totodată autoarea copertei și a ilustrațiilor-în perfectă concordanță cu întregul conținut, despre care scriitorul Ion Popescu Brădiceni, arată, în prefață: „*Carmen Dora Steinhagen* se exprimă elegant și litotic, într-un regim transparent specific, evident, mai degrabă atitudinii transmoderniste decât „sarcasmului” postmodernist.”

DANIEL LUCA

Umorul la el acasă

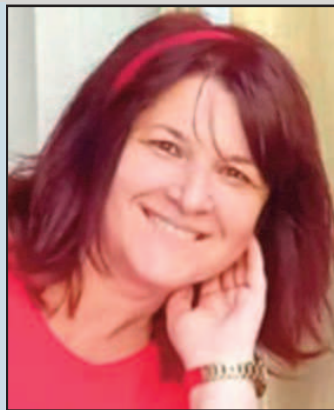
sinistre de hienă / Sau urlu în călduri ca un șacal” – *Iubirea mă transformă-n animal*).

Dar dezamăgirea în dragoste poate veni chiar din teama de a iubi („Ești necesara cuminecătură / Sau doza cea letală de venin / Doar gândul tău în minte o să-l țin, / Să văd de ești absint sau cianură ... // Nainte să mai iau o-nghițitură” – *Vin pelin*).

Autorul nu se limitează însă doar la individ, ci ia în răspăr și racilele sociale, precum imposibilitatea avansare din cauza unui șef incompetent și obtuz („Și-l rog pe Domnul, cu aplomb vocal, / Ca șeful meu să fie avansat ... // Să scap de bolovanul detestat!” – Un nou Sisif), falsitatea celor aflați la putere, care una zic și alta fac („Mă-ntreb ce aș putea să mai creez, / Când toate-n lumea asta merg pe dos. / Cuvintele sunt parcă de prisos / Și sună fals, haotic, fără crez” – *Dilemă*), asemănarea acestora cu niște proci nefiind deloc întâmplătoare („Plini de bani, cu vilă și mașină, / Sus, în fruntea țării cățărați, / Sunt godaci ce nu ajung cârnați / Și imuni la pesta porcină ...” – *De Ignat, mor porci ce nu au vină*). Iar pentru oamenii obișnuiți, rămâne doar visul de mărire („Visez să am o rentă nesimțită, / Ca gușterii din sumbra camarilă, / Cu conturi bur-dușite, iaht și vilă, / Ce-mprăstie venin și doar profită ... // Aș vrea să mă transform într-o reptilă” – *Aș vrea să mă transform într-o reptilă*).

Exceptând, poate, dacă vor lăsa bunăcuviința de-o parte pentru a o înlocui cu ipocrizia. Rondelul lui *David Valentin* își dezbracă sensibilitatea la vestiare și vine în fața cititorului îmbrăcat în zale, gata de luptă, cu un haz necruțător și ascuțit.

ELA NICOLAU

DESCULȚ PE APĂ

Fetița încălță norii din lipsă de ocupație, apoi îi probează până răsare soarele.

Așa crede c-o ajută pe mama să uite cât poartă la suflet. Ochii mamei sunt desculți și, fără măsură, calcă lumea.

Ea are nevoie de brânțuri pentru pașii care i-au mai rămas.

ISAIA

Îmbracă aerul în costum de nuntă

și-i pune butonii de sărbătoare. Ea netezește voalul mântuirii și urcă pe el ca pe-o scară. În lumina din verighete își oglindește teama nescăzută. Mireasa odihnește în altar și-ncepe să dănțuiască.

EURITMIE

A amestecat două nuanțe de oja și a rezultat o poveste semipermanentă: Un băiat dă răbdarea la o parte și o izbește de pereți. Ciufulește protector lațele serii pentru a le smulge promisiuni lucioase, cade la picioarele gândului și-l dă cu sare grunjoasă, poate nu mai apune. Dispariția din oglindă îl face să-și înfigă unghiile în lacul de cioburi.

NEÎNCUMETARE

Sâmbăta e un copil ce rabdă mirarea și-i stropește umbra cu lacrimi. Adoarme în plânșși lumea îi este iertarea ce merge de-a bușilea. Ascultă colivia și-ncepe să gângurească. Culoarea orelor se estompează până la absență, iar întunericul e premergătorul său cu care înaintează spre duminica eternă ce nu va veni niciodată.

Alecsandriada 2025 istorie, cultură și emoție

Revenim cu alte date privind Reuniunile Culturale din intervalul 5-7 iunie 2025, din orașul Târgu Ocna, mai precis cu implicarea Primăriei, a Centrului Cultural „Ion Talianu”, a Colegiului Național „Costache Negri” și a Școlii Gimnaziale Nr.2, precum și a Salinei Târgu Ocna. Deschiderea oficială a fost realizată de Dumitru Brăneanu, poet și președinte al filialei Bacău a Uniunii Scriitorilor din România, care a transmis un mesaj de bun venit și încurajare. Invitată pentru a da startul momentului literar-artistic, doamna Georgeta Nechita-Burculeț a motivat prin discipolii ei frumusețea poeziei și muzicii românești. Au urmat Cecilia Moldovan, cu date despre prietenii lui Vasile Alecsandri, Liviu Chiscop, vorbind despre arborele genealogic al familiei Cozoni, Ioan Dănilă, care a afir-

mat cu tărie că poetul s-a născut în Bacău, la 14 iunie 1818, citându-l pe criticul și istoricul literar Alexandru Piru. Este singurul an care deține document. Am auzit vorbe frumoase despre revistele de cultură „Bucovina literară”, „Salonul literar”, „Plumb”, „Ateneu”, „Spații culturale” ș.a. și am auzit scriitori citind din creația proprie: Maria Nicolai, Petru Botezatu, Marieta Rădoi, Ecaterina Petrescu-Botoncea, Viorel Dinescu, Tina Tamaș, Gina Zaharia ș.a.

Festivitatea de premiere, prin efortul direct al Uniunii Scriitorilor din România – filiala Bacău și al Primăriei orașului Târgu Ocna, a devenit o celebrare a valorilor culturii române. Parteneri au fost Universitatea „Vasile Alecsandri” din Bacău, prin Societatea Cultural Științifică „Vasile Alecsandri” și în asociere cu Consiliul Județean Bacău, iar sponsor, Evergent Investments.

- Premiul Național „Vasile Alecsandri” Opera omnia – **Viorel Dinescu**
 - Premiul „Vasile Alecsandri” pentru Poezie – **Alexandru-Ovidiu Vintilă**
 - Premiul „Vasile Alecsandri” pentru Proză – **Viorel Savin**
 - Premiul „Vasile Alecsandri” pentru Critică și Istorie Literară – **Valeria Manta-Tăicuțu**
 - Premiul „Vasile Alecsandri” pentru Performanță Publicistică – Revista „**Ateneu**”
 - Premiul „Vasile Alecsandri” pentru Promovarea Culturii Românești în Bucovina de nord și Basarabia – **Cristinia Paladian** (Cernăuți)
 - Premiul „Vasile Alecsandri” pentru Management Cultural – **Ion Machidon**
 - Premiul „Vasile Alecsandri” pentru Promovarea Istoriei Locale și Regionale – **Corneliu Stoica**
- Juriul: **Petronela Apopei, Florentina Stanciu, Cornel Galben** (președinte)

CORNELIA-ELENA SANDU

MIHAI MERTICARU

SONET PSALM

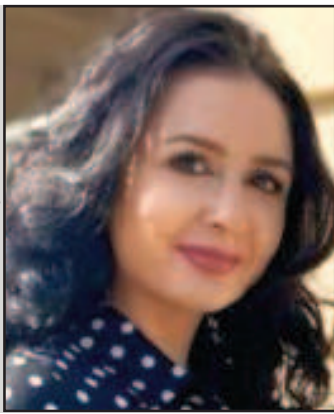
Răspunde-mi, Doamne, unde să Te caut?
Că veșnicul Tău chip mereu s-ascunde.
Oriunde-i fi doar gândul Te pătrunde.
Când cred că Te-am găsit, rămân în aut.

Arată-Te-mi doar câteva secunde
Cântând un imn la orgă sau la flaut
Sau stând de vorbă cu un argonaut
Ori mergând pe apă, pașind pe unde!

Întinde-ne o mână printre astre
Din ochiul Tău, trimite-ne o rază
Să coloreze sufletele noastre

Precum florile ce zâmbesc în glastre!
Luminează nopțile ca-n amiază
Și nu ne pierde de sub a Ta pază!

**MARIA-LOREDANA
PLEȘCA**

Chiar din moși strămoși ni s-a zis că *nu te juca cu focul, ca ai să te arzi*. Până și **Aristotel** în *Retorica* sa a expus tripticul *ethos-logos* și *pathosul* (mai ales!), tocmai pentru a înțelege ce rol au acești factori în cotidian. Nu a fost de ajuns, căci pe urmele lui s-au poziționat Quintilian și Cicero, preluând acești piloni ai persuasiunii și valorificându-i în tratatele lor. Pesemne că nici etimologia cuvântului *pathos* nu ne-a convins că trecerea de la *suferință la dorință* (și invers) este la doar o aruncătură de băț. Totuși, toate aceste instrumente afiliate etimologiei ne-au arătat că termenul *potos* vine din neogreacă, *páthos*, semnificând „însuflețire pasionată”, dar și „afectare”, „artificialitate”, „grandilocvență” (**DEX** 2009). Așadar, când cineva spune că iubește ceva (sau pe cineva) cu *potos*, avem tot dreptul să-l acuzăm de manierism. În schimb, ceea ce este cu adevărat îngrijorător este faptul că, în MDA2 (2010) primele două sensuri fac referire la „ură”, „ciudă”, mai apoi la „însuflețire pasionată”. Alarમેle îngrijorătoare deturnate în urma acestor dezvăluiri ne determină să înaintăm și mai mult cu explicațiile, descoperind un alt verb din greacă, relaționat cu *potos*, și anume, *paschein*. Conform instrumentelor grecești (ne spune **William D. Mounce** în *Greek for the rest of us*), *paschein* semnifică „a suferi, a îndura”. Așadar, *potosul*, pasiunea și dorința implică și... *suferința*.

În această stare de fapt ne face cu ochiul și un alt termen, *patimă*, cu origini tot din neogreacă, *páthima*. Astfel, în **DEX** (2009), *patima* reprezintă un „sentiment puternic și violent care copleșește pe om, întunecându-i adesea dreapta judecată”, iar apoi, prin extensie, „pasiune, iubire excesivă pentru ceva, pornire nestăpânită, *suferință morală*”. Iar ca să mă credeți pe cuvânt, ne sare în ajutor și MDA2 (2010), demonstrându-ne că *patima* este o „nenorocire”, un „necaz”, o „suferință fizică la care este supus cineva „caznă”, „supliciu”, „tortură””. Prin urmare, aceste preocupări iau forma unui avertisment de neclintit: nu cădeți în *patimă*, fie ea de orice fel, a băuturii, a jocurilor sau chiar a iubirii! Așadar, *patima* în limba română este o sabie cu două tăișuri, având o dublă *ipostaziere*: fie este *suferință*, fie *dorință intensă*. Doar nu degeaba religia creștină ne-a adus la cunoștință *Patimile Mântuitorului*, cu referință la „suferințele îndurate de Iisus Hristos”. Totodată, să nu uităm nici de *Săptămâna Patimilor*, care semnifică „săptămâna dinainte de Paști, Săptămâna Mare”. (Scriban, 1939) Și ca să ne îndreptăm și spre sfera patologiilor „închinată” durerii și suferinței, există o boală, ce e drept, uitată undeva în negura timpului (și bine că a fost uitată!), și anume, *patima de picioare*. (Scriban 1939) Așadar, *pătimașul* intră în postura „pasionatului” sau „bolnavului”... sau în ambele, dacă îl țin picioarele, și nu cade în *patima de picioare*! Dar când

De la suferință la dorință

cineva vrea să facă acest lucru de bunăvoie, aflați că el se împătimește, cu alte cuvinte, își trezește o pasiune sau se viciază. Cum spunea un bătrân de-al nostru – *și-o face cu mâna lui*. Și cât de chinuitoare par a fi *patimile* despre care vorbea Octavian Goga în *Rugăciune...* „Alungă *patimile* mele,/ Pe veci strigarea lor o frânge/ Și de durerea altor inimi/Învăță-mă pe mine a plânge.”

În altă ordine de idei, oare este *patima* atât de istovitoare precum este *munca*? E drept că pentru oricine *munca*, indiferent că vorbim despre cea fizică sau intelectuală, nu este traversată de impulsul relaxării, ba dimpotrivă. Cu un voios apetit etimologic, aflăm că, într-adevăr, noi chiar nu facem *nazuri*, deoarece *munca* semnifică „durere, suferință, chin”, după modelul slavon. După cum puteți intui, slavii sunt răspunzători pentru acest fapt, căci de la ei avem noi această îndeletnicire dureroasă (din slava veche, *monka*) (**MDA** 2 2010). Constantele socioculturale ale timpului ne-au indus ideea că *munca* poate fi mai mult decât un *chin*, putând fi și „un mijloc, un instrument de tortură” (**MDA** 2, 2010).

Slavă Domnului că accepțiunea aceasta a termenului *muncă* este învechită și populară, făcând parte din veacuri de mult stinse, astfel încât putem *munci* astăzi în voie, cât ne dorim, fără să fim apostrofați că adoptăm metehnele masochiștilor!

În schimb, ce spuneți dacă muncim cu *pasiune*? Diferențe notabile din această perspectivă nu sunt, căci *patima* și *pasiunea* conlucrează, însemnând, de asemenea, atât „entuziasm”, cât și „viciu”. De asemenea, ca să ne convingem de acest lucru, aflați că *pasiunea* mai are și un alt înțeles, care poate părea neobișnuit: „compoziție muzicală bazată pe narațiunea evanghelică a *patimilor* Mântuitorului.” Dar ceea ce face ca totul să fie și mai provocator este faptul că, dacă vă vine să credeți, termenul *pasiune* nu mai este trimis de către greci, ci de către latini (din latinescul *passio* – *onis*). Pe aceeași filieră continuă francezii și germanii cu „*passion*”, spaniolii cu „*pasión*” etc. Și latinii, precum grecii, au un verb pentru „a se chinui, a îndura”, pornind de la *pasiune* – „*patior*”. Dacă sensul standard pentru *pasiune* este „*dorință intensă*”, în accepțiuni mai vechi semnifică „durere, suferință”. Să știți că atât româna, franceza, spaniola și toate limbile romanice, cât și limbile indo-europene, experimentează astfel de emoții și sentimente.

Așadar, haideți să ne imaginăm un tunel al timpului, și să trecem dincolo de faimosul Turn Babel; astfel, nu ne-am mai mira de ce *patima* din limba greacă are aproape același înțeles cu *passio* din limba latină.

Consacrând alianța dintre *vechi* și *nou*, ne punem întrebarea: de unde și până unde suferința, durerea, este atât de mult legată de dorință, entuziasm, aspirație? Ba mai mult, care este explicația suprapunerii dintre suferința fizică și cea sufletească? Apelăm, din nou, la asistența latinilor, punându-ne la dispoziție un alt verb, edificator investigației noastre etimologice. Este vorba despre *patere* care semnifică „a fi deschis”, iar prin extensie, „a fi vulnerabil” (vedeți ce spune și *etymonline*). Oare, într-adevăr, o rană fizică, *deschisă* egalează o rană sufletească? Dacă a fi *pasionat* înseamnă să fii deschis,

vulnerabil, acest lucru generează riscul de a fi, totodată, expus la suferință. Astfel, cu cât pasiunea se intensifică, cu atât gradul de suferință crește. De altfel, și **Descartes**, în *Pasiunile sufletului* punctează această teorie. Chiar Constantin Brătescu, în studiul introductiv al acestui tratat, menționează că „pasiunea se caracterizează (cum rezultă și din etimologie: *patior*, a suferi, a îndura) prin aceea că sufletul suportă acțiunea unei cauze exterioare.” (**René Descartes**, Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1984, p. 22) Astfel, asemenea rănilor fizice, provocate de surse exterioare, și *pasiunea, dorința* sunt integrate în această dinamică, fiind generate de factori externi. Dacă aveți de gând să vă însușiți o dragoste născută dintr-o *pasiune* arzătoare, luați-vă toate măsurile de precauție; aceasta devine caustică, rănește și zvâcnește asemenea unei răni fizice profunde.

Dar țineți minte, și dați-le de veste și altora, că *dorința* nu trece la *suferință* pentru cineva care știe că „cel care își domină pasiunile este un stăpân, iar cel care le servește, un sclav.” (**Proverb englezesc**)

Un Picasso pe peretele mării

pe faleză
pe oriunde se trece
pași căzuți în capcane
sigilați în ierburi, transformate-n
marșuri miraj

miraj
orologiul din târg alunecă
umbre lovesc orele-n amintiri
minune! ferestrele se deschid larg
noduri – joc de Lacrosse

noduri – joc de Lacrosse
în praf... în nisipuri
există bărci în deșert?
plutește – alunecă –
ascunde tăcerea dincolo de dune
suc de murături

suc de murături lemn plutitor
pescăruși morți acolo pe surf
„Auzi oceanul plutind înderivă?”
lovind

lovind
înainte sau după
azi duce-n brațe ziua de mâine
rămășițe pe nisipuri, pe pietre,
pe trepte-n pași pe faleze

spațiu

delirant
o lună din căpșuni
plutește pe-o mătură amintiri
casa noastră cea cu fațada italiană
din mijlocul livezii
de cireși în fruct acolo
o ceață adâncă îneacă
ferestre cu obloane pliate
tufișuri de spini ce-ascund
de-ndrăgostiți fantome trecute
în camere cu tavanul înalt
iluzii alunecă-nfășate
fantomе într-un tranzit virtual
sunt prinsă pe-o platformă
de reacții documentare
pe mobilă sunt fotografii lipite
în timp și oglinzi ce reflectă obiecte
indiferente atât de singure sunt
zidurile astea
sufocate-n miros de transpirație
și ceară de albine
aerul e greu de sforăit din generați
multiple acolo
timpul rămâne ferecat în mintea
mea

**MARIANA
ZAVATI GARDNER**

TINCUTA
HORONCEANU
BERNEVIC

Familia creștină - între modernitate și tradiție

La tradițiile neamului său. Și această revenire închide cercul.

Dar, ne punem întrebarea firească, în societatea de azi mai reprezintă familia același cuib la care fiul risipitor se poate întoarce? Nu a generat cumva societatea aceasta care pare uneori în derivă, un altfel de om, cu o altfel de gândire? Se pare că da. A apărut, din păcate, un astfel de om și anume **Omul recent** de care ne vorbește H. R. Patapievici și care, potrivit scriitorului, nu mai are nevoie de tradiții. El pierde legătura cu cerul, cu verticalitatea și cu divinul, dar în același timp nici nu mai are nevoie de rădăcini. Omul recent își neagă, își suprimă trecutul, nu mai are nevoie de Dumnezeu pentru că își este suficient sieși. În ochii unui creștin acesta pare un păcat capital. Un păcat care poate fi interpretat ca o hulă împotriva Duhului Sfânt.

Când nu mai cauți extraordinarul în lume îl găsești mai totdeauna în tine. Ne-am obișnuit de mici, din copilărie, să ni se spună că trebuie să pleci în lume ca să-ți cauți norocul. Și eroii poveștilor noastre, atunci când le venea vremea, plecau departe de împărăție să-și caute și să-și găsească norocul. Iar după o vreme, când se săturau de norocul lor, când se obișnuiau cu acesta, se întorceau cu el sau cu amintirea lui, înapoi la vatră. Vatra însemnând meleagurile natale, casa părintească, împărăția tatălui, copilăria.

E foarte probabil ca fiecăruia dintre noi să i se fi întâmplat acest lucru: să pleci de lângă ai tăi, să te rupi uneori de tradiții, să devii un răzvrătit al sorții, ca în final, sămânța cea bună, pusă în pământ bun, să rodească. Fiul risipitor se întoarce întotdeauna la familie. Pentru el se junghie vițelul cel gras. Pentru el tatăl dă un ospăț. În cinstea revenirii lui se sărbătorește. El își cunoaște rădăcinile. Familia reprezintă cuibul din care a plecat. El se întoarce la credințele strămoșești.

Unul dintre Cele *opt* păcate capitale ale omenirii, de care ne vorbește Konrad Lorenz și care ar duce negreșit la dispariția culturii noastre contemporane și a omenirii ca specie, ar fi chiar sfărâmarea tradiției. Ce presupune acest lucru? Se ajunge acolo unde generația tânără privește spre generația în vârstă ca spre un grup etnic străin, nemaifiind capabilă să se înțeleagă din punct de vedere cultural cu ea. Ura dintre generații este un efect al lipsei contactului dintre părinți și copii, fapt ce duce la consecințe patologice încă din perioada de sugar. Nu e nevoie de tratate de psihologie ca să ne dăm seama că fa-

milia este leagănul, și cuibul, și forța protectoare care ne ține în viață, verticali și demni, că familia este liantul care face să dăinuie peste timp istoria neamului omenesc.

Din tradiție avem Sfânta Familie, cu dreptul Iosif, fecioara Maria și pruncul Iisus. Un model pe care îl cinstim toți creștinii și la care ar trebui să ne raportăm. Un model care ne arată clar forța acestei trinități pământești. Într-o familie mama este expresia dragostei, și a gingășiei, și a tot ceea ce înseamnă diafan. Tatăl este stâlpul, și baza, și forța protectoare, de neoprit, care-și apără cuibul. Iar copilul născut și crescut în această tradiție va deveni un om deplin, cu putere de a genera iubire și respect în jurul său.

Un om care va iubi viața și pe care te vei putea baza oricând.

De fiecare dată întoarcerea în sânul familiei ne aduce multă liniște sufletească. Sfântul Ioan Gură de Aur a numit-o „celulă a vieții spirituale”. Familia, ca o „mică biserică” la tinerete, devine o „mică mănăstire” la bătrânețe. Acolo se oblojesc rănile din războaiele vieții, acolo se spală rufele murdare, acolo se pun la cale povești de viață și se regenerează energii dătătoare de speranță și de rost. În familie îți găsești echilibrul. Ca să înțelegem că distrugerea familiei tradiționale poate avea ca scop chiar distrugerea acestui echilibru de care avem nevoie, copiii sau adulții, pentru a ne trăi viața într-un mod care să ne bucure inima și să ne înalțe sufletul către Dumnezeu. Ține de fiecare dintre noi, ca familia creștină să dăinuiască. Trăim cu nădejdea că sămânța cea bună va rodi în pământul potrivit și la timpul potrivit!

ADRIAN SIMEANU

Evenimente culturale

Criza internă de la mijlocu' vieții*

Ne-a vorbit despre ea, recent, psihoterapeutul bucureștean **Silviu Dragomir**. Absolvent de filozofie specializat până la urmă în psihologie, psihiatrie. În știința și doctrina lui Carl Gustav Jung, cu precădere. Studiind la Zürich șase ani. Nouă, azi, lămurindu-ne, fie și numa-n parte, unele probleme ale psihicului. Ce, susține el, are, mereu complexe lui. Misterele sale. Meandrele sale. Subtilități nenumărate și-o importanță nemărginită. În creștere de la o zi la alta. Pe măsură ce cunoașterea evoluează și ideile sporesc unele dintr-altele... Dragomir știe multe în domeniul psihanalizei și psihoterapiei. Având și-un cabinet în care primește oameni cu psihoze. Îi ascultă și stă de vorbă cu ei pendelete. Ca să-i înțeleagă și să-i deslușească pe interior. Strângând cazuistică duim. Utilă foarte.

Mai cu seamă la redactarea

cărții* pe care-a prezentat-o pe larg în expunerea sa. Explicând cum s-a născut și ce rost are, cu osebire, între specialiști. Păcat că nu i-am văzut în sală pe psihologi, medici, filosofi, juriști, profesori, scriitori, istorici, preoți, actori chiar. Cercetători locali în arhetipuri, *Oameni de cultură reală* că doar or mai fi și din aceștia pe plai argeșean. Ceva, ceva ar fi avut de învățat și reținut din expozeul bogat al editorului invitat...

Nu văd rostu', în context, al detaliilor lucrării în astă tabletă cu rol exclusiv de semnalare a evenimentului cultural piteștean. Ce s-a ales, neferice, c-o asistență modestă și nu demnă de laudă pentru concitadini. Ce mă face uneori să-nțeleg de ce gazdele urbei nu se zbat să-i aibă oaspeți pe Liiceni, pe Patapievici, Pleșu, Blandiana, Cărtărescu, Adameșteanu, Chifu, Mihăieș și alții atâția, străluciți știut, din varii colțuri de țară. Mie unul îmi fu de folos real întâlnirea. Mi-am îmbogățit bagaju' intelectual în domeniu, ceea ce nu-i de colea. Conving, în principiu, că viața toat-ar trebui să fie un șir imens de bune acumulări și nu de gânduri rele ce băntuie-n lume tot mai apăsătoare. Indiscutabil nefast. De acord, stimați cetitori?

***Silviu Dragomir, Mijlocul vieții**, Ed. Trei, 2023

ROMULUS-DAN BUSNEA

Despre ultimul număr al „Curierului Slănicului-Moldova”, la final de poveste...

Descopăr printre numele mai noi de renumiți medici slujitori ai stațiunii de-a lungul timpului, și pe cel al prof. univ. dr. Gheorghe Plăcinteanu, doctor consultant în stațiune, în sezonul din 1932. Gheorghe Plăcinteanu (1894 - 1982) a fost un medic chirurg obstetrician, profesor universitar, reformator și întemeietor de spitale. A fost căsătorit cu compozitoarea Mansi Barberis. Este fratele mai mic al profesorului universitar Ion Plăcinteanu și tatăl regizoarei Sorana Coroamă-Stanca și al medicului ortoped Gheorghe (Ginel) Plăcinteanu, acesta din urmă, medic și deținut politic, anchetat și condamnat la închisoare doar pentru că a avut o idilă cu fiica lui Gheorghe Gheorghiu-Dej, fapt care i-a adus și moartea, în urma îmbolnăvirii pe timpul detenției, la doar 37 de ani...

Iar acum, aproape de final, deși articolul „Good Bye” este unul republicat, o să revin la el, întrucât, într-un mod oarecum abscons, redactorul-fondator, M. Miereanu, își ia rămas bun de la Slănic și de la cititorii săi, probabil pentru totdeauna, sau poate nu, doar el o știa atunci, căci în ziar nu pomeneste nicidecum că totul s-ar fi încheiat: „Când pornesc în largul mării, zvânturată, șireată și pofitoare de corpuri umane, marinarii englezi le zic mamelor, soțiilor și amicilor care îi petrec, un călduros cuvânt de despărțire: 'Good Bye!' Nu e 'La revedere!', căci 'la revedere' înseamnă o sigură și curândă revedere, nu e nici adio, căci adio înseamnă la 'Dumnezeu' pe lumea cealaltă; ci e o mijlocire, o probabilitate de a se revedea și de a nu se mai revedea... 'Good Bye' îți zic și eu, dragul meu Slănic! Când iubești ceva, ea îți răpește ceea ce ți-e drag; când dorești ceva, ea te depărtează mai mult de la ceea ce râvneai; când visezi mai dulce, ea te deșteaptă din visul de aur, aruncându-te în realitatea rece și dureroasă... Mi-ești drag, locaș al păcii, pentru atâtea clipe de bucurie câte-am petrecut în tine.

Și tocmai de aceea, mi-e teamă că nu te voi mai revedea, vreodată!... Lăsându-te cu bine, îți zic așa cum zice marinarul ce se imbarcă pe vaporul ce se pierde-n zare: 'Good Bye', 'Good Bye'! Și-aici, povestea

acestui minunat ziar, crâmpiei din viața cea fost odinioară în acest colț de rai, pe care Dumnezeu l-a numit Slănic-Moldova, ajunge, după aproape trei ani de zile, la finalul său, o dată cu mulțumirile mele pe care le adresez cititorilor, prietenilor, colegilor mei de serviciu, personalului și conducerii bi-bliotecilor din Iași și Cluj, membrilor familiei mele, pentru răbdarea de care au dat dovadă (și care poate n-a fost în zadar) în parcurgerea acestor file, pentru imboldul și susținerea atât de necesare pentru a demara și finaliza acest nou volum, parte a unui important proiect de promovare a tot ceea ce a avut și are mai bun județul Bacău.

Am trăit în toată această perioadă momente sublime, cu repetate întoarceri în timp, care mi-au produs trăiri ce nu pot exprimate în cuvinte; am fost răvășit, uneori abătut, alteori exaltat, dar niciodată nu mi-am trădat iubirea față de Slănicul meu drag, așa cum o declara și minunatul redactor-fondator al ziarului „Curierul Slănicului-Moldova”, M. Miereanu.

Și n-o voi face nici de-acum înainte... Din contră, „Quod erat demonstrandum”, aș spune eu... Raportată la greutățile inerente editării unei publicații locale în acele vremuri, apariția ziarului slănicean, rămâne, fără îndoială, în istoria gazetăriei noastre ca un act de curaj și abnegație, susținut cu eforturi și sacrificii, pe care numai înfocați admiratori ai stațiunii l-ar fi putut îndeplini și duce la bun sfârșit...

Sper ca povestea acestui ziar, care va fi publicată în curând, să redescopere cititorilor plăcerea lecturii publicațiilor din trecut și să-i introducă în atmosfera tihnă, plină de armonie și binefaceri dintre cele mai diverse, care a caracterizat și a umplut atât de frumos, Slănicul-Moldovei, într-una dintre cele mai frumoase perioade ale existenței sale...

Așadar, se trage cortina, personajele poveștii se pierd ușor în negura vremurilor, scena rămâne pentru moment goală, dar să nu ne întristăm, cu siguranță, în curând, ea din nou se va umple, cu noi personaje și alte noi piese... În fața voastră, eu mă înclin și vă mulțumesc!

Era ora 2.40, înspre dimineața zilei de 24 mai 2025, când am scris despre ultimul număr al ziarului „Curierul Slănicului-Moldova” (apărut la 23 august 1932), care a încheiat și povestea sa.

Ce să mai spun, m-au copleșit emoțiile din plin, era și normal, căci iată, au trecut aproape trei ani fără două luni de când am scris și difuzat primul episod al unui serial maraton, prezentat în premieră națională, atât pe site-ul ziarului „Deșteptarea”, cât și pe cel al Serviciului Public Județean pentru Promovarea Turismului și Coordonarea Activității de Salvamont Bacău (din care fac parte și eu), respectiv „www.turism-bacau.ro”.

O să trec însă acum, la acest din urmă număr al ziarului, o să sar peste articolele republicate sau mai puțin importante și o să mă aplec asupra celor care au fost mai elocvente prin mesajul transmis. La rubrica „Slănicul medical”, apare în premieră, „Indexul apelor de la Slănic”, un text după lucrările profesorului și medicului Gheorghe Tudoranu, urmat de „Sfaturi pentru suferinții de ficat” oferite de dr. Eugen Spirt, medic balneolog la Slănic-Moldova și de o fotografie, tot unicat, care ne prezintă o cabină cu instalațiile de inhalatii din Inhalatorul stațiunii. Mai aflăm că distinsul profesor universitar și fost ministru, dl Ion Petrovici, împreună cu familia, se află din nou în stațiune, fiind găzduit la Vila „Teodoru”.

Despre filosoful, scriitorul, omul politic și profesorul universitar, Ion Petrovici (1882 - 1972), am amintit într-un episod trecut, când am prezentat prima lui vizită la Slănic-Moldova, petrecută în timpul copilăriei și evocată în cartea sa „De-a lungul unei vieți. Amintiri” (1966).

Nașul Fănuș

adus, că este lung drumul până aici, la Mogoșoaia.

— Măi finule, ce socru calic ai, măi băiete! se burzului brăileanul.

— Nașule, nu putea să care, că a venit cu trenul, săracul de el! zise Costel.

— Da... cu trenul, bietul de el! Lasă că trec eu pe acasă, nu-l iert, tot iau damigeana aia! amenință Fănuș și duse paharul la gură și trase o gură din vinul în-doit cu sifon.

La botez au venit toți prietenii tânărului tată, printre ei fiind Florin Petre, zis Scaloi Țiganu, Adrian a lu' Margareta, zis Motoretă, Iușcă Lucian, zis Bombonel, Vasile Simion, zis Botu, Constantin Vasile, zis Cucu, Kadri Aslan, zis Geană de porc, Ionel a lui Leana lu' Grosu, zis Manivelă, Ion Constantin, zis Chilică, Gică Nicola, zis Țapu, Constantinescu Alexandru, zis PISOI, dar și mulți alți invitați ai familiei Șerban, o familie respectată pe strada Bicericii, cum numeau strada Donca Simo, ce pornea din șoseaua București-Târgoviște, către Biserica satului, ctitorită de Constantin Brâncoveanu, la porțile Palatului Mogoșoaia, unde era Casa de Creație.

La masa festivă așezată într-un cort militar montat în curtea lui tanti Viorica, trona nașul Fănuș Neagu, care îi lua pe toți la mișto, fiind deja luat în gură, cum ziceau bețivii în jargon, astfel că era creată o atmosferă destinsă și veselă, unde cânta muzica pusă la un magnetofon Maiak.

Ion Dulgheru, prieten bun cu Ișpan, dar și cu Fănuș Neagu, avea înfățișarea unui tip de meridional, cu obrazul lung și bine coturat, părul blond și cârlionțat purtat în plete, cu ochii albaștri și pătrunzători, fiind mereu curat îmbrăcat, cu haine frumoase și în pas cu moda.

Ținuta și atitudinea lui de fiecare clipă, felul de a se purta cu cei din jur, arătau că are sânge dintr-o familie nobilă, iar când ieșea din casă, mereu elegant și parfumat, lucru care le băga-n boală pe fetele din jurul său și-i făcea invidioși pe băieți.

Când Anita, nașa, a auzit că bărbatul său, Fănuș discuta despre femei, s-a oprit din treabă, s-a apropiat tiptil de masa unde acesta discuta voluptuos cu noul venit, Ionel a lu' Leana lu' Grosu, ascultând toate destăinuirile bărbatului ei.

— Măi, Ioane dragul meu, ești cea mai stilată lepră din câte cunosc!

— Cum așa, măi nașule, de unde îți veni această infamă impresie?

— Vezi, măi finule, cât de stilat este comunistul patentat, și tu zici că ți-e frate!

— Nașule, Ionel este un adevărat prieten, fiindcă deseori m-a ajutat! rosti finul scriitorului.

— Sigur, finule! Eu i-am spus că plec la Calul Bălan, să iau un text de la un corector, iar bolșevicul ăsta mic i-a spus lui Mircea Micu, un alt boșevic, că sunt la degustat de vinuri la Valea Călugărească, la unul Aguridă, pe care-l știa el, măi finule!

— Dă-te mai încoace, să nu audă Nașa, că dai de belele! rosti prevăzător Costel Șerban.

— Prietene, Anita mea găsește mereu cel mai liniștit loc de observație!

— Nașule, cum așa, fii te rog atent și nu te juca cu nevasta, că este în spate!

— Finule, să știi că, în general, femeia are pe dracu-n ea, dar Anita îi are pe toți!

— Bravo, Fane, așa discuți de soția ta cea bună și înțeleghătoare, deci...

— Măi, Ioane dragul meu, cum ați putut să mă jupuiți de bani, ca la drumul mare, cu peștele care era jumătate umplut cu pietriș! schimbă Fănuș vorba.

— Stai așa, măi nașule, că o să vină autorul și-ți explică el... mai bine! zise Ionel.

— Finule, vezi ce diplomat este micul

securisto-comunisto-burgeo-moșieresc-ul ăsta?

— Nașule, Ionel nu este securist, este doar un mare dinamovist! adăugă Kadri Aslan, a cărei mamă lucra la recepția Casei de Creație, locuind în incinta unei vile de la intrarea către palat, cu sora lui, Atige, și părinții săi, vizavi de o altă angajată a Palatului, de Veta lu' Parghel.

Dar soarele zilei de vară care se anunța tot mai toridă, se apropie ușor un nor rebel, colorat în negru-vinețiu, întunecând pentru câteva clipe cerul peste sat și provocând o adiere călduță peste coroanele pomilor din jurul porții palatului. În cadrul ușii apărură Lenuța, cu pletele ei blonde și cârlionțate, purtând o jupă ce-i scotea în evidență picioarele-i grăsuțe, rotunde și cărnose. Se uita la toți din grup cu un aer nevinovat, și șopti soțului ei, Costel Șerban, zis Ișpan, cu glas mirat:

— Ce-au ăștia, măi, bărbate, de parcă se tot ceartă? întrebă femeia mirată.

— Nașul îl face pe Ionel, securist, iar bietul de el este doar... dinamovist, adăugă Turcu!

Când toate mesele au fost în totalitate ocupate, Fănuș Neagu a luat cuvântul și a mulțumit participanților, în numele lui și al finilor săi, urând tuturor bun-venit și poftă bună.

Un val de aplauze a inundat cortul, moment în care o trupă de patru fete a pătruns printre mese și au început să aducă bucatele pe platouri, urmate de alte serii, toți mesenii primind câte o farfurie care avea o gustare, după care a urmat păstrăv și un mix grill cu salată și garnitură de cartofi țărănești, urmată la final de un tort de ciocolată, în timp ce muzica tarafului deja celebru la Mogoșoaia, format din cei trei nedespărțiți lăutari, Ion Coașcă, Costică Țugui și Gheorghe Coașcă, care apăruseră de jumătate de oră, i-a acompaniat până seara târziu când s-a încheiat petrecerea.

Botezul a durat peste opt ore, timp în care proaspătul tată a stat la taclăle cu toată lumea, cu prieteni, vecini, rude și invitați, cu băieții din Colțul Parisului. Dar, numai unul dintre aceștia, Ionel a lu' Leana lu' Grosu, tinerii bunici, Vasile și Viorica Șerban, apoi la final, și Costel a mărturisit că dragul său vecin, Ion Dulgheru, este un prieten adevărat care mereu l-a ajutat și le părea rău că se termină botezul, unde se distrasere de minune.

— Nu-i nimic, domnule, vor fi și alte ocazii, că veți face nuntă, poate și un alt botez, așa că nu fiți triști. Apoi, nea Fane este mereu alături de noi, nu-i așa? rosti mios, dar cu adresă, Ion.

— Derbedeu dinamovist, ce tot spui acolo? întrebă Fănuș Neagu, împleticindu-se.

— Domnul, nașul lu' finu', eu vă respect și vă iubesc ca pe tatăl meu, spun de bine...

— Lasă că știu eu la ce te duce mintea, securist burghezo-comunist! îl gratulă scriitorul.

— Dar de ce umblați *Desculț*, de Zaharia Stancu, măi nașul lu' finu'? îl luă la mișto băiatul cu ochi albaștri cum îl mai numea scriitorul, uneori.

— Finule, vezi ce spune amicul tău, micul chiabur de mahala? se burzului Fane spre deliciul celor de la masă, care nu crâcneau în fața artistului.

— Nașul, glumește și el, că-i un tip glumeț și creator de-al dumneavoastră...

— Finule, să vezi ce castane am să-i dau eu mâine, dacă nu-mi aduce trei știuci babane și două-trei kile de plăcică pentru cină, că am musafiri pe președintele de partid de la lalomița.

— Domnul, nașul lu' finu', eu știți că mereu mă țin de cuvânt! îl tachină Ion.

— Uite-l mă, finule, nu ți-am spus eu că această lepra boierească are mereu, vorbele la el?

Toți cei cinci au discutat la masă, vreme de un ceas, timp în care Costel le-a spus verde-n față toate necazurile sale din

viața de familie, dar și realizările alături de Lenuța. Masa plină cu bunătăți era ornamentată în stil românesc, cu multe elemente din lemn, dar și cu mobilier vechi din același material masiv, pe care bunica Viorica Șerban le aranjase cu gust.

Masa lungă de zece locuri pregătită pentru nașul Fănuș avea pe colț două cești de cafea aproape goale, pe care Costel le puse mai pe mijlocul mesei. Dar Fane a turnat din una-n alta și a umplut o ceașcă pe care a dat-o peste cap, spre mirarea tuturor. Cei doi bărbați care stăteau așezați pe scaune în jurul acestuia zâmbeau ușor surprinși, moment în care nașa s-a ridicat în picioare și a întrebat clipind veselă către bărbatul ei care o privea cu ochii injectați de băutură:

— Ce zici, Fănele mamă, nu ai dori să plecăm acasă, dragul meu?

— Să beau sticla asta și plecăm, stai fără grijă, iubita mea soție! răspunse gutural, scriitorul.

— Dar am pus cinci sticle de vin în ploconul nașului! sări Costel, să-i amintească.

— Dacă ai pus, atunci vom pleca, să fiți sănătoși și să vă crească frumos copilul!

— Să trăiască nea Fane, iar copilul să aibă grijă de nașul său! spunea Ion.

— Mulțumesc, măi dinamovist... alambicat! adăugă Fănuș, care se ridică împleticindu-se, după care susținut de finul său și bunicul Popa a fost condus către locuința situată pe stânga, la câțiva metri de poarta Palatului Brâncovenesc.

Castanii drepti ca niște lumânări împodobite răspândeau un miros îmbietor pe alea care ducea către palat, iar în prejur domnea o adiere blândă de pace, în timp ce rășina de la cei doi brazi din fața casei turcului Rufat, cel care făcea înghețată, emana un miros ca acela al brazilor din Căldarea Bucurei. Pe cealaltă parte a curții erau înșirați câțiva meri, peri și caiși încărcăți cu poame din belșug, iar ramurile lor coborau de greutatea fructelor spre pământ, ca într-o horă a bogăției acelei veri călduroase.

Costel și socrul său Ilie se întorceau către casă, după ce l-au lăsat în siguranță pe Fănuș Neagu, iar tânărul tătic privea atent pădurea din stânga, de după gardul palatului care purta numele Râioasa, după numele unei domnițe dezamăgite de bărbatul iubit, care a făcut ca ea să aleagă să trăiască în codru, și după imaginea zonei se putea spune că natura impregnase locului o dulce imagine. Acea parte din nordului satului ilfovean era minunată, casele fiind așezate înaintea unui pâlă de mesteceni care își etalau ramurile despletite peste trunchiurile de culoarea argintului, fericiind pe cei care treceau apa Colentinei, ce susura pe sub poala pădurii.

Ion l-a așteptat pe amicul Costel, și i-a dat un plic cu bani, cadou pentru micuța lui, apoi i-a spus că a doua zi el o să plece în Făgăraș, într-o Tabără de Vară la alpinism, cu amicii săi de la clubul Grivița Roșie, astfel că lipsește două săptămâni, după care s-au îmbrățișat și s-au despartit cu bucuria zugrăvită pe chipurile lor tinere. Toți cei din jurul tânărului l-au felicitat pentru curajul său, de a-l contra pe marele scriitor, cu toții cunoscând că lui Fănuș, nu-i prea sufla nimeni în ciorbă, cum zicea chiar el uneori. Dar Ion, foarte franc, le spuse sincer celor din jurul său, cum de la nouă ani, l-a tot contrat, fiind deseori învățat de colegii lui Fănuș, scriitorii, să-i zică expresii de care brăileanul rămânea uimit, amuzându-se copios și ripostând în mod inteligent și fără ură.

OANA FRENȚESCU

Suntem o formă

suntem o formă perisabilă
scrijelită pe șira spinării
în tipare diferite
plini de neanturi
de suspine
de nebulie sau lehamite scăpată-n amurg
nu știm ce e norocul nici când ne alină
nici ce-i dialogul încărcat cu frunze
invazia ochilor tăi strică echilibrul clipelor
de pace de interior
de nepăsare
putem da din întâmplare de urletul de lup
tortura unei iubiri albă sau neagră
tristețe uimită prin colțuri de gând
putem fi poezia ce ne ține minte
într-o cădere ținându-ne de mână
pe-o pantă desenată de vânt

Se merge

se merge pompos
se calcă în vânt
nimerind în gropi
pantofii de top se zăresc în vitrine
cămăși modelate pe trupuri lucrate
brațe tatuatgăuri pe coapse zdrențe pe glezne

smartphone-uri butonate în orice mână
turtiți de atâtea visuri cochete visează
ieșirea dintre oglinzi
în timp ce secunda surzește la zgomot de arme
crimele se-ncheagă pe tratat de pace
propriul ochi e jefuit de o altă vedere
plânsul și durerea rămân de neînțeles
devine tot mai grea aterizarea-n lume
și basmul are colțuri arătat la față
și zmeii chiar există iar sfinții nu se văd

Se întâmplă

se întâmplă să fie joi
o zi întoarsă pe dos
îndoită
împăturită și lăsată-n așteptare
se întâmplă tu să nu fii nicio așteptare
nicio cădere pe spate
nicio întoarcere dintr-o lipsă micșorată
până la punctul comun

se întâmplă o dezlipire din schimbul
de vederi din albastru
cuvântul împodobit cu o altă mișcare
naște o dimensiune de singurătate
există oarece radiație oarbă
acea parte distinsă
fără distanță
din ochi
din degete
din creier care niciodată nu pleacă

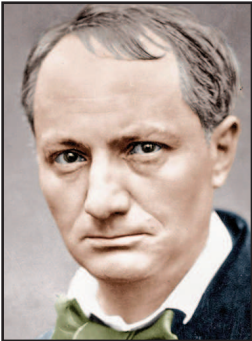
Zi letargică

zi letargică plină de absențe
întunericul e pus de-o parte
lumină se cațără pe geam
nu există venituri
nici plecări
vederea e goală plină de asfalt
de pietre
de vitrine cu festinuri uitate

secundele trăiesc până la capăt în linie dreaptă
lumea pare o zicere de foarte departe
de foarte mult timp
risipiți în picături diferite de gând
unele căderi sunt de plumb
altele mișcătoare de ploaie
pastel paralel prezintă floarea de cireș
izbucnită pe neștiute
ziduri croite în odisee cresc liniștea
coborâtă pe lucruri
urmele de Paște adunate sub formă de cruce
urcă spre cer

Vreme sechestrată

vreme sechestrată curtenitor
de repetabilul haos
verdele abia îndrăznește să se arate
stelele au sevă de pământ
durerea se înfige adânc în hotare
se moare sfios
negândit
se moare din fașă cu ochii deschiși
liniștea oarbă merge pe o muchie lucioasă
de cuțit
despicându-se încet în franjuri dezbinat
infinutul sare pe o platformă de beton
versurile au zgomot de arme
spaima nedumerită e sus printre păsări
e jos
e peste tot
sunt scene contemplate fără credință
ochiul de piatră sfâșie totul
iubirea devine neputință
tronurile au coroana strâmtă
liniile drepte devin cercuri
sentimentele sunt spălate pe dinafară
pe dinăuntru e negru și ninge și latră
e crivăț
sunt capcane și lanțuri
o descindere opalină vopsește fețele în roșu
în timp ce ochii înțeapă
și aerul sărat începe să doară

Charles Baudelaire

Sfârșit de ziua

Sub o lumină palidă de seară
Fuge, dansează, răsucita viață;
Fără rușine, strigătul ei iară
Se-ntinde peste tot în piață.

În timp ce noaptea voluptoasă cade
Și liniștește totul, chiar și foamea,
Știngând în ea și ura care arde -
Poetul, melancolic zice: „Numai cu ea

Voi regăsi odihna mea:
Și în vertebre și în visele funebre
Acolo unde spiritul mă vrea;

Culcându-mă acum pe dos,
Mă voi rula în faldul răcoros
Al primitoarelor tenebre."

La fin de la journée

Sous une lumière blafarde
Court, danse et se tord sans raison
La Vie, impudente et criarde.
Aussi, sitôt qu'à l'horizon

La nuit voluptueuse monte,

Apaisant tout, même la faim,
Effaçant tout, même la honte,
Le Poète se dit: „Enfin!

Mon esprit, comme mes vertèbres,
Invoque ardemment le repos;
Le coeur plein de songes funèbres,

Je vais me coucher sur le dos
Et me rouler dans vos rideaux,
Ô rafraichissantes ténèbres! "

Bijuteriile

Iubita mea cea goală, vrând inima să-mi fure,
Nu a păstrat pe piele decât bijuterii,
Care făceau ca nurii să fie și mai vii,
Cum se-ntâmpla odată la sclavele maure.

În dansul ei ea face un zgomot viu să vină,
Să mă-mpresoare alene cu unde sclipitoare,
Creând extazul maxim ... ador cu înfocare
Mirificul amestec de sunet și lumină.

Apoi se-ntinde leneș pe-nalta ei dormeză
Și îmi surâde dulce cu-atâta nonșalanță;
Amorul meu, ca marea, întinde și înalță
Tentaculele sale, ca valuri pe faleză.

Cu ochii mă fixează ca tigrlul cel dresat
Și chipul ei nostalgic încearcă mii de poze,
Sporindu-i al său farmec în mii metamorfoze,
Candoare amestecată cu luxul depravat.

Les Bijoux

La très-chère était nue, et, connaissant mon coeur,
Elle n'avait gardé que ses bijoux sonores,
Dont le riche attirail lui donnait l'air vainqueur
Qu'ont dans leurs jours heureux les esclaves des Maures.

Quand il jette en dansant son bruit vif et moqueur,
Ce monde rayonnant de métal et de pierre
Me ravit en extase, et j'aime à la fureur
Les choses où le son se mêle à la lumière.

Elle était donc couchée et se laissait aimer,
Et du haut du divan elle souriait d'aise
A mon amour profond et doux comme la mer,
Qui vers elle montait comme vers sa falaise.

Les yeux fixés sur moi, comme un tigre dompté,
D'un air vague et rêveur elle essayait des poses,
Et la candeur unie à la lubricité
Donnait un charme neuf à ses métamorphoses; (...)

traducere de
NICOLAE MUȘA

